

รายงานผลการจัดทำดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิต แรงงานนอกระบบ กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2566

กระทรวงแรงงาน สำนักงานปลัดกระทรวง

รายงานผลการจัดทำดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ
กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2566

ปีที่พิมพ์ 2566

ครั้งที่พิมพ์ 1

จัดทำโดย กระทรวงแรงงาน

สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน

กองเศรษฐกิจการแรงงาน

โทรศัพท์ 0 2232 1380

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ : labourecon.nss@mol.mail.go.th

ISBN (e-book) :

คำนำ

สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน ได้ดำเนินโครงการจัดทำดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 กำหนดเป้าหมายการสำรวจและบันทึกข้อมูลจำนวน 5,000 คน มีผลการปฏิบัติงานจากการสำรวจได้ จำนวน 5,032 คน คิดเป็นร้อยละ 100.64 จากเป้าหมายที่กำหนด ทั้งนี้ มีผู้ตอบแบบสอบถามโดยครบถ้วนสมบูรณ์ จำนวน 5,032 คน เพื่อสำรวจข้อมูลแรงงานนอกระบบรายทะเบียนให้กระทรวงแรงงานมีข้อมูลที่มีความถูกต้อง สมบูรณ์ และมีข้อมูลที่น่าสนใจไปใช้ประโยชน์ในเชิงวิเคราะห์ข้อมูลแรงงานนอกระบบสอดคล้องตามบริบทแต่ละพื้นที่ นอกจากนี้เพื่อบูรณาการและเชื่อมโยงฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชน รองรับการใช้ข้อมูลทั้งบุคลากรในหน่วยงานสังกัดกระทรวงแรงงาน ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สานต่อนโยบายรัฐบาล เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจอาศัยแบบสำรวจที่ดำเนินการโดยสำนักงานศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ได้จัดทำโครงการจัดทำดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ และการสำรวจข้อมูลแรงงานนอกระบบ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 ภายใต้กรอบแนวคิดในการศึกษาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบที่ครอบคลุม 8 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านเศรษฐกิจ 2) ด้านสังคม 3) ด้านสุขภาพ 4) ด้านความปลอดภัย 5) ด้านสภาพแวดล้อม 6) ด้านการทำงาน 7) ด้านความพร้อมและศักยภาพ และ 8) ด้านอื่นๆ โดยมีประเด็นในการสำรวจ ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ ข้อมูลเกี่ยวกับการได้รับความคุ้มครองและหลักประกันทางสังคม ข้อมูลเกี่ยวกับความพร้อมและศักยภาพของแรงงานนอกระบบ ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาด้านแรงงาน และข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐ

ดังนั้น สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน จึงจัดทำรายงานดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2566 เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบครอบคลุม 8 ด้าน หวังว่าข้อมูลผลการจัดทำดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ และการสำรวจข้อมูลแรงงานนอกระบบที่เผยแพร่ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สำหรับการกำหนดนโยบายและการวางแผน การบริหารจัดการแรงงานนอกระบบต่อไป

บทสรุปผู้บริหาร

ข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไปของแรงงานนอกระบบในพื้นที่กรุงเทพมหานครที่สำรวจจำนวน 5,032 คน พบว่าแรงงานนอกระบบส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีสถานภาพสมรส มีอายุอยู่ในช่วงวัยแรงงานระหว่าง 20 - 59 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า และมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.หรือเทียบเท่า ตามลำดับ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย รองลงมา คือ กลุ่มอาชีพแรงงานรับจ้างทั่วไป มากกว่าร้อยละ 90 มีอาชีพหลักเพียงอาชีพเดียว และส่วนใหญ่เคยทำงานหรือประกอบอาชีพอื่นมาก่อน สำหรับแรงงานนอกระบบที่เคยทำงานในระบบมาก่อนส่วนใหญ่เคยเป็นพนักงานบริษัทเอกชน โดยให้เหตุผลของการเปลี่ยนงานมาเป็นแรงงานนอกระบบ คือ ต้องการอิสระ ซึ่งมากกว่าครึ่งหนึ่งไม่ต้องการทำงานในระบบหรือองค์กรที่มีสวัสดิการ

คุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบ

ด้านเศรษฐกิจ พบว่าแรงงานนอกระบบที่ตอบแบบสอบถามโดยครบถ้วนสมบูรณ์ โดยเฉลี่ยมีรายได้รวมทุกช่องทาง 17,408.69 บาทต่อเดือน ส่วนใหญ่ร้อยละ 49.07 มีรายได้ 9,000 – 15,000 บาทต่อเดือน มีคนที่ร่วมใช้จ่าย จำนวน 2 คน ร้อยละ 57.59 มีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย นอกจากนี้ ร้อยละ 44.06 มีภาระหนี้สิน ซึ่งส่วนใหญ่มาจากการกู้ยืมเงินในระบบ จากการสำรวจพบว่ารายได้จากการทำงาน (เพียงอย่างเดียว) ของแรงงานนอกระบบโดยเฉลี่ยแล้ว อยู่ที่ 16,145.82 บาทต่อเดือน ร้อยละ 42.67 ได้รับรายได้เป็นรายวัน โดยร้อยละ 55.33 ระบุว่ารายได้จากการทำงานที่ได้รับมีความคุ้มค่า สำหรับผู้ที่ระบุว่าไม่คุ้มค่าเนื่องจากเห็นว่าการไถ่ถอน/รายได้ต่ำ ร้อยละ 91.20 ระบุว่าไม่ได้ตั้งเป้าหมายรายวัน มีเพียงร้อยละ 8.80 ที่ตั้งเป้าหมาย และส่วนใหญ่ของผู้ที่ตั้งเป้าหมายระบุว่าทำงานได้สำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้

ด้านสังคม พบว่าแรงงานนอกระบบที่ตอบแบบสอบถามโดยครบถ้วนสมบูรณ์ ส่วนใหญ่ร้อยละ 44.30 เช้าบ้าน/เช่าที่อยู่อาศัย รองลงมาคือมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองไม่ต้องผ่อนชำระ ร้อยละ 23.93 ซึ่งส่วนใหญ่ ร้อยละ 97.58 ไม่มีปัญหา ทะเลาะ และขัดแย้ง มีเพียงร้อยละ 2.42 ที่มีปัญหา ทะเลาะ และขัดแย้ง ส่วนใหญ่เป็นเรื่องงาน

ด้านสุขภาพ พบว่าแรงงานนอกระบบที่ตอบแบบสอบถามโดยครบถ้วนสมบูรณ์ ส่วนใหญ่ร้อยละ 99.13 มีสภาพร่างกายปกติ มีเพียงร้อยละ 0.87 ที่มีความพิการ ซึ่งร้อยละ 50.00 ของผู้พิการเป็นผู้พิการทางการเคลื่อนไหว โดยส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัว และระบุว่าการทำงานไม่ทำให้มีปัญหาด้านสุขภาพ ส่วนกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 25.66 ที่มีปัญหาด้านสุขภาพจากการทำงาน พบว่ามีความปวดเมื่อยจากการทำงาน

ด้านความปลอดภัย พบว่าแรงงานนอกระบบที่ตอบแบบสอบถามโดยครบถ้วนสมบูรณ์ ส่วนใหญ่ร้อยละ 93.90 ไม่เคยได้รับบาดเจ็บจากการปฏิบัติงาน สำหรับด้านความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน ส่วนใหญ่แล้วไม่เคยประสบเหตุการณ์ไม่ปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน มีเพียงร้อยละ 1.49 ที่เคยประสบเหตุการณ์ โดยผู้ที่เคยประสบเหตุการณ์ส่วนใหญ่ ระบุว่าเคยประสบเหตุเรื่องลักทรัพย์

ด้านสภาพแวดล้อม พบว่าแรงงานนอกระบบที่ตอบแบบสอบถามโดยครบถ้วนสมบูรณ์ ส่วนใหญ่ร้อยละ 91.41 มีที่พักห่างจากที่ทำงาน 0 - 10 กิโลเมตร แรงงานนอกระบบมีความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมของพื้นที่ที่อาศัยอยู่ในปัจจุบันในระดับมากที่สุด ดังนี้ บริเวณที่อาศัยมีไฟฟ้าใช้เพียงพอต่อความต้องการใช้ไฟฟ้า บริเวณที่อาศัยมีน้ำประปาที่มีคุณภาพและเพียงพอต่อการอุปโภคและบริโภค มีความสะดวกในการเข้าถึงบริการสาธารณะ เช่น โรงพยาบาล สถานีตำรวจ เป็นต้น มีสภาพของถนนที่ดีหรือมีระบบขนส่งสาธารณะที่สะดวกต่อการเดินทาง และมีการจัดการปัญหาขยะ น้ำเสีย และมลพิษทางอากาศอย่างเหมาะสม ตามลำดับ และมีความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมของพื้นที่อยู่อาศัยในปัจจุบันในระดับมาก ดังนี้ มีความปลอดภัยจากยาเสพติดและอาชญากรรม และมีพื้นที่สันทนาการและสวนสาธารณะเพียงพอต่อทุกคนที่อยู่ภายในพื้นที่ ตามลำดับ

ด้านการทำงาน พบว่าแรงงานนอกระบบที่ตอบแบบสอบถามโดยครบถ้วนสมบูรณ์ ส่วนใหญ่ร้อยละ 83.80 ไม่มีปัญหาจากการประกอบอาชีพ สำหรับผู้ที่มีปัญหาร้อยละ 16.20 พบว่ามีปัญหาในเรื่องการไม่มีสวัสดิการมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ไม่สามารถหยุดงานได้ และชั่วโมงการทำงานมากเกินไป ตามลำดับ

ด้านความพร้อมและศักยภาพ พบว่าแรงงานนอกระบบที่ตอบแบบสอบถามโดยครบถ้วนสมบูรณ์ มีความพร้อมในการใช้ภาษาไทยในการฟัง พูด อ่าน และเขียน ได้ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 40.22 แต่ส่วนใหญ่ไม่สามารถใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อเป็นภาษาที่สองในการฟัง พูด อ่าน และเขียน ร้อยละ 47.40 ไม่สามารถใช้โปรแกรม/แอปพลิเคชันเพื่อเป็นช่องทางในการสร้างรายได้ได้อย่างดี ร้อยละ 46.88 และไม่สามารถใช้อินเทอร์เน็ตในการสืบค้นข้อมูลได้อย่างดี ร้อยละ 32.47 ตามลำดับ ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นต้องมีสำหรับการทำงานในปัจจุบัน

สำหรับด้านทักษะความพร้อมหรือการมีความชำนาญและมีศักยภาพในการทำงานในสาขาอาชีพนั้น พบว่าแรงงานนอกระบบที่ตอบแบบสอบถาม มีทักษะในสาขาอาชีพภาคบริการ ร้อยละ 54.43 ส่วนใหญ่มีความชำนาญในงานขาย มีทักษะในสาขาอาชีพเทคโนโลยีสารสนเทศ ร้อยละ 35.49 ส่วนใหญ่มีความชำนาญในการใช้อินเทอร์เน็ตสืบค้นข้อมูล มีทักษะในสาขาอาชีพช่าง ร้อยละ 17.89 ส่วนใหญ่มีความชำนาญในงานซ่อม มีทักษะในสาขาอาชีพศิลปะ ร้อยละ 14.86 ส่วนใหญ่ชำนาญในงานตัดเย็บ มีทักษะในสาขาอาชีพไฟฟ้า ร้อยละ 13.59 ส่วนใหญ่มีความชำนาญในงานไฟฟ้า ตามลำดับ

จากการประมวลผลข้อมูลศักยภาพและความพร้อมของแรงงานนอกระบบ พบว่ามีความพร้อมและศักยภาพในการทำงานโดยเฉลี่ยในระดับ “ปานกลาง” ที่คะแนนเฉลี่ย 2.13 และมีความพร้อมและศักยภาพเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการใช้ภาษาไทยในระดับ “พร้อมมาก” ที่คะแนนเฉลี่ย 3.97 ความพร้อมและศักยภาพในด้านการใช้อินเทอร์เน็ตในการสืบค้นข้อมูล ในระดับ “ปานกลาง” ที่คะแนนเฉลี่ย 1.95 ด้านการใช้โปรแกรม/แอปพลิเคชันเพื่อเป็นช่องทางในการสร้างรายได้ และด้านการใช้ภาษาต่างประเทศในระดับ “พร้อมน้อย” ที่คะแนนเฉลี่ย 1.45 และ 1.14 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาข้อมูลศักยภาพและความพร้อมของแรงงานนอกระบบตามกลุ่มอาชีพ พบว่ากลุ่มอาชีพที่มีความพร้อมและศักยภาพมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ กลุ่มอาชีพอื่น ๆ (3.54) รองลงมา คือ กลุ่มอาชีพฟรีแลนซ์/อิสระ/ขายของออนไลน์ (3.01) และกลุ่มอาชีพทำงานในภาคบริการ (2.70) ตามลำดับ สำหรับกลุ่มอาชีพที่มีศักยภาพและความพร้อมโดยเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ กลุ่มอาชีพแรงงานประมงพื้นบ้าน (0.75)

ด้านอื่น ๆ พบว่าใน 24 ชั่วโมงหรือ 1 วัน แรงงานนอกระบบที่ตอบแบบสอบถามโดยครบถ้วน สมบูรณ์ มีเวลางานโดยเฉลี่ย 8.34 ชั่วโมงต่อวัน อีก 7.91 ชั่วโมง เป็นเวลาพักผ่อน/นอน ซึ่งเกือบจะทั้งหมด ร้อยละ 95.07 มีเวลาสำหรับพักผ่อนหรือทำกิจกรรมอื่น ๆ นอกเหนือจากการทำงาน ร้อยละ 94.97 ระบุว่า มีเวลางานกับเวลาส่วนตัวที่เหมาะสมและเพียงพอ ร้อยละ 95.89 ไม่เคยโดนตักเตือนหรือไม่ได้รับการยอมรับ จากการทำงาน และแรงงานนอกระบบร้อยละ 16.69 มองว่าความสำเร็จในชีวิตทำงานในอนาคตคือมีรายได้ เพิ่มขึ้น อีกร้อยละ 51.45 ระบุว่าไม่ได้ตั้งเป้าหมายความสำเร็จในชีวิตการทำงาน

ปัญหาด้านแรงงาน

แรงงานนอกระบบที่ตอบแบบสอบถามโดยครบถ้วนสมบูรณ์ พบว่า ร้อยละ 71.48 ไม่มีปัญหาด้านแรงงาน ส่วนที่ระบุว่ามีปัญหาด้านแรงงานพบว่า มีปัญหาเรื่องค่าตอบแทนสูงที่สุด รองลงมาได้แก่ การไม่มีการทำอย่างต่อเนื่อง ไม่รู้สิทธิด้านกฎหมาย สภาพแวดล้อมในการทำงาน และขาดทักษะฝีมือทั่วไป ตามลำดับ สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นปัญหาแรงงานนอกระบบในปัจจุบัน พบว่า แรงงานนอกระบบมีระดับความคิดเห็นระดับมากที่สุดต่อการไม่ได้รับการคุ้มครองและไม่สามารถเข้าถึงหลักประกันทางสังคมอย่าง ทัดเทียมกับแรงงานในระบบ และมีความคิดเห็นระดับมากกว่าแรงงานนอกระบบส่วนใหญ่ยังไม่มีการทำอย่างต่อเนื่องและไม่มีรายได้ที่มั่นคงและยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิตามกฎหมายแรงงาน ตามลำดับ

ความต้องการการช่วยเหลือจากภาครัฐ

แรงงานนอกระบบที่ตอบแบบสอบถามโดยครบถ้วนสมบูรณ์ ส่วนใหญ่ร้อยละ 89.86 ไม่เคยใช้บริการหน่วยงานสังกัดกระทรวงแรงงาน ทั้งนี้ ผู้ที่เคยใช้บริการส่วนใหญ่เคยใช้บริการสำนักงานประกันสังคม รองลงมาได้แก่ สถาบัน/สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงาน ศูนย์บริการประชาชน กระทรวงแรงงาน สำนักงานจัดหางาน และสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ตามลำดับ นอกจากนี้ แรงงานนอกระบบส่วนใหญ่มีความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐมากที่สุดในเรื่องทุนในการประกอบอาชีพ รองลงมาคือ เรื่องค่าตอบแทนเพิ่มขึ้น/เป็นธรรมชาติ อาชีพเสริม พัฒนาฝีมือทั่วไป ความต่อเนื่องในการทำงาน และความรู้ด้านกฎหมาย ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ด้านสวัสดิการและการมีรายได้ที่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย

ประเด็นสำคัญด้านแรงงานของแรงงานนอกระบบคือรายได้และสวัสดิการ พบว่า แรงงานนอกระบบที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย ร้อยละ 57.59 เมื่อพิจารณาร่วมกับ ปัจจัยการมีสวัสดิการด้านแรงงานของแรงงานนอกระบบพบว่า แรงงานนอกระบบที่ตอบแบบสอบถามได้รับความคุ้มครองและหลักประกันทางสังคมที่ดำเนินการโดยภาครัฐ ร้อยละ 62.30 แบ่งเป็นผู้ประกันตน ม.39 ร้อยละ 18.72 เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ร้อยละ 16.40 ผู้ประกันตน ม.40 ร้อยละ 12.36 เบี้ยสวัสดิการแห่งรัฐ ร้อยละ 11.31 และเบี้ยความพิการ ร้อยละ 0.40 ตามลำดับ และมีแรงงานนอกระบบไม่ได้รับความคุ้มครอง และหลักประกันทางสังคมที่ดำเนินการโดยภาครัฐ ร้อยละ 37.70

แรงงานนอกระบบที่ตอบแบบสอบถามโดยครบถ้วนสมบูรณ์ ทั้งที่ ได้รับสวัสดิการและไม่ได้รับ สวัสดิการล้วนมีรายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย พบว่า แรงงานนอกระบบที่ได้รับสวัสดิการมีส่วนของแรงงาน ที่มีรายได้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายน้อยกว่าแรงงานที่มีรายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย (ร้อยละ 43.89 และร้อยละ 56.11 ตามลำดับ) และในกลุ่มแรงงานที่ไม่ได้รับสวัสดิการมีส่วนของแรงงานที่มีรายได้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายน้อยกว่า

แรงงานที่มีรายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายเช่นเดียวกัน (ร้อยละ 30.20 และร้อยละ 69.80 ตามลำดับ) นอกจากนี้พบว่ายังมีกลุ่มที่ได้รับสวัสดิการและมีรายได้เพียงพอ ได้แก่ กลุ่มอาชีพเจ้าของกิจการขนาดเล็ก ทำงานในภาคบริการ และอื่น ๆ ตามลำดับ

ดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ

ดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบโดยรวมของทั้ง 8 ด้านเท่ากับ 49.36 โดยแรงงานนอกระบบให้คะแนนกับคุณภาพชีวิตด้านสภาพแวดล้อมมากที่สุด 55.05 คะแนน รองลงมาคือ ด้านความพร้อมและศักยภาพ 52.99 คะแนน ด้านอื่น ๆ 47.84 คะแนน ด้านสังคม 44.23 คะแนน ด้านเศรษฐกิจ 43.89 คะแนน ด้านความปลอดภัย 42.87 คะแนน ด้านสุขภาพ 42.17 คะแนน และให้น้ำหนักด้านการทำนายน้อยที่สุด 41.47 คะแนน ตามลำดับ ทั้งนี้ แรงงานนอกระบบให้น้ำหนักกับคุณภาพชีวิตด้านสภาพแวดล้อมมากที่สุด ร้อยละ 24.65 รองลงมาได้แก่ ด้านความพร้อมและศักยภาพ ร้อยละ 20.56 ด้านอื่น ๆ ร้อยละ 12.69 ด้านสังคม ร้อยละ 10.71 ด้านเศรษฐกิจ ร้อยละ 8.99 ด้านความปลอดภัย ร้อยละ 8.18 ด้านสุขภาพ ร้อยละ 7.37 และให้น้ำหนักด้านการทำนายน้อยที่สุด ร้อยละ 6.86 ตามลำดับ

ตารางแสดงดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ ปี 2566

มิติ	คะแนน	น้ำหนัก
รวม	49.36	100.00
ด้านเศรษฐกิจ	43.89	8.99
ด้านสังคม	44.23	10.71
ด้านสุขภาพ	42.17	7.37
ด้านความปลอดภัย	42.87	8.18
ด้านสภาพแวดล้อม	55.05	24.65
ด้านการทำนายน	41.47	6.86
ด้านความพร้อมและศักยภาพ	52.99	20.56
ด้านอื่น ๆ	47.84	12.69

ปัญหาที่พบในการดำเนินโครงการ

1. ปัญหาจากการประสานงานกับหน่วยงานในพื้นที่ เพื่ออำนวยความสะดวกในการลงพื้นที่สำรวจ ทำให้แรงงานนอกระบบไม่ไว้วางใจในการให้ข้อมูลที่เป็นจริง ส่งผลต่อการคำนวณหาค่าน้ำหนักและดัชนี
2. กลุ่มเป้าหมาย คือ แรงงานนอกระบบส่วนใหญ่แล้วไม่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลส่วนตัว ให้ข้อมูลไม่ครบถ้วน อีกทั้งกลุ่มเป้าหมายไม่อยู่บ้าน เนื่องจากออกไปทำงานนอกบ้านหรือต่างพื้นที่ และมีการเคยถูกสำรวจแรงงานนอกระบบไปแล้วจึงทำให้มีการเก็บข้อมูลให้เป็นไปตามเป้าหมายได้ยาก รวมไปถึงกลุ่มเป้าหมายไม่เห็นถึงความสำคัญหรือประโยชน์ที่ได้รับจากการสำรวจแรงงานนอกระบบ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการพัฒนาเกี่ยวกับหลักสูตรที่จัดอบรมเพื่อให้มีความน่าสนใจ สามารถนำไปต่อยอดในการประกอบอาชีพของแรงงานนอกระบบได้จริง และควรณรงค์ส่งเสริม ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับประโยชน์ที่จะได้รับหลังจากเข้ารับการอบรมในโครงการพัฒนาฝีมือแรงงานให้แรงงานนอกระบบทราบ เนื่องจากแรงงานนอกระบบที่สำรวจเคยเข้าร่วมการอบรมเพียงร้อยละ 4.49 โดยให้เหตุผลที่ไม่เข้าร่วมการอบรมเพราะไม่สนใจเข้าร่วมการอบรม

2. ภาครัฐควรจัดทำมาตรการลดค่าครองชีพ อาทิ ควบคุมราคาสินค้าที่จำเป็นในการใช้อุปโภคและบริโภค ลดค่าสาธารณูปโภค ให้เงินทุนในการประกอบอาชีพกับแรงงานนอกระบบ เป็นต้น และควรมหามาตรการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำให้เหมาะสมกับเศรษฐกิจในปัจจุบัน เนื่องจากแรงงานนอกระบบที่สำรวจส่วนใหญ่ต้องการทุนในการประกอบอาชีพ ค่าตอบแทนเพิ่มขึ้น/เป็นธรรม ต้องการอาชีพเสริม และมีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย

3. จากการสำรวจในพื้นที่กรุงเทพมหานครพบว่าแรงงานนอกระบบส่วนใหญ่เช่าบ้านเช่าที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็นต้นทุนค่าครองชีพที่สูง อีกทั้งที่อยู่อาศัยเป็นปัจจัยสำคัญกับคุณภาพชีวิต ภาครัฐควรส่งเสริมให้แรงงานนอกระบบเข้าถึงที่อยู่อาศัยในราคาอย่างเหมาะสม

4. กระทรวงการคลังควรพิจารณาให้สิทธิสวัสดิการแห่งรัฐแก่แรงงานนอกระบบให้ทั่วถึง เนื่องจากส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ย 9,000 – 15,000 บาทต่อเดือน และมีปัญหารายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย

5. กระทรวงแรงงานอยู่ระหว่างพัฒนาฐานข้อมูลแรงงานนอกระบบให้เป็นปัจจุบัน และวางแผนการขึ้นทะเบียนแรงงานนอกระบบเพื่อรองรับการปฏิบัติให้เป็นไปตาม (ร่าง) พระราชบัญญัติส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระ พ.ศ. ซึ่งแรงงานนอกระบบส่วนใหญ่ยังไม่ได้ได้รับความคุ้มครอง และการส่งเสริมจากภาครัฐ สำนักงานนโยบายแรงงานนอกระบบควรเร่งผลักดันให้แรงงานนอกระบบมาขึ้นทะเบียนแรงงานนอกระบบเมื่อพระราชบัญญัตินี้มีผลบังคับใช้แรงงานนอกระบบจะได้รับความคุ้มครองและส่งเสริมจากภาครัฐโดยเร็ว

6. กระทรวงแรงงานอยู่ระหว่าง (ร่าง) พระราชบัญญัติส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระ พ.ศ. ซึ่งหากมีผลบังคับใช้จะส่งผลให้สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร และกองบริหารทรัพยากรบุคคลควรติดตามความคืบหน้าและปรับโครงสร้างหน่วยงานและบุคลากรเพื่อให้รองรับการปฏิบัติงานแรงงานนอกระบบได้อย่างทั่วถึงรองรับการบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยควรให้ความสำคัญในพื้นที่กรุงเทพมหานครซึ่งยังขาดหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรง

7. ควรมีการส่งเสริมให้แรงงานนอกระบบเห็นความสำคัญในการพัฒนาทักษะอาชีพทั้งในด้านการใช้ภาษาต่างประเทศเป็นภาษาที่สองในการสื่อสาร และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับการทำงานในปัจจุบัน เนื่องจาก แรงงานนอกระบบที่สำรวจ ส่วนใหญ่ไม่สามารถใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อเป็นภาษาที่สองในการฟัง พูด อ่านและเขียน ไม่สามารถใช้โปรแกรม/แอปพลิเคชันเพื่อเป็นช่องทางสร้างรายได้ และใช้อินเทอร์เน็ตสืบค้นข้อมูลได้ดี และมีการศึกษาระหว่างประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาเป็นส่วนใหญ่

8. ควรส่งเสริมแรงงานนอกระบบที่มีทักษะอาชีพและศักยภาพการทำงานในสาขาต่าง ๆ เช่น สาขาอาชีพภาคบริการ สาขาอาชีพเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น ให้เข้าไปสู่การจ้างงานกับสถานประกอบการที่มีความต้องการแรงงาน ภายหลังการระบาดของโรคโควิด-19 เศรษฐกิจฟื้นตัว เพื่อให้แรงงานนอกระบบมีงานทำอย่างต่อเนื่อง และมีรายได้ที่มั่นคง

9. กระทรวงแรงงานควรเร่งผลักดัน (ร่าง) พระราชบัญญัติส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระ พ.ศ. เพื่อให้แรงงานนอกระบบสามารถรวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มอาชีพ จัดตั้งองค์กรแรงงานนอกระบบ เพื่อสร้างอำนาจต่อรองให้เกิดความเป็นธรรมในการทำงาน และได้รับโอกาสในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และคุ้มครองแรงงานนอกระบบ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการประกอบอาชีพ อันจะทำให้แรงงานนอกระบบมีหลักประกันทางสังคม มีความปลอดภัย อาชีวนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

ผลการจัดทำดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2566

ดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิตรวมทุกด้าน 49.36 คะแนน

1) ด้านสภาพแวดล้อม 55.05 คะแนน
(บริเวณที่พักอาศัย, น้ำประปา, ไฟฟ้า, ขยะ, มลพิษ, ระบบขนส่งสาธารณะ, ฯลฯ)

2) ด้านความพร้อมและศักยภาพ 52.99 คะแนน
(บริเวณที่พักอาศัย, น้ำประปา, ไฟฟ้า, ขยะ, มลพิษ, ระบบขนส่งสาธารณะ, ฯลฯ)

3) ด้านอื่น ๆ 47.84 คะแนน
(เวลาว่างกับเวลาส่วนตัว, ความสำเร็จในชีวิต, ถูกดูถูก/การยอมรับ, ฯลฯ)

4) ด้านสังคม 44.23 คะแนน
(สภาพความเป็นอยู่, ปัญหาในที่ทำงาน, ฯลฯ)

5) ด้านเศรษฐกิจ 43.89 คะแนน
(รายได้, คนที่ร่วมใช้จ่าย, ภาระหนี้สิน, ฯลฯ)

6) ด้านความปลอดภัย 42.87 คะแนน
(บาดเจ็บ, เหตุการณ์ไม่ปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน, ฯลฯ)

7) ด้านสุขภาพ 42.17 คะแนน
(สภาพร่างกาย, โรคประจำตัว, ปัญหาสุขภาพ, ฯลฯ)

8) ด้านการทำงาน 41.47 คะแนน
(ระยะเวลาที่ทำงาน, ปัญหาในอาชีพหลัก, ฯลฯ)

แรงงานนอกระบบให้น้ำหนักกับคุณภาพชีวิตด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านสภาพแวดล้อม ร้อยละ 24.65

2. ด้านความพร้อมและศักยภาพ ร้อยละ 20.56

3. ด้านอื่น ๆ ร้อยละ 12.67

4. ด้านสังคม ร้อยละ 10.71

5. ด้านเศรษฐกิจ ร้อยละ 8.99

6. ด้านความปลอดภัย ร้อยละ 8.18

7. ด้านสุขภาพ ร้อยละ 7.37

8. ด้านการทำงาน ร้อยละ 6.86

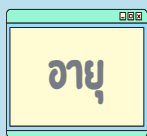
คุณลักษณะของแรงงานนอกระบบ กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2566 (ร้อยละ)

หญิง (61.13)

ชาย (38.87)

น้อยกว่า 20 ปี (1.31)

20 – 59 ปี (77.48)

60 ปีขึ้นไป (21.20)

ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า
(25.97)

มัธยมศึกษาตอนต้น
หรือเทียบเท่า (26.11)

มัธยมศึกษาตอนปลาย/
ปวช.หรือเทียบเท่า
(22.87)

พ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/
แผงลอย (20.39)

แรงงานรับจ้างทั่วไป
(14.49)

ผลการวิเคราะห์ปัญหาด้านแรงงานของแรงงานนอกระบบ กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2566

มีปัญหา ร้อยละ 28.52

ปัญหาด้านแรงงาน

ไม่มีปัญหา ร้อยละ 71.48

1. ค่าตอบแทน ร้อยละ 74.36

2. ไม่มีงานทำอย่างต่อเนื่อง
ร้อยละ 44.32

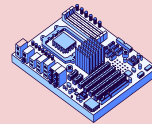
3. ไม่รู้สิทธิด้านกฎหมาย
ร้อยละ 10.31

4. สภาพแวดล้อมในการทำงาน
ร้อยละ 9.83

5. ขาดทักษะฝีมือทั่วไป
ร้อยละ 7.39

6. ขาดทักษะฝีมือด้านเทคโนโลยี
และนวัตกรรม ร้อยละ 6.27

7. ไม่มีความปลอดภัยในการทำงาน
ร้อยละ 5.44

8. ปัญหาด้านการรวมกลุ่มอาชีพ
ร้อยละ 3.97

ปัญหาจากการประกอบอาชีพ

มีปัญหา ร้อยละ 16.20

ไม่มีปัญหา ร้อยละ 83.80

1. ไม่ได้รับสวัสดิการ ร้อยละ 66.63

4. อื่น ๆ
ร้อยละ 12.76

2. ไม่สามารถหยุดงานได้ ร้อยละ 19.26

5. ได้รับค่าตอบแทนล่าช้า
ร้อยละ 12.52

3. ชั่วโมงการทำงานมากเกินไป
ร้อยละ 16.07

6. ไม่ได้รับค่าตอบแทนตามที่ตกลงกันไว้
ร้อยละ 6.87

ผลการวิเคราะห์ความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐ ของแรงงานนอกระบบ กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2566

(ร้อยละ)

1. ทุนในการประกอบอาชีพ (49.64)

8. หางานทำในประเทศ (41.10)

2. เรื่องค่าตอบแทนเพิ่มขึ้น/เป็นธรรม
(47.38)

9. คุ้มครองความปลอดภัยในการทำงาน
(40.82)

3. อาชีพเสริม (45.57)

10. แก้ไขสภาพแวดล้อมในสถานที่ทำงาน
(39.75)

4. พัฒนาฝีมือทั่วไป (42.49)

11. พัฒนาทักษะฝีมือด้านเทคโนโลยี
และนวัตกรรม (38.71)

5. ความต่อเนื่องในการทำงาน
(42.49)

12. การรวมกลุ่มอาชีพ
(38.47)

6. ให้ข้อมูลข่าวสารด้านแรงงาน
(42.41)

13. สนับสนุนอาชีพเกษตรกรรม
(36.57)

7. ความรู้ด้านกฎหมาย
(41.32)

14. หางานทำในต่างประเทศ
(23.89)

กิตติกรรมประกาศ

รายงานผลการจัดทำดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2566 นี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความร่วมมือ ช่วยเหลือ แนะนำ ให้คำปรึกษาอย่างดียิ่งจากสำนักงานศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษา แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ขอขอบคุณ กรุงเทพมหานคร หน่วยภาคีเครือข่ายภาครัฐและภาคเอกชนที่ให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ แนะนำ ให้คำปรึกษาในการสำรวจข้อมูลแรงงานนอกระบบ ปี 2566

คุณค่าทั้งหลายที่ได้รับจากรายงานการจัดทำดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2566 ขอมอบแด่ผู้มีพระคุณที่ให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ แนะนำ ให้คำปรึกษา

คณะผู้จัดทำ

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
บทสรุปผู้บริหาร	ข
Infographic	
กิตติกรรมประกาศ	ช
สารบัญ	ณ
สารบัญตาราง	ฎ
สารบัญแผนภาพ	ฐ
บทที่ 1 บทนำ	
1. ที่มา หลักการและเหตุผล	1
2. วัตถุประสงค์	3
3. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
4. วิธีการศึกษา	3
5. ข้อมูลเกี่ยวกับกรุงเทพมหานคร	3
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
1. นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้อง	11
2. แนวคิดหลักและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต	12
3. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตแรงงาน	13
4. แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ	15
5. แผนปฏิบัติการด้านการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ พ.ศ. 2566 - 2570	18
6. กรอบแนวคิดในการศึกษา	20
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการศึกษา	
1. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	21
2. วิธีการได้มาซึ่งข้อมูล	22
3. ข้อจำกัดของข้อมูล	22
บทที่ 4 ผลการสำรวจ	
1. ผลการสำรวจข้อมูลแรงงานนอกระบบ	23
2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสำรวจข้อมูลแรงงานนอกระบบตามกลุ่มอาชีพ	38
3. ผลการวิเคราะห์ด้วยปัจจัยด้านการมีสวัสดิการและปัจจัยด้านรายได้ที่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย	55
4. ผลการจัดทำดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ	56
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	
1. บทสรุป	57
2. ปัญหาที่พบในการดำเนินโครงการ	60
3. ข้อเสนอแนะ	61

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บรรณานุกรม	63
ภาคผนวก	64
แบบสอบถาม	65

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1	จำนวนประชากรจากการทะเบียน กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศและอายุ ปี 2565
ตารางที่ 2	โครงสร้างประชากร ประชากรวัยแรงงาน และกำลังแรงงาน
ตารางที่ 3	จำนวนและร้อยละของประชากรผู้มีอายุ 15 ปีขึ้นไป จำแนกตามสถานภาพแรงงานและเพศ
ตารางที่ 4	จำนวนและอัตราการว่างงาน จำแนกตามเพศ
ตารางที่ 5	จำนวนและร้อยละของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปที่มีงานทำ จำแนกตามอุตสาหกรรม
ตารางที่ 6	จำนวนและร้อยละของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปที่มีงานทำ จำแนกตามอาชีพ
ตารางที่ 7	จำนวนและร้อยละของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปที่มีงานทำ จำแนกตามสภาพการทำงาน
ตารางที่ 8	ผลิตภัณฑ์มวลรวมกรุงเทพมหานครแบบปริมาณลูกโซ่ (อ้างอิงปี พ.ศ. 2545)
ตารางที่ 9	ข้อมูลทั่วไปของแรงงานนอกระบบ
ตารางที่ 10	ข้อมูลทั่วไปของแรงงานนอกระบบด้านการประกอบอาชีพ
ตารางที่ 11	ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบด้านเศรษฐกิจ
ตารางที่ 12	ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบด้านเศรษฐกิจ (การทำงาน)
ตารางที่ 13	ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบด้านสังคม
ตารางที่ 14	ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบด้านสุขภาพ
ตารางที่ 15	ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบด้านความปลอดภัย
ตารางที่ 16	ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบด้านสภาพแวดล้อม
ตารางที่ 17	ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบด้านการทำงาน
ตารางที่ 18	ข้อมูลเกี่ยวกับความพร้อมและศักยภาพของแรงงานนอกระบบ
ตารางที่ 19	ผลการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลศักยภาพและความพร้อมของแรงงานนอกระบบ และวิเคราะห์ข้อมูลตามกลุ่มอาชีพ
ตารางที่ 20	ข้อมูลเกี่ยวกับความพร้อมและศักยภาพของแรงงานนอกระบบด้านทักษะความพร้อม
ตารางที่ 21	ข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์การเข้าร่วมอบรม
ตารางที่ 22	ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบด้านอื่น ๆ
ตารางที่ 23	ข้อมูลเกี่ยวกับการได้รับความคุ้มครองและหลักประกันทางสังคมของแรงงานนอกระบบ
ตารางที่ 24	ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาด้านแรงงานของแรงงานนอกระบบ
ตารางที่ 25	ข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นปัญหาแรงงานในปัจจุบัน
ตารางที่ 26	ข้อมูลเกี่ยวกับการให้บริการหน่วยงานสังกัดกระทรวงแรงงาน
ตารางที่ 27	ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการการช่วยเหลือจากภาครัฐของแรงงานนอกระบบ
ตารางที่ 28	ข้อมูลทั่วไปของแรงงานนอกระบบ จำแนกตามกลุ่มอาชีพพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย และกลุ่มอาชีพแรงงานรับจ้างทั่วไป
ตารางที่ 29	ข้อมูลทั่วไปของแรงงานนอกระบบด้านการประกอบอาชีพ จำแนกตามกลุ่มอาชีพพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอยและกลุ่มอาชีพแรงงานรับจ้างทั่วไป
ตารางที่ 30	ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบด้านเศรษฐกิจ จำแนกตามกลุ่มอาชีพพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอยและกลุ่มอาชีพแรงงานรับจ้างทั่วไป

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตารางที่ 31	ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบด้านเศรษฐกิจ (การทำงาน) จำแนกตามกลุ่มอาชีพพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอยและกลุ่มอาชีพแรงงานรับจ้างทั่วไป	42
ตารางที่ 32	ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบด้านสังคม จำแนกตามกลุ่มอาชีพพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอยและกลุ่มอาชีพแรงงานรับจ้างทั่วไป	43
ตารางที่ 33	ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบด้านสุขภาพ จำแนกตามกลุ่มอาชีพพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอยและกลุ่มอาชีพแรงงานรับจ้างทั่วไป	44
ตารางที่ 34	ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบด้านความปลอดภัย จำแนกตามกลุ่มอาชีพพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอยและกลุ่มอาชีพแรงงานรับจ้างทั่วไป	44
ตารางที่ 35	ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบด้านสภาพแวดล้อม จำแนกตามกลุ่มอาชีพพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอยและกลุ่มอาชีพแรงงานรับจ้างทั่วไป	46
ตารางที่ 36	ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบด้านการทำงาน จำแนกตามกลุ่มอาชีพพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอยและกลุ่มอาชีพแรงงานรับจ้างทั่วไป	46
ตารางที่ 37	ข้อมูลเกี่ยวกับความพร้อมและศักยภาพของแรงงานนอกระบบ จำแนกตามกลุ่มอาชีพพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอยและกลุ่มอาชีพแรงงานรับจ้างทั่วไป	47
ตารางที่ 38	ข้อมูลเกี่ยวกับความพร้อมและศักยภาพของแรงงานนอกระบบด้านทักษะความพร้อม จำแนกตามกลุ่มอาชีพพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอยและกลุ่มอาชีพแรงงานรับจ้างทั่วไป	48
ตารางที่ 39	ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบด้านอื่น ๆ จำแนกตามกลุ่มอาชีพพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอยและกลุ่มอาชีพแรงงานรับจ้างทั่วไป	49
ตารางที่ 40	ข้อมูลเกี่ยวกับการได้รับความคุ้มครองและหลักประกันทางสังคมของแรงงานนอกระบบ จำแนกตามกลุ่มอาชีพพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอยและกลุ่มอาชีพแรงงานรับจ้างทั่วไป	51
ตารางที่ 41	ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาด้านแรงงานของแรงงานนอกระบบ จำแนกตามกลุ่มอาชีพพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอยและกลุ่มอาชีพแรงงานรับจ้างทั่วไป	52
ตารางที่ 42	ข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นปัญหาแรงงานในปัจจุบัน จำแนกตามกลุ่มอาชีพพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอยและกลุ่มอาชีพแรงงานรับจ้างทั่วไป	52
ตารางที่ 43	ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้บริการหน่วยงานสังกัดกระทรวงแรงงาน จำแนกตามกลุ่มอาชีพพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอยและกลุ่มอาชีพแรงงานรับจ้างทั่วไป	53
ตารางที่ 44	ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการการช่วยเหลือจากภาครัฐของแรงงานนอกระบบ จำแนกตามกลุ่มอาชีพพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอยและกลุ่มอาชีพแรงงานรับจ้างทั่วไป	54
ตารางที่ 45	การวิเคราะห์กลุ่มอาชีพด้วยปัจจัยด้านการมีสวัสดิการและปัจจัยด้านรายได้ที่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย	55
ตารางที่ 46	ดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ	56

สารบัญแผนภาพ

	หน้า
แผนภาพที่ 1	โครงสร้างการผลิต ปี พ.ศ. 2564 และอัตราการขยายตัว GPP กรุงเทพมหานคร
แผนภาพที่ 2	กรอบแนวคิดในการศึกษา

บทที่ 1

บทนำ

1. ที่มา หลักการและเหตุผล

แรงงานเป็นปัจจัยการผลิตและเป็นทุนมนุษย์ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาระบบเศรษฐกิจในทุกระดับทั้งระดับส่วนย่อย (Micro) ระดับมหภาค (Macro) ของประเทศ กล่าวคือ หากแรงงานในภาคการผลิตต่าง ๆ ของประเทศมีความรู้ความสามารถ มีทักษะและศักยภาพสูงจะส่งผลให้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลการผลิตมีการพัฒนาในระดับสูงขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในภาพรวมของประเทศจากการสำรวจแรงงานนอกระบบ พ.ศ. 2564 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติพบว่า ในจำนวนผู้มีงานทำทั้งสิ้น 37.7 ล้านคน เป็นแรงงานนอกระบบหรือผู้มีงานทำที่ไม่ได้รับความคุ้มครองหรือไม่มีหลักประกันทางสังคมจากการทำงาน จำนวน 19.6 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 52.0 และที่เหลือเป็นแรงงานในระบบ 18.1 ล้านคน หรือร้อยละ 48.0 จากข้อมูลดังกล่าวพบว่า แรงงานไทยส่วนใหญ่ของประเทศเป็นแรงงานนอกระบบ ที่ไม่ได้รับความคุ้มครองสวัสดิการด้านต่าง ๆ ทั้งในด้านสุขภาพและความมั่นคงในชีวิต ส่งผลให้คุณภาพชีวิตและประสิทธิภาพการทำงานของแรงงานนอกระบบยังไม่พัฒนาเท่าที่ควร

รัฐบาลตระหนักถึงความสำคัญและปัญหาของแรงงานนอกระบบโดยกำหนดกรอบแนวทางการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการร่วมกันผ่านยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ในประเด็นยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ในประเด็นเป้าหมาย สร้างความเป็นธรรมลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ รวมถึง (ร่าง) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) หมายความว่า 9 ไทยมีความยากจนข้ามรุ่นลดลง และมีความคุ้มครองทางสังคมที่เพียงพอเหมาะสมจำนวน 2 เป้าหมาย ได้แก่ เป้าหมายที่ 2) การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่ ในด้านการสร้างหลักประกันและความคุ้มครองทางสังคม เพื่อให้คนไทยมีความมั่นคงในชีวิต และเป้าหมายที่ 3) การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม โดยการสนับสนุนให้กลุ่มเปราะบางและผู้ด้อยโอกาสมีโอกาสในการเลื่อนชั้นทางเศรษฐกิจและสังคมสูงขึ้น

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 กระทรวงแรงงานโดยศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้จัดทำ “โครงการพัฒนาการจัดการฐานข้อมูลแรงงานนอกระบบ” เพื่อให้มีข้อมูลสารสนเทศด้านแรงงานนอกระบบที่มีความถูกต้อง และเป็นปัจจุบัน เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการนำเสนอหรือรายงานผลในระดับพื้นที่ ทั้ง 76 จังหวัด รวมทั้งเพื่อนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในลักษณะโปรแกรมระบบการจัดการฐานข้อมูลแรงงานนอกระบบมาใช้ เพื่ออำนวยความสะดวกในการบันทึกข้อมูลลงในฐานข้อมูลสืบค้นข้อมูลและแก้ไขปรับปรุงข้อมูลให้ผู้ใช้ข้อมูลสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย สะดวกและรวดเร็ว มีความแม่นยำในการประมวลผล ซึ่งระบบแล้วเสร็จและพร้อมใช้งานในเดือนกรกฎาคม 2560 และพร้อมกันนี้สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานมอบหมายให้สำนักงานแรงงานจังหวัดสำรวจแรงงานนอกระบบรายบุคคลในพื้นที่ และบันทึกข้อมูลแรงงานนอกระบบในฐานข้อมูลแรงงานนอกระบบ

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ดำเนินโครงการ จัดพัฒนาการจัดการฐานข้อมูลแรงงานนอกระบบ ผู้รับจ้าง บริษัท แอ็ดวานซ์ อินโนเวชัน เทคโนโลยี จำกัด งบประมาณ 4,650,000 บาท เพื่อจัดทำระบบฐานข้อมูลแรงงานนอกระบบ สำหรับรองรับการนำเข้าข้อมูล รายละเอียดของแรงงานนอกระบบที่สำรวจได้ในปี 2561 ซึ่งมีการประชุมส่งมอบงานงวดสุดท้ายเมื่อวันที่ 31 สิงหาคม 2561 (รับประกันระบบ 1 ปี หลังการตรวจรับงาน สิ้นสุดประกันเมื่อเดือนสิงหาคม 2562) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 กองเศรษฐกิจการแรงงานในฐานะหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำ และพัฒนาดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ ได้รับการจัดสรรงบประมาณในแผนงานยุทธศาสตร์ (งบรายจ่ายอื่น) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 เพื่อจัดทำดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ ดังนั้นจึงได้จัดจ้าง มูลนิธิสถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลังเป็นที่ปรึกษาดำเนินการโครงการสำรวจเพื่อจัดทำดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ 4 มิติ ในพื้นที่ 7 จังหวัดนำร่อง ประกอบด้วย กรุงเทพมหานคร ปทุมธานี นครปฐม นนทบุรี สมุทรปราการ ฉะเชิงเทรา และสมุทรสาคร เป้าหมาย รวมทั้งสิ้น 114,400 คน โดยมี ระยะเวลาดำเนินการระหว่างวันที่ 1 พฤษภาคม 2561 ถึงวันที่ 27 ตุลาคม 2561 รวม 180 วัน ได้ผลการ จัดเก็บและบันทึกข้อมูลจำนวนทั้งสิ้น 114,402 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ตามเป้าหมาย

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 กองเศรษฐกิจการแรงงานได้รับจัดสรรงบประมาณ (งบรายจ่ายอื่น) สำหรับดำเนินโครงการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต กิจกรรมการจัดทำดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบและสำรวจแรงงานนอกระบบ ซึ่งเป็นโครงการต่อเนื่องจากปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 จึงได้จัดจ้างมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยสำนักงานศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ดำเนินโครงการสำรวจข้อมูลและจัดทำดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบในพื้นที่เพิ่มเติม 18 จังหวัด ประกอบด้วย ตราด สระแก้ว ฉะเชิงเทรา ระยอง ชลบุรี กาญจนบุรี ตาก เชียงราย เชียงใหม่ มุกดาหาร นครพนม นครราชสีมา อุบลราชธานี ขอนแก่น หนองคาย สงขลา นราธิวาส และนครศรีธรรมราช โดยมี จำนวนเป้าหมายไม่ต่ำกว่า 130,000 คน ระยะเวลาตั้งแต่วันที่ 14 มิถุนายน 2562 ถึงวันที่ 5 มีนาคม 2563 รวม 270 วัน ได้ผลการจัดเก็บและบันทึกข้อมูลจำนวนทั้งสิ้น 130,516 คน คิดเป็นร้อยละ 100.39 ตามเป้าหมาย

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 – 2565 กองเศรษฐกิจการแรงงานได้รับจัดสรรงบประมาณ (งบรายจ่ายอื่น) สำหรับดำเนินโครงการจัดทำดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ และสำรวจข้อมูล แรงงานนอกระบบ โดยให้สำนักงานแรงงานจังหวัดทั้ง 76 จังหวัดดำเนินการสำรวจ และปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มีการสำรวจในพื้นที่กรุงเทพมหานครเป็นปีแรก

เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 กระทรวงแรงงานยังคง ดำเนินการ “โครงการจัดทำดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ” โดยกำหนดเป้าหมายการสำรวจและบันทึก ข้อมูลตามข้อมูลการสำรวจแรงงานนอกระบบ ปี 2564 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ รวมทั้งสิ้น 72,395 คน โดย กำหนดเป้าหมายสำรวจในพื้นที่กรุงเทพมหานครจำนวน 5,000 คน เพื่อสำรวจข้อมูลแรงงานนอกระบบรายละเอียด ให้กระทรวงแรงงานมีข้อมูลแรงงานนอกระบบที่มีความถูกต้อง สมบูรณ์ และมีข้อมูลที่น่าไปใช้ประโยชน์ในเชิง วิเคราะห์ข้อมูลแรงงานนอกระบบสอดคล้องตามบริบทแต่ละพื้นที่ นอกจากนี้เพื่อบูรณาการและเชื่อมโยงฐานข้อมูล ระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชน รองรับการใช้ข้อมูลทั้งบุคลากรในหน่วยงานสังกัดกระทรวงแรงงาน ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สานต่อนโยบายรัฐบาล เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบให้ดียิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อจัดทำดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ สำหรับวัดการดำรงชีวิตที่เชื่อมโยงกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม ในแต่ละพื้นที่จังหวัดและประเทศ และเป็นข้อมูลประกอบการกำหนดมาตรการ แผน และนโยบาย เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ

2.2 เพื่อสำรวจและจัดเก็บข้อมูลแรงงานนอกระบบเท่าที่จำเป็นต่อการสำรวจวิจัย อาทิ เพศ ระดับการศึกษา อายุ รายได้ หนี้สิน อาชีพ สภาพร่างกาย ระดับความสามารถด้านต่าง ๆ ความต้องการช่วยเหลือ เป็นต้น

3. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

3.1 กระทรวงแรงงานมีตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ เพื่อวัดการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพที่เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจ สังคม และสภาพพื้นที่

3.2 กระทรวงแรงงานสามารถนำตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบมาใช้ในการวางแผน กำหนดแนวทางการพัฒนาแรงงานนอกระบบในแต่ละพื้นที่

3.3 กระทรวงแรงงานมีข้อมูลแรงงานนอกระบบเพื่อใช้ประกอบการกำหนดนโยบาย และการวางแผนการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ

4. วิธีการศึกษา

4.1 สำนักงานแรงงานจังหวัด 76 จังหวัด ดำเนินการสำรวจข้อมูลแรงงานนอกระบบ บันทึกข้อมูลที่สำรวจเข้าสู่ระบบฐานข้อมูลแรงงานนอกระบบ

4.2 กองเศรษฐกิจการแรงงาน (กศร.) กลุ่มงานนโยบายเศรษฐกิจแรงงานรายสาขา (นศส.) ดำเนินการจัดจ้างสำรวจข้อมูลแรงงานนอกระบบและบันทึกข้อมูลที่สำรวจเข้าสู่ระบบฐานข้อมูลแรงงานนอกระบบ

4.3 กศร. นศส. ดำเนินการจัดอบรมทบทวนการจัดทำรายงานดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ ให้แก่เจ้าหน้าที่สำนักงานแรงงานจังหวัด 76 จังหวัด และส่วนกลาง

4.4 สำนักงานแรงงานจังหวัด 76 จังหวัด และส่วนกลาง (กศร. นศส.) วิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลแรงงานนอกระบบ เพื่อจัดทำรายงานสรุปผลดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบที่เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจ สังคม และสภาพพื้นที่

4.5 กศร. นศส. ติดตามผลการสำรวจและบันทึกข้อมูลแรงงานนอกระบบ รวมถึงวิเคราะห์/ประมวลผลข้อมูลแรงงานนอกระบบ เพื่อจัดทำรายงานสรุปผลดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบระดับประเทศ

5. ข้อมูลเกี่ยวกับกรุงเทพมหานคร

5.1 กรุงเทพมหานคร เป็นเมืองหลวงและนครที่มีประชากรมากที่สุดของประเทศไทย เป็นศูนย์กลางการปกครอง การศึกษา การคมนาคมขนส่ง การเงินการธนาคาร การพาณิชย์ การสื่อสาร และความเจริญของประเทศ ตั้งอยู่บนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำเจ้าพระยา มีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่านและแบ่งเมืองออกเป็น 2 ฝั่ง คือ ฝั่งพระนครและฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานครมีพื้นที่ทั้งหมด 1,568.737 ตารางกิโลเมตร กรุงเทพมหานครเป็นเขตปกครองพิเศษของประเทศไทย มีโครงสร้างประกอบด้วยสภากรุงเทพมหานคร เป็นฝ่ายนิติบัญญัติ และผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นฝ่ายบริหาร ประกอบด้วย 50 เขต

5.2 โครงสร้างประชากร ประชากรวัยแรงงาน และกำลังแรงงาน ข้อมูลจากสำนักบริหาร

การทะเบียน กระทรวงมหาดไทย พบว่า จำนวนประชากรกรุงเทพมหานครตามหลักฐานการทะเบียนราษฎร ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2565 มีประชากรทั้งสิ้น 5,398,008 คน เพศชาย 2,518,278 คน (ร้อยละ 46.65) เพศหญิง 2,879,730 คน (ร้อยละ 53.35) โดยมีช่วงอายุ 0 - 14 ปี 700,259 คน (ร้อยละ 12.97) ช่วงอายุ 15 - 59 ปี 3,499,335 คน (ร้อยละ 64.83) และช่วงอายุ 60 ปีขึ้นไป 1,198,414 คน (ร้อยละ 22.20) (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรจากการทะเบียน กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศและอายุ ปี 2565

อายุ	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
รวม	2,518,278	46.65	2,879,730	53.35	5,398,008	100.00
วัยเด็ก (0-14 ปี)	358,456	6.64	341,803	6.33	700,259	12.97
วัยแรงงาน (15-59 ปี)	1,662,156	30.79	1,837,179	34.03	3,499,335	64.83
วัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป)	497,666	9.22	700,748	12.98	1,198,414	22.20

ที่มา : สำนักบริหารการทะเบียน กระทรวงมหาดไทย

ข้อมูลสถานการณ์แรงงานในกรุงเทพมหานครในส่วนนี้ นำมาจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งได้ทำการสำรวจสภาพการณ์มีงานทำของประชากรในกรุงเทพมหานคร โดยได้รวบรวมข้อมูลในช่วงไตรมาสที่ 1 ของปี 2566 (เดือนมกราคม - มีนาคม 2566) รายละเอียดดังนี้ กรุงเทพมหานคร มีจำนวนประชากรผู้มีอายุ 15 ปีขึ้นไปจำนวน 7,868,190 คน เป็นเพศชาย 3,732,560 คน และเพศหญิง 4,135,630 คน เป็นผู้อยู่ในกำลังแรงงาน จำนวน 5,819,799 คน และเป็นผู้ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน จำนวน 2,048,391 คน (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 โครงสร้างประชากร ประชากรวัยแรงงาน และกำลังแรงงาน

สถานภาพแรงงาน	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ผู้มีอายุ 15 ปีขึ้นไป	7,868,190	100.0	3,732,560	100.0	4,135,630	100.0
1. ผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงาน	5,819,799	74.0	3,001,893	80.4	2,817,906	68.1
1.1 กำลังแรงงานปัจจุบัน	5,818,136	74.0	3,000,231	80.4	2,817,906	68.1
1.1.1 ผู้มีงานทำ	5,755,751	73.2	2,965,983	79.5	2,789,768	67.5
1.1.2 ผู้ว่างงาน	62,386	0.8	34,248	0.9	28,138	0.7
1.2 ผู้รอฤดูกาล	1,663	a	1,663	a	-	-
2. ผู้ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน	2,048,391	26.0	730,667	19.6	1,317,724	31.9
2.1 ทำงานบ้าน	549,838	7.0	24,120	0.6	525,717	12.7
2.2 เรียนหนังสือ	497,313	6.3	229,902	6.2	267,411	6.5
2.3 ยังเด็ก/ชรา/ป่วย/พิการ	712,255	9.0	305,331	8.2	406,924	9.8
2.4 อื่น ๆ	288,986	3.7	171,313	4.6	117,673	2.8
อัตราการว่างงาน		1.1		1.1		1.0

a : มีข้อมูลจำนวนเล็กน้อยหรือน้อยกว่า 0.1

ที่มา : โครงการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ระดับจังหวัด ไตรมาส 1 พ.ศ. 2566 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

5.3 โครงสร้างการจ้างงาน

จำนวนผู้มีงานทำ จำแนกตามระดับการศึกษา ผู้ที่มีงานทำที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 7,868,190 คน เป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษามากที่สุด จำนวน 2,666,231 คน คิดเป็นร้อยละ 33.9 รองลงมา ได้แก่ ผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 1,715,350 คน คิดเป็นร้อยละ 21.8 ผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 1,316,695 คน คิดเป็นร้อยละ 16.7 ผู้สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 1,283,669 คน คิดเป็นร้อยละ 16.3 ผู้สำเร็จการศึกษาระดับต่ำกว่าประถมศึกษา จำนวน 623,385 คน คิดเป็นร้อยละ 7.9 และผู้ที่ไม่มีการศึกษา จำนวน 172,908 คน คิดเป็นร้อยละ 2.2 (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของประชากรผู้มีอายุ 15 ปีขึ้นไป จำแนกตามสถานภาพแรงงานและเพศ

ระดับการศึกษา	รวม		ชาย		หญิง	
	จำนวน(คน)	ร้อยละ (%)	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
ยอดรวม	7,868,190	100.0	3,732,560	100.0	4,135,630	100.0
1. ไม่มีการศึกษา	172,908	2.2	70,368	1.9	102,540	2.5
2. ต่ำกว่าประถมศึกษา	623,385	7.9	220,024	5.9	403,361	9.8
3. ประถมศึกษา	1,283,669	16.3	626,001	16.8	657,667	15.9
4. มัธยมศึกษาตอนต้น	1,316,695	16.7	688,005	18.4	628,690	15.2
5. มัธยมศึกษาตอนปลาย	1,715,350	21.8	875,134	23.4	840,216	20.3
5.1 สายสามัญ	1,252,974	15.9	645,895	17.3	607,079	14.7
5.2 สายอาชีวศึกษา	456,141	5.8	224,557	6.0	231,584	5.6
5.3 สายวิชาการศึกษา	6,235	0.1	4,682	0.1	1,553	a
6. อุดมศึกษา	2,666,231	33.9	1,204,061	32.3	1,462,171	35.4
6.1 สายวิชาการ	2,083,591	26.5	908,688	24.3	1,174,904	28.4
6.2 สายวิชาชีพ	436,857	5.6	245,166	6.6	191,691	4.7
6.3 สายวิชาการศึกษา	145,783	1.9	50,207	1.3	95,576	2.3
7. การศึกษาอื่นๆ	3,072	a	1,371	a	47,596	1.2
8. ไม่ทราบ	86,881	1.1	47,596	1.3	39,284	0.9

a : มีข้อมูลจำนวนเล็กน้อยหรือน้อยกว่า 0.1

ที่มา : โครงการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ระดับจังหวัด ไตรมาส 1 พ.ศ. 2566 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

5.4 โครงสร้างการว่างงาน

อัตราการว่างงานของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป พบว่า กรุงเทพมหานครมีผู้อยู่ในกำลังแรงงานจำนวน 5,819,799 คน เป็นเพศชาย 3,001,893 คน และเพศหญิง 2,817,906 คน โดยมีอัตราการว่างงานของผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงานรวมอยู่ที่ร้อยละ 1.1 เป็นอัตราการว่างงานเพศชาย ร้อยละ 1.1 และอัตราการว่างงานเพศหญิง ร้อยละ 1.0 (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 จำนวนและอัตราการว่างงาน จำแนกตามเพศ

เพศ	ผู้มีอายุ 15 ปีขึ้นไป (คน)	ผู้อยู่ในกำลังแรงงาน (คน)	ผู้ว่างงาน	
			จำนวน (คน)	อัตราการว่างงาน (ร้อยละ)
ยอดรวม	7,868,190	5,819,799	62,386	1.1
ชาย	3,732,560	3,001,893	34,248	1.1
หญิง	4,135,630	2,817,906	28,138	1.0

ที่มา : โครงการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ระดับจังหวัด ไตรมาส 1 พ.ศ. 2566 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

5.5 สถานการณ์การจ้างแรงงาน

ประชากรในกรุงเทพมหานครที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่มีงานทำจำนวนทั้งสิ้น 5,755,751 คน เมื่อจำแนกตามอุตสาหกรรม อุตสาหกรรมที่มีประชากรทำงานมากที่สุด 5 อันดับแรก พบว่า ส่วนใหญ่ทำงานอยู่ในอุตสาหกรรมกรรมการขายส่ง และขายปลีก การซ่อมยานยนต์ และรถจักรยานยนต์ มากที่สุด จำนวน 1,270,550 คน คิดเป็นร้อยละ 22.1 รองลงมา ได้แก่ อุตสาหกรรมการผลิต จำนวน 913,138 คน คิดเป็นร้อยละ 15.9 อุตสาหกรรมที่พักแรมและบริการด้านอาหาร จำนวน 668,047 คน คิดเป็นร้อยละ 11.6 การขนส่ง และสถานที่เก็บสินค้า จำนวน 524,362 คน คิดเป็นร้อยละ 9.1 และการก่อสร้าง จำนวน 368,465 คน คิดเป็นร้อยละ 6.4 ตามลำดับ (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปที่มีงานทำ จำแนกตามอุตสาหกรรม

อุตสาหกรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ยอดรวม	5,755,751	100.0
ภาคการเกษตรกรรม		
เกษตรกรรม การป่าไม้ และการประมง	12,720	0.2
นอกภาคการเกษตรกรรม		
1. การทำเหมืองแร่ และเหมืองหิน	1,692	a
2. การผลิต	913,138	15.9
3. ไฟฟ้า ก๊าซ ไอน้ำ และระบบการปรับอากาศ	14,415	0.3
4. การจัดหา น้ำ การจัดการ และการบำบัดน้ำเสีย ของเสีย และสิ่งปฏิกูล	13,350	0.2
5. การก่อสร้าง	368,465	6.4
6. การขายส่ง และการขายปลีก การซ่อมยานยนต์ และรถจักรยานยนต์	1,270,550	22.1
7. การขนส่ง และสถานที่เก็บสินค้า	524,362	9.1
8. ที่พักแรมและบริการด้านอาหาร	668,047	11.6
9. ข้อมูลข่าวสารและการสื่อสาร	95,838	1.7
10. กิจกรรมทางการเงินและการประกันภัย	205,841	3.6
11. กิจกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์	221,452	3.8
12. กิจกรรมทางวิชาชีพ วิทยาศาสตร์ และเทคนิค	182,178	3.2
13. กิจกรรมการบริหารและบริการสนับสนุน	292,779	5.1
14. การบริหารราชการ การป้องกันประเทศ และการประกันสังคมภาคบังคับ	282,688	4.9

อุตสาหกรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
15. การศึกษา	156,837	2.7
16. กิจกรรมด้านสุขภาพ และงานสังคมสงเคราะห์	162,410	2.8
17. ศิลปะ ความบันเทิง และนันทนาการ	68,471	1.2
18. กิจกรรมการบริการด้านอื่นๆ	171,456	3.0
19. กิจกรรมการจ้างงานในครัวเรือนส่วนบุคคล การผลิตสินค้าและบริการที่ทำขึ้นเองเพื่อใช้ในครัวเรือน	101,212	1.8
20. กิจกรรมขององค์การระหว่างประเทศและภาคีสมาชิก	2,871	0.2
21. ไม่ทราบ	24,977	0.4

a : มีข้อมูลจำนวนเล็กน้อยหรือน้อยกว่า 0.1

ที่มา : โครงการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ระดับจังหวัด ไตรมาส 1 พ.ศ. 2566 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ประชากรในกรุงเทพมหานครที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่มีงานทำจำนวนทั้งสิ้น 5,755,751 คน เมื่อจำแนกตามอาชีพ อาชีพที่มีประชากรทำงานมากที่สุด 5 อันดับแรก พบว่า มีประชากรที่ประกอบอาชีพ พนักงานบริการและพนักงานในร้านค้า และตลาดมากที่สุด จำนวน 1,643,734 คน คิดเป็นร้อยละ 28.6 รองลงมา ได้แก่ ผู้ปฏิบัติการโรงงานและเครื่องจักร และผู้ปฏิบัติงานด้านการประกอบ จำนวน 794,306 คน คิดเป็นร้อยละ 13.8 ผู้ปฏิบัติงานด้านความสามารถทางฝีมือและธุรกิจการค้าที่เกี่ยวข้อง จำนวน 656,478 คน คิดเป็นร้อยละ 11.4 อาชีพขั้นพื้นฐานต่างๆ ในด้านการขายและการให้บริการ จำนวน 641,344 คน คิดเป็นร้อยละ 11.1 และผู้ประกอบการวิชาชีพด้านเทคนิคสาขาต่างๆ และอาชีพที่เกี่ยวข้อง จำนวน 595,826 คน คิดเป็นร้อยละ 10.4 ตามลำดับ (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปที่มีงานทำ จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ยอดรวม	5,755,751	100.0
1. ผู้บัญญัติกฎหมาย ข้าราชการระดับอาวุโส และผู้จัดการ	344,456	6.0
2. ผู้ประกอบวิชาชีพด้านต่างๆ	571,267	9.9
3. ผู้ประกอบวิชาชีพด้านเทคนิคสาขาต่างๆ และอาชีพที่เกี่ยวข้อง	595,826	10.4
4. เสมียน	483,768	8.4
5. พนักงานบริการและพนักงานในร้านค้า และตลาด	1,643,734	28.6
6. ผู้ปฏิบัติงานที่มีฝีมือในด้านการเกษตร และการประมง	21,173	0.4
7. ผู้ปฏิบัติงานด้านความสามารถทางฝีมือและธุรกิจการค้าที่เกี่ยวข้อง	656,478	11.4
8. ผู้ปฏิบัติการโรงงานและเครื่องจักร และผู้ปฏิบัติงานด้านการประกอบ	794,306	13.8
9. อาชีพขั้นพื้นฐานต่างๆ ในด้านการขายและการให้บริการ	641,344	11.1
10. คนงานซึ่งมิได้จำแนกไว้ในหมวดอื่น	3,397	0.1

ที่มา : โครงการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ระดับจังหวัด ไตรมาส 1 พ.ศ. 2566 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ประชากรในกรุงเทพมหานครที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่มีงานทำจำนวนทั้งสิ้น 5,755,751 คน เมื่อจำแนกตามสถานภาพการทำงาน ประชากรมากกว่าครึ่งหนึ่งเป็นลูกจ้างเอกชน จำนวน 3,435,756 คน คิดเป็นร้อยละ 59.7 รองลงมา คือ ทำงานส่วนตัวโดยไม่มีลูกจ้าง จำนวน 1,258,407 คน คิดเป็นร้อยละ 21.9 เป็นลูกจ้างรัฐบาล จำนวน 545,008 คน คิดเป็นร้อยละ 9.5 ช่วยธุรกิจในครัวเรือน จำนวน 318,557 คน คิดเป็นร้อยละ 5.5 และเป็นนายจ้าง จำนวน 196,833 คน คิดเป็นร้อยละ 3.4 ตามลำดับ (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปที่มีงานทำ จำแนกตามสถานภาพการทำงาน

สถานภาพการทำงาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ยอดรวม	5,755,751	100.0
1. นายจ้าง	196,833	3.4
2. ลูกจ้างรัฐบาล	545,008	9.5
3. ลูกจ้างเอกชน	3,435,756	59.7
4. ทำงานส่วนตัวโดยไม่มีลูกจ้าง	1,258,407	21.9
5. ช่วยธุรกิจในครัวเรือน	318,557	5.5
6. การรวมกลุ่ม	1,189	a

a : มีข้อมูลจำนวนเล็กน้อยหรือน้อยกว่า 0.1

ที่มา : โครงการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ระดับจังหวัด ไตรมาส 1 พ.ศ. 2566 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

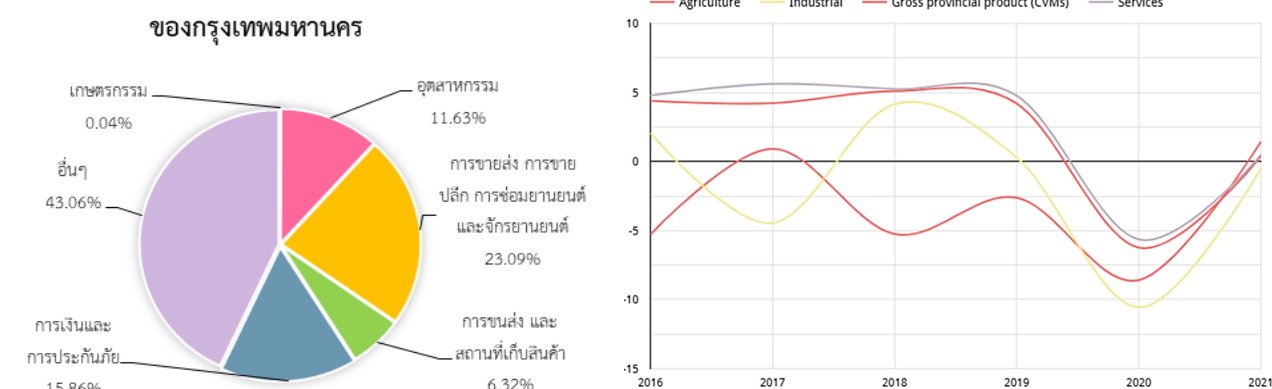
5.6 การวิเคราะห์เศรษฐกิจ การคาดการณ์จากผลิตภัณฑ์จังหวัด Gross Provincial Product (GPP)

กรุงเทพมหานคร ภาพรวมผลิตภัณฑ์จังหวัด (GPP) ปี พ.ศ. 2564 ขยายตัวร้อยละ 0.4 จากที่หดตัวร้อยละ 6.2 ในปี 2563 โดยการผลิตภาคนอกการเกษตรกรรมซึ่งมีส่วนถึงร้อยละ 99.96 ของผลิตภัณฑ์ในกรุงเทพมหานครและมีสัดส่วนการผลิตภาคเกษตรเพียงร้อยละ 0.04 การผลิตนอกภาคการเกษตรกรรมขยายตัวร้อยละ 0.4 เมื่อเทียบกับที่หดตัวร้อยละ 6.2 ในปีก่อนหน้า โดยเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการ ในขณะที่ภาคการเกษตรกรรมขยายตัวร้อยละ 1.4 เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมาที่มีการหดตัวร้อยละ 8.6

เมื่อจำแนกโครงสร้างการผลิต พบว่า ภาคการเกษตรกรรมขยายตัวร้อยละ 1.4 จากปีก่อน ภาคนอกการเกษตรกรรมขยายตัวร้อยละ 0.4 จากปีก่อน โดยสาเหตุหลักมาจากการขยายตัวในหมวดกิจกรรมทางการเงินและการประกันภัย ร้อยละ 8.80 ข้อมูลข่าวสารและการสื่อสาร ร้อยละ 6.0 การก่อสร้าง ร้อยละ 5.80 ศิลปะ ความบันเทิง และนันทนาการ ร้อยละ 2.6 กิจกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ ร้อยละ 2.20 การจัดหา การจัดการ และการบำบัดน้ำเสีย ของเสีย และสิ่งปฏิกูล ร้อยละ 1.6 กิจกรรมด้านสุขภาพ และงานสังคมสงเคราะห์ ร้อยละ 0.7 การบริการ และการบริหารราชการ ป้องกันประเทศ และการประกันสังคมภาคบังคับ ร้อยละ 0.5 (ตารางที่ 8)

แผนภาพที่ 1 โครงสร้างการผลิต ปี พ.ศ. 2564 และอัตราการขยายตัว GPP กรุงเทพมหานคร

โครงสร้างการผลิต ปี พ.ศ.2564 ราคาประจำปี

ที่มา: ตารางผลิตภัณฑ์ภาคและจังหวัด แบบปริมาณลูกโซ่ อนุกรมเวลา 2538-2564 GPP CVMs Time Series Data 1995-2021 (Excel File)

ตารางที่ 8 ผลิตภัณฑ์มวลรวมกรุงเทพมหานครแบบปริมาณลูกโซ่ (อ้างอิงปี พ.ศ. 2545)

ประเภทอุตสาหกรรม	พ.ศ. 2563r	พ.ศ. 2564p	อัตราการเติบโต	
			2563r	2564p
ภาคการเกษตรกรรม	1,191	1,208	-8.6	1.4
เกษตรกรรม การป่าไม้ และการประมง	1,191	1,208	-8.6	1.4
นอกภาคการเกษตรกรรม	3,748,922	3,762,693	-6.2	0.4
อุตสาหกรรม	404,722	402,642	-10.6	-0.5
การทำเหมืองแร่ และเหมืองหิน	-	-	-	-
การผลิต	355,110	353,793	-10.7	-0.4
ไฟฟ้า ก๊าซ ไอน้ำ และระบบการปรับอากาศ	30,348	29,164	-8.5	-3.9
การจัดหาน้ำ การจัดการ และการบำบัดน้ำเสียของเสีย และสิ่งปฏิกูล	20,849	21,181	-9.4	1.6
การบริการ	3,357,638	3,373,778	-5.6	0.5
การก่อสร้าง	77,130	81,588	3.7	5.8
การขายส่ง และการขายปลีก การซ่อมยานยนต์ และรถจักรยานยนต์	871,271	866,546	-2.5	-0.5
การขนส่ง และสถานที่เก็บสินค้า	249,529	248,752	-20.5	-0.3
ที่พักแรมและบริการด้านอาหาร	257,611	232,937	-32.3	-9.6
ข้อมูลข่าวสารและการสื่อสาร	468,611	496,946	1.8	6.0
กิจกรรมทางการเงินและการประกันภัย	500,032	544,070	5.9	8.8
กิจกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์	114,910	117,443	0.5	2.2
กิจกรรมทางวิชาชีพ วิทยาศาสตร์ และเทคนิค	168,243	159,036	-5.9	-5.5
กิจกรรมการบริหารและบริการสนับสนุน	95,478	87,715	-14.0	-8.1

ประเภทอุตสาหกรรม	พ.ศ. 2563r	พ.ศ. 2564p	อัตราการเติบโต	
			2563r	2564p
การบริหารราชการ การป้องกันประเทศ และการประกันสังคมภาคบังคับ	303,518	305,008	2.8	0.5
การศึกษา	68,256	66,012	3.2	-3.3
กิจกรรมด้านสุขภาพ และงานสังคมสงเคราะห์	68,391	68,858	2.7	0.7
ศิลปะ ความบันเทิง และนันทนาการ	66,798	68,551	-11.4	2.6
กิจกรรมการบริการด้านอื่นๆ	106,227	100,478	-6.9	-5.4
Gross provincial product (CVMs)	3,749,759	3,763,549	-6.2	0.4

ที่มา : สำนักสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

5.7 วิสัยทัศน์กรุงเทพฯ 2575 ที่เรียกว่า “มหานครแห่งเอเชีย” ตามแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ฉบับปรับปรุง มียุทธศาสตร์ทั้ง 7 ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ที่ 1 การสร้างเมืองปลอดภัยและยั่งยืนต่อวิกฤตการณ์ ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาสิ่งแวดล้อมยั่งยืนและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ยุทธศาสตร์ที่ 3 การลดความเหลื่อมล้ำด้วยการบริหารเมืองรูปแบบอารยะสำหรับทุกคน ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเชื่อมโยงเมืองที่มีความคล่องตัวและระบบบริการสาธารณะแบบบูรณาการ ยุทธศาสตร์ที่ 5 ส่งเสริมการสร้างเมืองประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ยุทธศาสตร์ที่ 6 การต่อยอดความเป็นเมืองศูนย์กลางเศรษฐกิจสร้างสรรค์และการเรียนรู้ ยุทธศาสตร์ที่ 7 การสร้างความเป็นมืออาชีพในการบริหารจัดการมหานคร

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. นิยามคำศัพท์ที่เกี่ยวข้อง

1.1 นิยามและการจำแนกแรงงานนอกระบบ

คำนิยามของ “แรงงานนอกระบบ” เกิดขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2536 ในการประชุมนานาชาติ 15th International Conference of Labour Statisticians (ICLS) ในครั้งนั้นถูกจำกัดความให้หมายถึง “แรงงานที่ประกอบอาชีพเจ้าของกิจการ (Self - employed) หรือเป็นลูกจ้างของสถานประกอบการที่จัดอยู่ในเศรษฐกิจนอกระบบ หรือเป็นแรงงานที่ช่วยเหลือกิจการของครอบครัว หรือลูกจ้างในสถานประกอบการที่จัดอยู่ในภาคเศรษฐกิจในระบบแต่ไม่ได้รับการคุ้มครองทางสังคม หรือคนทำงานบ้าน”

สำหรับประเทศไทย นิยามของ “แรงงานนอกระบบ” ถูกกำหนดไว้หลากหลายโดยองค์กรและหน่วยงานต่างๆ ซึ่งจะมีความหมายครอบคลุมแรงงานในลักษณะใดนั้นขึ้นอยู่กับภารกิจของแต่ละหน่วยงานที่เป็นผู้กำหนดคำนิยาม

กระทรวงแรงงาน กำหนดคำนิยาม “แรงงานนอกระบบ” ในแผนปฏิบัติการด้านการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ (พ.ศ. 2566 - 2570) หมายถึง คนทำงานสัญชาติไทยที่มีอายุตั้งแต่สิบห้าปีบริบูรณ์ขึ้นไป ซึ่งไม่ได้เป็นลูกจ้างตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน หรือไม่ได้เป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33 แห่งกฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม รวมถึงผู้ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด แต่มีให้หมายความรวมถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐและของรัฐวิสาหกิจซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญหรือตามกฎหมาย

การจำแนกแรงงานนอกระบบมีหลักเกณฑ์ และวิธีการจำแนกตาม สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2551) จำแนกแรงงานนอกระบบตามลักษณะของอาชีพเป็น 10 กลุ่มได้แก่

(1) กลุ่มผู้รับงานไปทำที่บ้าน	(2) กลุ่มผู้ขับรถรับจ้าง
(3) กลุ่มเกษตรพันธะสัญญา	(4) กลุ่มแรงงานรับจ้างทางการเกษตร
(5) กลุ่มหาบเร่แผงลอย	(6) กลุ่มคนทำงานในภาคบริการ
(7) กลุ่มคนค้าขาย	(8) กลุ่มคนซื้อขายของเก่า
(9) กลุ่มคนทำงานบ้าน	(10) กลุ่มแรงงานรับจ้างทั่วไป

1.2 คำนิยามและความสำคัญของตัวชี้วัดแรงงานนอกระบบ

ตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับแรงงานนอกระบบ หรือ ตัวชี้วัดแรงงานนอกระบบ หมายถึง “ดัชนีชี้วัดหรือ หน่วยวัดความสำเร็จของการปฏิบัติงานที่ถูกกำหนดขึ้นเกี่ยวข้องกับแรงงานนอกระบบ เพื่อสร้างความชัดเจนในการกำหนด ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ” ซึ่งมีความสำคัญในการเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการติดตามประเมินผลเพื่อให้กิจกรรมนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนและเป้าหมายตัวชี้วัดที่สามารถคาดการณ์เหตุการณ์ล่วงหน้าได้ ทำให้สามารถแก้ปัญหา หรือวางแผน การปฏิบัติงานในอนาคต เพื่อให้การปฏิบัติงานต่อไปประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. แนวคิดหลักและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต

2.1 แนวคิดหลักที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต

European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions (2004) ทำการสำรวจคุณภาพชีวิตใน 28 ประเทศในแถบทวีปยุโรป ในช่วงปี พ.ศ.2547 โดยมีแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องคุณภาพชีวิต ดังนี้ ทศนคติและการรับรู้ต่อเรื่องคุณภาพชีวิตของแต่ละบุคคล เป็นเรื่องที่แตกต่างกัน ต้องประเมินด้วยตนเอง อย่างไรก็ตาม แต่ละมิติของคุณภาพชีวิตไม่ได้แสดงบทบาทแยกจากกัน แต่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ร่วมกันก่อให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดี ดังนั้น การจะวัดคุณภาพชีวิตให้ได้อย่างสมบูรณ์ควรต้องทำการวัดทั้งในด้านอัตวิสัยและภาวะวิสัย ทั้งนี้ มิติเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตตามที่กำหนดไว้ มีดังนี้ 1) มิติด้านเศรษฐกิจ 2) มิติด้านครอบครัว 3) มิติด้านการทำงาน 4) มิติด้านสังคมและการมีส่วนร่วม 5) มิติด้านสุขภาพและการดูแลสุขภาพ 6) มิติด้านการพัฒนาตนเอง

Multiple Sclerosis International Federation (2018) ได้อธิบายถึงปัจจัยที่สามารถมีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของบุคคลโดยแบ่งออก เป็น 3 ปัจจัยหลักดังนี้

(1) Individual : บุคคล ประกอบไปด้วย สุขภาพกาย (Physical health) สุขภาพจิต (Mental health) ทศนคติและความเชื่อ (Attitudes and beliefs) เพศ (Gender) อายุ (Age)

(2) Circumstances : พหุติการณ์ ประกอบด้วย วัฒนธรรมและทศนคติทางสังคม (Culture and societal attitudes) เศรษฐกิจ (Economy) กฎหมายและนโยบาย (Laws and policies) บริการสาธารณะ (Public services) ความมั่นคงแห่งชาติและความปลอดภัย (National stability and security)

(3) Environment : สิ่งแวดล้อม ประกอบไปด้วย ความสัมพันธ์ (Relationships) การทำงานและการเป็นอาสาสมัคร (Work and volunteering) การศึกษาและการเรียนรู้ (Education and learning) การพักผ่อนและการใช้ชีวิตในสังคม (Leisure and social life) บ้านและชุมชนท้องถิ่น (Home and local community) การเงินและทรัพยากร (Finances and resources)

องค์การยูเนสโก (UNESCO, 1978) ได้กล่าวว่า พื้นฐานคุณภาพชีวิตของประชากรดูได้จาก 1) รายได้ครอบครัวที่พอเพียงแก่การเลี้ยงชีพ 2) การมีงานทำ 3) การศึกษาและอัตราการรู้หนังสือของประชาชน 4) โอกาสในการมีส่วนร่วมทางการเมือง 5) การมีเอกราชของประเทศโดยปราศจากการแทรกแซงจากรัฐบาลอื่น

ฟลานาแกน (Flanagan, 1978) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของชีวิตอันเป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ จำแนกได้ 5 ประการ ได้แก่ (1) มีความสุขสบายทั้งทางด้านร่างกายและวัตถุโดยทางด้านร่างกาย (2) มีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น (3) มีกิจกรรมในสังคมและชุมชน (4) มีพัฒนาการด้านบุคลิกภาพ และมีความสำเร็จอย่างสมบูรณ์ตามพัฒนาการ (5) มีสันติภาพในการทำกิจกรรมเพื่อพักผ่อนหย่อนใจเพื่อความเพลิดเพลินในยามว่าง

จากคำจำกัดความข้างต้น สรุปได้ว่า คุณภาพชีวิต จะกล่าวถึง ความสุข ความอยู่ดีมีสุข ของบุคคลและสังคม ที่มีบริบทของสังคม สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ การศึกษาการเมือง และศาสนา สุขภาพ การศึกษา สวัสดิการ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ รายได้ การมีงานทำ ความเสมอภาค เทคโนโลยี ความผูกพันในสังคม มาเกี่ยวข้อง แม้ว่ามิติหรือองค์ประกอบของชีวิตส่วนหลักมีความเหมือนกันและจะมีมิติหรือองค์ประกอบบางอย่างที่มีความแตกต่างกันขึ้นกับความแตกต่างระหว่างบุคคล และบริบทแวดล้อมอื่น ๆ

2.2 งานวิจัยพหุองค์ที่เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงาน

เอกชัย รุจิภิมลพงศ์ และคณะ (2561) ศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา พบว่า โมเดลการวัดตัวแปรองค์ประกอบคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้แก่ ด้านความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน ด้านสภาพการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ด้านประชาธิปไตยในองค์กร ด้านการบูรณาการทางสังคม หรือการทำงานร่วมกัน ด้านโอกาสในการพัฒนาความสามารถของบุคคล ด้านการได้รับค่าตอบแทนในการทำงานที่เพียงพอและยุติธรรม ด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว สุดท้ายด้านลักษณะงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ตามลำดับ มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ดวงสมร มะโนวรรณ (2561) ศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของพยาบาลที่สังกัดโรงพยาบาล ในกรุงเทพมหานคร และได้รับรองสถานพยาบาล พบว่า ปัจจัยของคุณภาพชีวิตการทำงานของพยาบาลมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากโดยสูงสุดคือ ด้านการเป็นประโยชน์ต่อสังคม ด้านสถานที่ทำงานปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ ด้านการพัฒนาขีดความสามารถของบุคคล ตามลำดับ องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตการทำงาน ด้านการได้รับผลตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม ด้านสถานที่ทำงานปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ ด้านความมีปฏิสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนร่วมงาน ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน และด้านการเป็นประโยชน์ต่อสังคม มีอิทธิพลในทิศทางบวกกับความผูกพันต่อองค์กรที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

El Badawy, Tarek & Shiha Enas & Magdy Hussein, Mariam. (2016) ศึกษาความหมายของคุณภาพชีวิตการทำงานและอะไรคือมิติทั่วไปของคุณภาพชีวิตการทำงานในอียิปต์ เพื่อเน้นให้เห็นถึงมิติที่สำคัญที่สุดของคุณภาพชีวิตการทำงาน การวิจัยเป็นแบบสำรวจในธรรมชาติ ผลการศึกษา พบว่า ค่าตอบแทน ความมั่นคงในการทำงานและการเติบโตส่วนบุคคลและโอกาสในการเรียนรู้สิ่งใหม่เป็นมิติที่สำคัญที่สุดของคุณภาพชีวิตการทำงานในอียิปต์

3. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตแรงงาน

3.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตแรงงาน

ความสุขในการทำงานของคนในองค์กร มีความสำคัญต่อการทำงานและองค์กรอย่างแท้จริง คนทำงานที่มีความสุขนั้นไม่ได้หมายถึงรายได้เป็นสิ่งเดียวที่สำคัญที่สุด ยังจะต้องมี “คุณภาพชีวิตการทำงาน” ที่ดี ซึ่งหมายถึง คุณภาพของความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปฏิบัติงานกับสิ่งแวดล้อม โดยส่วนรวมในการทำงานของบุคคล และเน้นมิติเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ รวมทั้งยังครอบคลุมทุกเรื่องเกี่ยวกับจริยธรรมในการทำงาน และสภาพในการทำงาน ตลอดจนควรให้ความสำคัญที่บทบาทการทำงาน ได้แก่ นายจ้าง ลูกจ้าง และสภาพแวดล้อมในที่ทำงาน (Davis, 1977; Merton, 1977; Seashore, 1975; Royuela et al., 2007)

ประเด็นที่น่าสนใจของ Delamotte และ Takezawa (1984) ในเรื่องคุณภาพชีวิตการทำงาน ประกอบด้วย (1) ความพึงพอใจต่อสภาพการทำงานมีผลต่อคุณภาพชีวิตคนทำงาน (2) นิยามคุณภาพชีวิตการทำงาน (3) สถานประกอบการควรให้ความสำคัญต่อคุณภาพชีวิตการทำงาน

Richard E. Walton ซึ่งปรากฏในหนังสือ Criteria for Quality of Working Life ได้แบ่งองค์ประกอบสำคัญเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตไว้ 8 ประการ คือ (1) ค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและเพียงพอ (Adequate and Fair Compensation) (2) สิ่งแวดล้อมที่ถูกลักษณะและปลอดภัย (Safe and Healthy Environment)

(3) เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้พัฒนาความรู้ความสามารถได้เป็นอย่างดี (Development of Human Capacities) (4) ลักษณะงานที่ส่งเสริมความเจริญเติบโตและความมั่นคงให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน (Growth and Security) (5) ลักษณะงานมีส่วนส่งเสริมด้านบูรณาการทางสังคมของผู้ปฏิบัติงาน (Social Integration) (6) ลักษณะงานที่ตั้งอยู่บนฐานของกฎหมายหรือกระบวนการยุติธรรม (Constitutionalism) (7) ความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานโดยส่วนรวม (Work Life Balance) (8) ลักษณะงานมีส่วนเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับสังคมโดยตรง (Social Relevance)

แนวคิดทฤษฎีสองปัจจัยของเฮิร์ซเบิร์ก (Two-Factor Theory) ซึ่งเป็นทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจที่ได้รับความสนใจ และเป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลายในชื่อทฤษฎีการจูงใจ – คำจูง (The Motivation Hygiene Theory) แนวทางในการดำเนินงานเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายของการมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดีร่วมกันและเกิดความพึงพอใจทั้งสองฝ่าย สามารถจำแนกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ ดังนี้

(1) ปัจจัยจูงใจ (Motivator Factors) ได้แก่ ความสำเร็จของงาน (Achievement) การได้รับการยอมรับนับถือ (Recognition) ลักษณะงาน (Work Itself) หน้าที่ความรับผิดชอบ (Responsibility) ความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน (Advancement)

(2) ปัจจัยคำจูง (Hygiene Factors) ซึ่งมีอยู่ 10 ประการคือ การบังคับบัญชา (supervision) นโยบายบริหาร (policy and administration) สภาพการทำงาน (working condition) ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา (relations with superiors) ความสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชา (relation with subordinates) ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน (relation with peers) ตำแหน่งในบริษัท (status) ความมั่นคงในงาน (job security) เงินเดือน (salary) ชีวิตส่วนตัว (personal life)

Hackman and Suttle (1977, อ้างถึงใน อุสุมา ศักดิ์ไพศาล, 2556) มองว่า บุคลากรในองค์กรทุกระดับ ซึ่งรวมไปถึงผู้บริหารหรือเจ้าของสถานประกอบการ ที่มีความต้องการในคุณภาพชีวิตในการทำงานเช่นกัน และเมื่อได้รับการตอบสนองที่ดีก็จะส่งผลถึงสังคมในองค์กรมีสิ่งแวดล้อมที่ดี บุคคลมีขวัญและกำลังใจในการทำงานก็จะส่งผลไปยังผลผลิตที่ดี มีปริมาณที่เพิ่มขึ้น เป็นการเพิ่มความผูกพันในองค์กร การลดปัญหาการลาออกและขาดแคลนอัตรากำลังคน

3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตแรงงาน

Ali Naser Moaddeli และคณะ (2003 ; 2003) ได้ทำการศึกษาคุณภาพชีวิตของข้าราชการชาวญี่ปุ่นจำนวน 2,100 คน พบว่า ข้าราชการที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไป ภาวะการมีสุขภาพกายที่ดีจะลดลง ทั้งในผู้หญิงและผู้ชาย ซึ่งเป็นผลให้เกิดภาวะการเป็นโรคเรื้อรังต่าง ๆ ส่วนผู้ที่ไม่มีเป้าหมายและเข้าใจว่าตนเองต้องการอะไร และมีความรู้สึกว่าได้ทำงานที่มีคุณค่า จะสามารถจัดการกับปัญหาหรือสิ่งต่างๆ ในชีวิตได้ดี จึงเป็นผู้ที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าคนอื่น นอกจากนี้ พบว่า สภาพแวดล้อมในการทำงานที่ต่างกันมีผลต่อการจัดการต่อปัญหาด้านสุขภาพที่ต่างกัน และมีผลต่อระดับคุณภาพชีวิตเช่นกัน โดยจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ พบว่า ภาระงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานมีผลต่อคุณภาพชีวิต ดังนั้น ภาระงานมีความสัมพันธ์เชิงลบต่อสุขภาพกาย ขณะที่สภาพแวดล้อมในการทำงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อสุขภาพกาย

สมพงศ์ รัตนนพวงศ์ (2559) ศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานศูนย์ข่าวแห่งหนึ่ง พบว่า มีเพียงรายได้ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงาน กลุ่มตัวอย่างประเมินประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของตนเองทุกด้านอยู่ในระดับสูง โดยเรียงตามความสำคัญจากความรวดเร็วในการทำงาน คุณภาพงานและปริมาณงาน ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานทั้ง 3 ด้าน มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับระดับคุณภาพชีวิตในการทำงาน โดยเฉพาะในประเด็นความเป็นประโยชน์ต่อสังคม

อุสุมา ศักดิ์ไพศาล (2556) ได้ศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทแห่งหนึ่ง พบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานด้านสภาพการทำงานที่ปลอดภัยและด้านความเป็นประชาธิปไตยในการทำงาน มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ด้านคุณภาพชีวิตในการทำงาน ด้านสภาพการทำงานที่ปลอดภัย มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านปริมาณงานและด้านความรวดเร็วในการทำงาน ดังนั้น จากการศึกษาพบว่า ถ้าพนักงานมีคุณภาพชีวิตในการทำงานสูง จะส่งผลให้ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานสูงตามไปด้วย

González-Baltazar R., Contreras-Estrada M.I., León-Cortés S.G., Hidalgo-González B.J., Hidalgo-Santacruz G. (2020) ศึกษาคุณภาพชีวิตแรงงานในแรงงานเศรษฐกิจนอกระบบที่กวาดาลาฮารา เม็กซิโกพบว่า ร้อยละ 48 ของแรงงานเป็นเพศชายและเพศหญิง ร้อยละ 52 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 15 และ 29 ปี ทำงานระหว่าง 6 และ 10 ชั่วโมงต่อวัน ร้อยละ 55 ของประชากรมีความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตระดับต่ำ มีร้อยละ 39 มีความพึงพอใจในระดับปานกลางและร้อยละ 6 มีความพึงพอใจในระดับสูง การศึกษานี้พบว่า ภายใต้งบของค่านายหน้าในภาคนี้แรงงานมีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ดีหลีกเลี่ยงการจ่ายภาษีและมีความยืดหยุ่น อย่างไรก็ตามแรงงานมีระดับความพึงพอใจในระดับต่ำกับคุณภาพชีวิตของพวกเขาซึ่งไม่สามารถเข้าถึงความปลอดภัยและอาชีวอนามัยได้ งานหลายอย่างในสภาพที่ไม่แข็งแรงและมีความเสี่ยงต่อการทำงาน

4. แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ

4.1 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ

แผนงานพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานให้นิยามของแรงงานนอกระบบว่า หมายถึง แรงงานที่ไม่ได้รับการคุ้มครองในระบบการประกันสังคมเป็นกำลังแรงงานที่ครอบคลุม ประชากรไทยเกือบครึ่งหนึ่งของประเทศ (แผนงานพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ, มปป.)

ILO (2002) มีรายงานเรื่อง Decent Work and the Informal Economy ได้รายงานแนวคิดเกี่ยวกับการทำงานนอกระบบกับ 4 โครงหลักในการทำงานโดยมีเนื้อความพอสังเขปคือ

(1) Employment : การจ้างงาน มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรจ้างงานที่เหมาะสม และลักษณะนั้นเหมาะสมกับผู้ถูกจ้างเพื่อสร้างโอกาสในการทำงานและการเรียนรู้งาน เป็นการกระจายโอกาส กระจายรายได้ ไม่เพียงแต่จะส่งผลดีต่อผู้ถูกจ้างงานเท่านั้นที่ได้รับสวัสดิการต่าง ๆ ทางสังคมหรือการเข้าถึงทรัพยากรภาครัฐแต่ยังเป็นการกระตุ้นคุณภาพสภาวะทางเศรษฐกิจแก่ผู้ประกอบการให้ได้รับแรงงานฝีมือดี มีคุณภาพติดตามงานได้ เข้าใจการประเมินงานตามศักยภาพผู้ถูกจ้างงาน ลดช่องว่างทางสังคมได้

(2) Social (Protection against vulnerabilities) : การคุ้มครองทางสังคม กลุ่มแรงงานนอกระบบ มักขาดโอกาสทางการคุ้มครองทางสังคมไม่ว่าจะเป็นหลักประกันสุขภาพในการทำงาน ประกันภัย สิทธิการรักษาพยาบาล หรือความปลอดภัยในการทำงานตามลักษณะงานที่ทำ ต้องทำให้พวกเขาเหล่านี้ เข้าถึงสวัสดิการดังกล่าวนี้ให้ได้เทียบเท่าการทำงานในระบบ

(3) Social dialogue : สร้างความเข้มแข็งในการทำงาน ในองค์กรหรือนายจ้างควรมีระบบ การจัดการการทำงานและการจ้างงานที่ดี คำนึงถึงหลักมนุษยธรรม ความเท่าเทียมกัน ไม่เอาเปรียบ ลดความ เหลื่อมล้ำทางการประกอบอาชีพจากการถูกกดขี่ราคาค่าจ้าง เนื่องด้วยผู้ถูกจ้างอาจถูกมองว่าไม่มีตัวตน ทำงานเพียงแลกเงิน ค่าจ้างไปวันต่อวัน ผู้จ้างต้องมีความเป็นธรรม สิทธิในการออกเสียงความเห็นให้ผู้ถูกจ้าง

(4) Rights : สิทธิตามกฎหมาย การทำงานหรือการจ้างงานควรปฏิบัติอยู่บนพื้นฐาน ตามกฎหมายหรือพระราชบัญญัติที่พึงยึดถือเพื่อความเป็นธรรมทั้งฝ่ายผู้จ้างและผู้ถูกจ้างงาน ทราบถึงสิทธิ ประโยชน์ตนเองที่พึงได้รับ

OECD (2017) มีรายงานเรื่อง Is self-employment quality work? ได้รายงานแนวคิด เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบกับ 4 โครงสร้าง ได้แก่

(1) รายได้ (Earnings) ได้แก่ รายได้ที่ได้รับ (Income earned) และความมั่นคงทางการเงิน (Financial security)

(2) ความมั่นคงของงาน (Job stability) ได้แก่ ระยะเวลาการจ้างงาน (Duration) ผลลัพธ์ ของการทำงาน (Exit outcomes)

(3) สภาพการทำงาน (Working conditions) ได้แก่ ชั่วโมงทำงาน (Hours worked) สุขภาพ และความปลอดภัย (Health and safety) การฝึกอบรมและการพัฒนาอาชีพของตนเอง (Training and career development)

(4) การพึ่งพาตนเองในการทำงาน (Dependent self-employment) ได้แก่ การแจกแจง สถานการณ์ทำงาน (Clarify work status) การคุ้มครองทางสังคม (Social protection)

4.2 งานวิจัยพอส่งขេปที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ

สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน และมูลนิธิสถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง (2561) จัดทำโครงการสำรวจข้อมูลแรงงานนอกระบบ ในส่วนของคุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบที่ปรึกษาได้ แบ่งการพิจารณาออกเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสภาพแวดล้อมของพื้นที่ที่อาศัย และด้านข้อมูลศักยภาพและความพร้อมของแรงงาน

(1) ด้านเศรษฐกิจ พบว่า แรงงานนอกระบบยังคงมีรายได้เฉลี่ย (13,541 บาทต่อเดือน) ต่ำกว่า รายได้เฉลี่ยของแรงงานไทยทั้งหมด (16,840 บาทต่อเดือน) ขณะที่แรงงานนอกระบบที่มีช่วงรายได้ประมาณ 9,751-15,000 บาทต่อเดือน มีจำนวนคนที่ร่วมใช้จ่ายเฉลี่ยมากที่สุด คือ 3.8 คน ส่วนใหญ่เห็นว่ารายได้ ที่สามารถหาได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายที่มา (ร้อยละ 55.34 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด) และมีหนี้สิน (ร้อยละ 57.46 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด) โดยพบความสัมพันธ์ระหว่างสถานการณ์ความไม่เพียงพอของรายได้กับการมีหนี้สิน (ร้อยละ 39.58 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด)

(2) ด้านสังคม พบว่า แรงงานนอกระบบส่วนใหญ่ไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง (ร้อยละ 45.10 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด) มีสภาพร่างกายปกติ (ร้อยละ 99.55 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด) และส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัว (ร้อยละ 79.71 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด) ขณะที่ในกลุ่มของแรงงานนอกระบบที่มีความพิการนั้น ในกรณีที่ไม่มีบัตรประจำตัวคนพิการนั้นส่วนใหญ่จะมีรายได้ที่ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต และพบความสัมพันธ์ของการมีโรคประจำตัวกับการมีรายได้ที่ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต แรงงานนอกระบบที่ทำการสำรวจส่วนใหญ่มีจำนวนชั่วโมงการทำงานเฉลี่ย 7.73 ชั่วโมงต่อวัน ซึ่งสอดคล้องกับชั่วโมงการทำงานที่กำหนดไว้ในสิทธิตามกฎหมายแรงงาน ขณะที่การได้รับบาดเจ็บจากการทำงานนั้นมีสัดส่วนเป็นร้อยละ 4.47 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด โดยอาชีพที่มีสัดส่วนผู้ได้รับบาดเจ็บมากที่สุดคือ กลุ่มตัวอย่างแรงงานประมงพื้นบ้าน ร้อยละ 33.33 ของกลุ่มตัวอย่างในอาชีพดังกล่าว

(3) ด้านสภาพแวดล้อมของพื้นที่ที่อาศัยพบว่า ในภาพรวมแรงงานนอกระบบมีความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมของพื้นที่ที่อาศัยอยู่ในปัจจุบันค่อนข้างมาก (คะแนนเฉลี่ย 3.68) โดยมีความพึงพอใจในสาธารณูปโภคของพื้นที่ที่อาศัยมากที่สุด (ระบบไฟฟ้าและระบบประปา) และมีความพึงพอใจที่เกี่ยวกับความเพียงพอของพื้นที่สันทนาการและสวนสาธารณะน้อยที่สุด

(4) ด้านข้อมูลศักยภาพและความพร้อมของแรงงาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างแรงงานนอกระบบมีความพร้อมน้อยในการใช้ทักษะทางด้านภาษาและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งแรงงานนอกระบบประเมินความพร้อมและศักยภาพของตนเองโดยมีระดับความคิดเห็นเฉลี่ยเท่ากับ 1.38 และหากพิจารณาในส่วนของความเห็นความพร้อมและศักยภาพในด้านต่าง ๆ พบว่า แรงงานนอกระบบมีความพร้อมและศักยภาพในการใช้ภาษาไทยมากที่สุด โดยมีระดับความคิดเห็นเฉลี่ยเท่ากับ 3.39 คะแนน ในขณะที่ความพร้อมและศักยภาพในการใช้ภาษาต่างประเทศ (ซึ่งส่วนใหญ่คือภาษาอังกฤษ) และแรงงานนอกระบบมีความพร้อมและศักยภาพในการใช้โปรแกรม/แอปพลิเคชันเพื่อเป็นช่องทางในการสร้างรายได้ มีระดับคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด โดยมีระดับความคิดเห็นเฉลี่ยเพียง 0.55 คะแนน ทั้งนี้ หากพิจารณาแยกเป็นรายจังหวัด พบว่า กลุ่มตัวอย่างในจังหวัดสมุทรปราการมีระดับความคิดเห็นเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 1.53 จากระดับคะแนนสูงสุด 5 คะแนน ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างในจังหวัดปทุมธานีมีระดับความคิดเห็นเฉลี่ยต่ำที่สุดเท่ากับ 1.24 จากระดับคะแนนสูงสุด 5 คะแนน

Consuelo, María, María (2003) ศึกษาคุณภาพชีวิตและแรงงานนอกระบบในผู้สูงอายุในเมืองโคลัมเบียระดับกลาง พบว่า คุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบผู้สูงอายุนั้นอยู่ในเกณฑ์ดีและเกี่ยวข้องกับการประเมินสุขภาพในเชิงบวก การทำงานเป็นปัจจัยที่กระตุ้นให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพดีมีความกระตือรือร้นและมีประสิทธิผลรวมถึงการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้สูงอายุจำนวนมากทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น นอกจากนี้จากมุมมองของการพัฒนามนุษย์ให้ความหมายกับชีวิตของผู้สูงอายุช่วยให้พวกเขาสามารถขยายขีดความสามารถของพวกเขาเป็นบุคคลที่ใช้งานและมีประสิทธิผลและมีส่วนช่วยในการตระหนักถึงตนเองและการรับรู้ทางสังคม

โครงการสำรวจข้อมูลแรงงานนอกระบบ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 (สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน, 2561) กล่าวว่า การแบ่งประเภทของตัวชี้วัด สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพและตัวชี้วัดเชิงปริมาณ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทย่อย ได้แก่ ตัวชี้วัดเชิงปริมาณที่วัดสิ่งที่นับได้หรือสิ่งที่มีลักษณะเชิงกายภาพ และตัวชี้วัดเชิงปริมาณที่วัดสิ่งที่นับไม่ได้ (ตัวชี้วัดเชิงสังคม)

การจัดทำตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบโดยมีการวิเคราะห์ภายใต้โครงสร้างและบริบททางสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และด้านสภาพแวดล้อมของพื้นที่ที่อาศัย ทั้งสิ้น 13 ตัวชี้วัด และจัดทำดัชนีผสม (Composite Index) ตัวชี้วัดคุณภาพชีวิต ศักยภาพ และความพร้อมของแรงงานนอกระบบ แบ่งเป็น 4 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 ด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ (1) รายได้รวมเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง (2) จำนวนคนที่ร่วมใช้จ่ายจากรายได้ของกลุ่มตัวอย่าง (3) ร้อยละกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เพียงพอ/ไม่เพียงพอ กับรายจ่ายในแต่ละเดือน (4) ร้อยละกลุ่มตัวอย่างที่มีภาระหนี้สิน

ด้านที่ 2 ด้านสังคม ประกอบด้วย 7 ตัวชี้วัด ได้แก่ (1) ร้อยละของครัวเรือนที่มีบ้านและที่อยู่ เป็นของตัวเอง (2) ร้อยละของแรงงานนอกระบบที่เป็นคนพิการ (3) สภาพความพิการเปรียบเทียบกับความสามารถในการหารายได้ (4) ร้อยละของแรงงานนอกระบบที่มีโรคประจำตัว (5) ปัญหาสุขภาพ เปรียบเทียบกับความสามารถในการหารายได้ (6) ระยะเวลาในการทำงานเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างต่อวัน เปรียบเทียบกับรายได้ (7) การบาดเจ็บจากการทำงานเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างเปรียบเทียบกับกลุ่มอาชีพ

ด้านที่ 3 ด้านสภาพแวดล้อมของพื้นที่ที่อาศัย ได้แก่ ตัวชี้วัดความพึงพอใจในด้านสภาพแวดล้อม ของพื้นที่ที่อาศัยอยู่ในปัจจุบัน

ด้านที่ 4 ด้านศักยภาพและความพร้อมของแรงงานนอกระบบ ได้แก่ ตัวชี้วัดความพร้อม และศักยภาพในการทำงาน

5. แผนปฏิบัติการด้านการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ พ.ศ. 2566 – 2570

การบริหารจัดการแรงงานนอกระบบของกระทรวงแรงงาน โดยมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 22 ตุลาคม 2562 ได้อนุมัติแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบแห่งชาติ (คนช.) มีนายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน เป็นรองประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงแรงงาน เป็นกรรมการ และมอบหมายให้กระทรวงแรงงาน เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินงานด้านแรงงานนอกระบบ โดยบูรณาการร่วมกันกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และเครือข่ายแรงงานนอกระบบ ในพื้นที่ภายใต้โครงสร้างการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบระดับชาติ ระดับอำนาจการ และระดับปฏิบัติการ

กระทรวงแรงงานร่วมกับคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และเครือข่ายแรงงานนอกระบบที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการบริหารจัดการ แรงงานนอกระบบ (พ.ศ. 2566 – 2570) เพื่อต่อยอดจากแผนปฏิบัติการด้านการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ (พ.ศ. 2563 – 2565) ที่จะสิ้นสุด โดยเชื่อมโยงกับแผนระดับที่ 1 ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี แผนระดับที่ 2 แผนแม่บทภาคใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ให้สอดคล้องกับบริบทสภาพแวดล้อม ภายในและภายนอกทั้งในปัจจุบัน และในช่วงปี พ.ศ. 2566 – 2570 ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น รวมทั้งให้สอดคล้อง กับวิถีการจ้างงาน New Normal รองรับการทำงานนอกระบบ แรงงานอิสระ รูปแบบการจ้างงานแบบใหม่ ที่เปลี่ยนแปลงไป และเพื่อใช้เป็นกรอบทิศทางในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ ดังนี้

วิสัยทัศน์ “แรงงานนอกระบบมีศักยภาพสูง มีงานทำ ได้รับการคุ้มครอง และมีหลักประกันทางสังคมที่ดี”

พันธกิจ

- 1) พัฒนาทักษะฝีมือและส่งเสริมการศึกษาให้สอดคล้องกับสถานการณ์แรงงานและการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี
- 2) สร้างโอกาสการมีงานทำที่ดีและมีความมั่นคงในการทำงาน
- 3) ส่งเสริมความคุ้มครองและความปลอดภัยในการทำงาน
- 4) สร้างหลักประกันทางสังคมและหลักประกันสุขภาพให้ครอบคลุม
- 5) พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ
- 6) ส่งเสริมความร่วมมือด้านการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบทุกระดับ

แนวทางการดำเนินงาน/พัฒนา ประกอบด้วย 6 แนวทางหลัก 14 แนวทางย่อย

แนวทางที่ 1 การพัฒนาทักษะฝีมือและส่งเสริมการศึกษาให้สอดคล้องกับสถานการณ์แรงงานและการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี

แนวทางย่อยที่ 1.1 เพิ่มสมรรถนะและผลิตภาพแรงงานนอกระบบให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีและนวัตกรรม

แนวทางย่อยที่ 1.2 จัดระบบมาตรฐานฝีมือแรงงาน

แนวทางย่อยที่ 1.3 พัฒนาการศึกษาลำดับขั้นเพื่อการมีงานทำ

แนวทางที่ 2 การสร้างโอกาสการมีงานทำที่ดีและมีความมั่นคงในการทำงาน

แนวทางย่อยที่ 2.1 เพิ่มโอกาสในการมีงานทำ

แนวทางย่อยที่ 2.2 บริการแนะแนวอาชีพ

แนวทางย่อยที่ 2.3 พัฒนาและขยายช่องทางการตลาดเพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการของแรงงานนอกระบบ

แนวทางที่ 3 ส่งเสริมความคุ้มครองและความปลอดภัยในการทำงาน

แนวทางย่อยที่ 3.1 ส่งเสริมความคุ้มครองแรงงานนอกระบบทุกกลุ่ม

แนวทางย่อยที่ 3.2 ส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

แนวทางย่อยที่ 3.3 พัฒนากฎหมายให้ครอบคลุมแรงงานนอกระบบทุกกลุ่ม

แนวทางที่ 4 สร้างหลักประกันทางสังคมและหลักประกันสุขภาพให้ครอบคลุม

แนวทางย่อยที่ 4.1 พัฒนารูปแบบหลักประกันทางสังคมที่เหมาะสม

แนวทางย่อยที่ 4.2 พัฒนาช่องทางการเข้าถึงหลักประกันทางสังคม

แนวทางที่ 5 พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ

แนวทางย่อยที่ 5.1 พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ

แนวทางที่ 6 ส่งเสริมความร่วมมือด้านการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบทุกระดับ

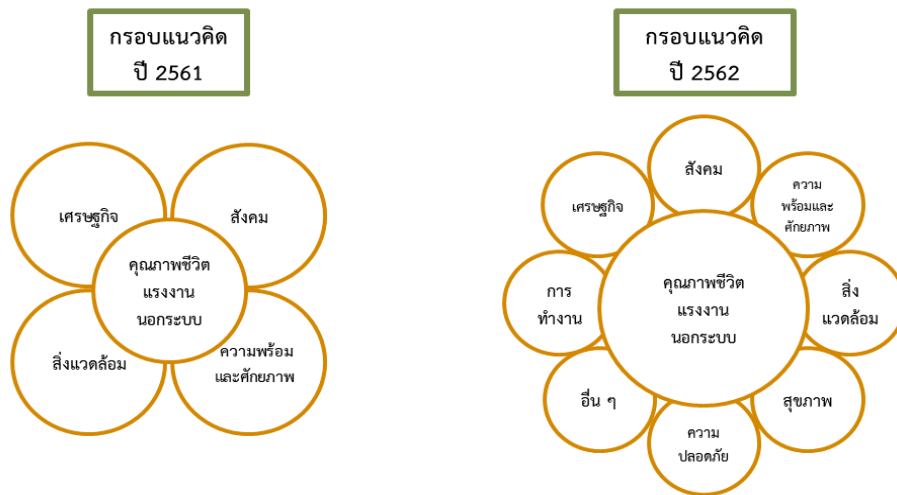
แนวทางย่อยที่ 6.1 พัฒนากลไกการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบทุกระดับ

แนวทางย่อยที่ 6.2 สร้างความเข้มแข็งให้เครือข่ายแรงงานนอกระบบ

6. กรอบแนวคิดในการศึกษา

จากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ และจากมิติต่าง ๆ ในการสะท้อน "คุณภาพชีวิตการทำงาน" ได้แก่ 1. คุณภาพชีวิต (ทั่วไป) 2. คุณภาพชีวิต (การทำงาน) 3. คุณภาพชีวิต (การทำงาน) ของแรงงานนอกระบบ คณะผู้วิจัยจึงได้รวบรวมและพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ ขยายการศึกษาจากกรอบแนวคิด ปี 2562 ใน 4 มิติ ให้เป็น 8 มิติ ดังภาพประกอบด้านล่างนี้

แผนภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการศึกษา

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการศึกษา

1. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากรเป้าหมาย (Target Population) ในการศึกษาครั้งนี้ คือ แรงงานนอกระบบของประชากรไทย ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร 50 เขต การสุ่มตัวอย่างโดยเฉพาะเจาะจงบุคคลที่เป็นแรงงานนอกระบบ ในพื้นที่ที่ถูกสุ่มตัวอย่างในที่นี้คือกรุงเทพมหานคร โดยเน้นการกระจายในกลุ่มอาชีพและเขตพื้นที่ กรุงเทพมหานคร 50 เขต ให้มีความเป็นตัวแทนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้เพื่อให้ได้ฐานข้อมูลและผลการสำรวจ ที่จะให้ได้ตัวอย่างแรงงานนอกระบบในพื้นที่ที่ตกเป็นตัวอย่างให้ได้ดีที่สุด (Occupational with Area Based Sampling) ทั้งนี้ มีการขอความร่วมมือกับกรุงเทพมหานคร 50 เขตในการประสานและอำนวยความสะดวก ในการเข้าไปสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจ

ใช้วิธีเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยอาศัยเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสำรวจ ที่ดัดแปลงมาจากรายงานโครงการจัดทำดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ และสำรวจข้อมูลแรงงาน นอกระบบ ปีงบประมาณ พ.ศ.2562 เสนอ สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน โดยสำนักงานศูนย์วิจัย และให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จากกรอบแนวคิดในการศึกษาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ แนวคิดในมิติต่างๆ ที่สะท้อน "คุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ" ได้แก่ 1. คุณภาพชีวิต (ทั่วไป) 2. คุณภาพชีวิต (การทำงาน) 3. คุณภาพชีวิต (การทำงาน) ของแรงงานนอกระบบ โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ แรงงานนอกระบบ โดยมีประเด็นในการสำรวจ ดังต่อไปนี้

- 1) ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม
- 2) ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบ
- 3) ข้อมูลเกี่ยวกับการได้รับความคุ้มครองและหลักประกันทางสังคม
- 4) ข้อมูลเกี่ยวกับความพร้อมและศักยภาพของแรงงานนอกระบบ
- 5) ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาด้านแรงงาน
- 6) ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการการช่วยเหลือจากภาครัฐ

1.3 การประมวลผล และการวิเคราะห์ข้อมูล

การประมวลผล วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำรายงานผลการจัดทำดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิต แรงงานนอกระบบ กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2566 จากข้อมูลที่ได้เก็บมาได้จะทำการประมวลผลโดยแยกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1.3.1 ผลการสำรวจข้อมูลแรงงานนอกระบบ ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต แรงงานนอกระบบ (แบ่งย่อยอีก 8 ด้านคือ เศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ ความปลอดภัย ด้านสภาพแวดล้อม การทำงาน ความพร้อมและศักยภาพ และด้านอื่น ๆ) การได้รับความคุ้มครองและหลักประกันทางสังคม ปัญหาด้านแรงงาน และความต้องการการช่วยเหลือจากภาครัฐ ซึ่งจะทำให้การประมวลผลข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ

1.3.2 ผลการวิเคราะห์กลุ่มอาชีพด้วยปัจจัยด้านการมีสวัสดิการและปัจจัยด้านรายได้ที่เพียงพอ กับค่าใช้จ่าย

1.3.3 ผลการจัดทำดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ แบ่งออกเป็น 8 ด้าน ได้แก่

1) ด้านเศรษฐกิจ คือ สถานภาพทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วย รายได้ ความเพียงพอของ รายได้ ภาระหนี้สิน เป้าหมายความสำเร็จในแต่ละวัน เป็นต้น

2) ด้านสังคม คือ สภาพความเป็นอยู่ของตนเอง ซึ่งมีผลต่อชีวิตประจำวัน เช่น สภาพที่อยู่อาศัย และการปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้าง เป็นต้น

3) ด้านสุขภาพ คือ สภาพความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกาย การรับรู้ถึงความรู้สึกสุขสบาย การได้รับบาดเจ็บ การรับรู้ความสามารถรับมือกับความเจ็บปวดทางร่างกายได้ และการมีสุขภาพจากการทำงาน

4) ด้านความปลอดภัย คือ ความปลอดภัยและความมั่นคงในชีวิตและ ทรัพย์สิน การรับรู้ถึง การอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีมีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน

5) ด้านสภาพแวดล้อม คือ สิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต เช่น การรับรู้ถึงควมมีอิสระ ในการใช้ชีวิตของตนเอง มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และแหล่งแสวงหาความรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ

6) ด้านการทำงาน คือ สภาพการทำงาน ระยะเวลาการทำงาน รวมถึงปัญหาจากการทำงาน

7) ด้านพร้อมและศักยภาพแรงงานนอกระบบ คือ ความพร้อมในการทำงานของแรงงาน มีศักยภาพและทักษะด้านภาษา เทคโนโลยี หรือด้านอื่น ๆ ที่ส่งเสริมการทำงานให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

8) ด้านอื่น ๆ เช่น การมีกิจกรรมทำในเวลาว่าง การมีเวลาส่วนตัวหรือเวลาพักผ่อน ความสมดุลระหว่างเวลางานและเวลาส่วนตัว เป็นต้น

2. วิธีการได้มาซึ่งข้อมูล

ดำเนินการสำรวจและจัดเก็บข้อมูลของแรงงานนอกระบบ และคำนวณหาดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิต แรงงานนอกระบบ กรุงเทพมหานคร โดยกองเศรษฐกิจการแรงงาน ดำเนินการจ้างเอกชนสำรวจและบันทึก ข้อมูลแรงงานนอกระบบ เป้าหมาย 5,000 คน (กองเศรษฐกิจการแรงงานดำเนินการสำรวจและบันทึกข้อมูล 5,032 คน คิดเป็นร้อยละ 100.64) ระยะเวลาดำเนินการระหว่างวันที่ 1 ธันวาคม 2565 – 31 สิงหาคม 2566 โดยกำหนดระยะเวลาสำหรับการสำรวจและบันทึกข้อมูลออกเป็น 2 ช่วง ดังนี้ ช่วงที่ 1 ระหว่างวันที่ 1 กุมภาพันธ์ – 31 มีนาคม 2566 บันทึกข้อมูลแรงงานนอกระบบในฐานข้อมูลแรงงานนอกระบบ ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 ของค่าเป้าหมาย ภายในวันที่ 31 มีนาคม ช่วงที่ 2 ระหว่างวันที่ 1 เมษายน – 31 พฤษภาคม 2566 บันทึก ข้อมูลแรงงานนอกระบบครบถ้วนตามเป้าหมายการสำรวจ ภายในวันที่ 31 พฤษภาคม 2566

3. ข้อจำกัดของข้อมูล

ในตารางสถิติ ผลรวมของแต่ละจำนวนอาจไม่เท่ากับยอดรวม เนื่องจากข้อมูลแต่ละจำนวนได้มีการปิดเศษ โดยอิสระจากกัน

บทที่ 4

ผลการสำรวจ

1. ผลการสำรวจข้อมูลแรงงานนอกระบบ

1.1 ข้อมูลทั่วไปของแรงงานนอกระบบ พบว่า จำนวนแรงงานนอกระบบที่สำรวจทั้งสิ้น 5,032 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 61.13 เพศชายร้อยละ 38.87 สถานภาพสมรส ร้อยละ 66.02 มีอายุอยู่ในช่วงวัยแรงงาน อายุ 20 - 59 ปี ร้อยละ 77.48 ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า ถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.หรือเทียบเท่า ร้อยละ 74.95 มีเพียงร้อยละ 0.54 ที่จบการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ประกอบอาชีพพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย ร้อยละ 20.39 สูงสุด รองลงมาคือ แรงงานรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 14.49

ตารางที่ 9 ข้อมูลทั่วไปของแรงงานนอกระบบ

รายการ	ร้อยละ
เพศ	
เพศหญิง	61.13
เพศชาย	38.87
สถานภาพ	
โสด	25.62
สมรส	66.02
หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่	8.37
อายุ	
อายุน้อยกว่า 20 ปี	1.31
อายุ 20 – 59 ปี	77.48
อายุ 60 ปี ขึ้นไป	21.20
วุฒิการศึกษาสูงสุด	
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	25.97
มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า	26.11
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.หรือเทียบเท่า	22.87
อนุปริญญา/ปวส.	9.80
ปริญญาตรี	13.77
สูงกว่าปริญญาตรี	0.54
กำลังศึกษา	0.93
การประกอบอาชีพ	
ว่างงาน	15.54
ผู้รับงานไปทำที่บ้าน	1.29
ลูกจ้างทำงานบ้าน	1.43
แรงงานรับจ้างทั่วไป	14.49

รายการ	ร้อยละ
แรงงานรับจ้างทำการเกษตรตามฤดูกาล	0.08
แรงงานประมงพื้นบ้าน	0.02
เกษตรกร/ประมงน้ำจืด	0.18
พ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย	20.39
คนขับรถรับจ้าง	3.97
เจ้าของกิจการขนาดเล็ก	13.65
ขายของเก่า	0.79
ฟรีแลนซ์/อิสระ	13.08
ทำงานในภาคบริการ	0.93
กิจการภาคครอบครัว	2.38
ลูกจ้างทั่วไป	11.65
อื่น ๆ	0.12

ส่วนใหญ่ร้อยละ 98.01 มีอาชีพหลักเพียงอาชีพเดียว และร้อยละ 39.01 ไม่เคยทำงานหรือประกอบอาชีพมาก่อน สำหรับผู้ที่เคยทำงาน/ประกอบอาชีพมาก่อนร้อยละ 49.92 เคยประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน เหตุผลสูงสุดที่ทำให้เปลี่ยนงาน ระบุว่าต้องการอิสระ ร้อยละ 41.74 รองลงมาคือเกษียณอายุ/อายุมาก ร้อยละ 16.10

สำหรับด้านความต้องการทำงานในระบบหรืองานองค์กรที่มีระบบสวัสดิการ ส่วนใหญ่ร้อยละ 79.19 ไม่มีความต้องการ โดยแรงงานนอกระบบที่สำรวจส่วนมากจะทำงานในฐานะลูกจ้าง ร้อยละ 62.94 รองลงมาคือประกอบธุรกิจส่วนตัวโดยไม่มีลูกจ้าง ร้อยละ 26.77

ตารางที่ 10 ข้อมูลทั่วไปของแรงงานนอกระบบด้านการประกอบอาชีพ

รายการ	ร้อยละ
ประกอบอาชีพหลักเพียงอาชีพเดียว	98.01
ประกอบอาชีพรอง	1.99
ก่อนหน้าที่ท่านทำงานในปัจจุบันท่านเคยทำงาน/ประกอบอาชีพหรือไม่	
ไม่เคยทำงาน/ประกอบอาชีพมาก่อน	39.01
เคยทำงาน	60.99
ข้าราชการ	2.22
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	1.21
พนักงานบริษัทเอกชน	49.92
พนักงานโรงงาน	31.77
อื่น ๆ	14.89
เหตุผลที่ทำให้เปลี่ยนงาน (เฉพาะผู้ที่ตอบเคยทำงานมาก่อน)	
เกษียณอายุ/อายุมาก	16.10
ถูกเลิกจ้าง	5.67
ต้องการอิสระ	41.74

รายการ	ร้อยละ
สภาพร่างกายไม่เอื้ออำนวย	8.96
ค่าจ้าง/รายได้ไม่คุ้มค่า	17.92
มีปัญหาในที่ทำงาน	4.07
อื่น ๆ	5.54
ท่านอยากทำงานในระบบหรืองานองค์กรที่มีระบบสวัสดิการหรือไม่	
อยาก	20.81
ไม่อยาก	79.19
ท่านทำงานในฐานะอะไร	
นายจ้าง	3.68
ลูกจ้าง	62.94
ลูกจ้างทำงานหลายเจ้า	4.33
การรวมกลุ่ม	0.10
ประกอบธุรกิจส่วนตัวโดยไม่มีลูกจ้าง	26.77
ช่วยธุรกิจครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้าง	1.97
อื่น ๆ	0.22

1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบ

1) ด้านเศรษฐกิจ พบว่า แรงงานนอกระบบที่สำรวจมีรายได้รวมเฉลี่ยเท่ากับ 17,408.69 บาทต่อเดือน โดยส่วนใหญ่มีรายได้ 9,000 - 15,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 49.07 มีคนที่ร่วมใช้จ่ายจำนวน 2 คน ร้อยละ 30.70 ซึ่งมากกว่าครึ่งหนึ่งของแรงงานนอกระบบที่สำรวจมีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย ร้อยละ 57.59 และมีภาระหนี้สิน ร้อยละ 44.06 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการกู้ยืมเงินในระบบ ร้อยละ 67.57

ตารางที่ 11 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบด้านเศรษฐกิจ

รายการ	ร้อยละ
รายได้รวมเฉลี่ย (รวมรายรับทุกช่องทาง)	17,408.69 บาทต่อเดือน
ต่ำกว่า 9,000 บาท	16.32
9,000 – 15,000 บาท	49.07
มากกว่า 15,000 บาท	34.62
จำนวนคนที่ร่วมใช้จ่าย	
1 คน	19.30
2 คน	30.70
3 คน	29.81
ตั้งแต่ 4 คนขึ้นไป	20.19
โดยเฉลี่ยรายได้รวมของท่านเพียงพอกับรายจ่ายในแต่ละเดือนหรือไม่	
เพียงพอ	42.41
ไม่เพียงพอ	57.59

รายการ	ร้อยละ
ท่านมีภาระหนี้สินหรือไม่	
ไม่มี	55.94
มี	44.06
มี ในระบบ	67.57
มี นอกกระบบ	25.48
มี ในระบบและนอกกระบบ	6.81

ทั้งนี้จากการสำรวจรายได้จากการทำงาน (เพียงอย่างเดียว) ของแรงงานนอกระบบ โดยเฉลี่ย มีรายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 16,145.82 บาทต่อเดือน ร้อยละ 42.67 ได้รับรายได้เป็นรายวัน โดยส่วนใหญ่ ร้อยละ 55.33 ระบุว่ารายได้จากการทำงานที่ได้รับมีความคุ้มค่า สำหรับร้อยละ 44.67 ระบุว่ารายได้จากการทำงานที่ได้รับไม่มีความคุ้มค่า สาเหตุส่วนใหญ่ระบุว่ากำไรน้อย/รายได้น้อย เมื่อสอบถามถึงเป้าหมายความสำเร็จในการทำงานในแต่ละวันส่วนใหญ่ ร้อยละ 91.20 ระบุว่าไม่ได้ตั้งเป้าหมาย มีเพียงร้อยละ 8.80 ที่ตั้งเป้าหมาย และส่วนใหญ่ของผู้ที่ตั้งเป้าหมายระบุว่าทำงานได้สำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้

ตารางที่ 12 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบด้านเศรษฐกิจ (การทำงาน)

รายการ	ร้อยละ
รายได้จากการทำงาน (เพียงอย่างเดียว)	16,145.82 บาทต่อเดือน
งานที่ท่านทำอยู่ได้รับค่าตอบแทนในประเภท	
รายชั่วโมง	0.56
รายวัน	42.67
รายสัปดาห์	1.61
รายเดือน	41.79
รายงวด/รายครึ่ง	13.26
อื่น ๆ	0.10
รายได้จากการทำงานที่ท่านได้รับมีความคุ้มค่าต่องานที่ท่านทำหรือไม่	
คุ้มค่า	55.33
ไม่คุ้มค่า เนื่องจาก	44.67
ทำงานหนักเกินไป	13.03
กำไรน้อย/รายได้น้อย	84.03
รบกวนเวลาส่วนตัวมากเกินไป	2.62
อื่น ๆ	0.31
เป้าหมายความสำเร็จในการทำงานในแต่ละวันของท่านคือ	
ไม่ได้ตั้งเป้าหมาย	91.20
ตั้งเป้าหมาย	8.80
สำเร็จ	76.98
ไม่สำเร็จ	23.02

2) ด้านสังคม พบว่า แรงงานนอกระบบที่สำรวจ ส่วนใหญ่ร้อยละ 44.30 เข้าบ้าน/เช่าที่อยู่อาศัย รองลงมาคือมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองไม่ต้องผ่อนชำระ ร้อยละ 23.93 ส่วนใหญ่ ร้อยละ 97.58 ไม่มีปัญหา ทะเลาะ และขัดแย้ง มีเพียงร้อยละ 2.42 เท่านั้น ที่มีปัญหา ทะเลาะ และขัดแย้ง ส่วนใหญ่เป็นเรื่องงาน

ตารางที่ 13 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบด้านสังคม

รายการ	ร้อยละ
สภาพความเป็นอยู่	
มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง ไม่ต้องผ่อนชำระ	23.93
มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง แต่อยู่ระหว่างผ่อนชำระ	10.83
อาศัยอยู่กับบิดา มารดา ญาติ พี่น้อง	18.70
อาศัยอยู่กับผู้อื่น (เช่น เพื่อน คนรู้จัก เป็นต้น)	1.47
อาศัยในบ้านพักที่หน่วยงานจัดให้	0.76
เข้าบ้าน/เช่าที่อยู่อาศัย	44.30
อื่น ๆ	0.02
งานของท่านมีปัญหา ทะเลาะ ขัดแย้งบ้างหรือไม่	
ไม่มี	97.58
มี	2.42
เรื่องงาน	64.75
เรื่องส่วนตัว	34.43
อื่น ๆ	0.82

3) ด้านสุขภาพ พบว่า แรงงานนอกระบบที่สำรวจ ร้อยละ 99.13 มีสภาพร่างกายปกติ มีเพียงร้อยละ 0.87 ที่มีความพิการ ซึ่งร้อยละ 50.00 ของผู้พิการเป็นผู้พิการทางการเคลื่อนไหว โดยส่วนใหญ่ของผู้พิการ ร้อยละ 63.64 ไม่มีบัตรประจำตัวผู้พิการ และจากการสำรวจแรงงานนอกระบบ โดยส่วนใหญ่ ร้อยละ 79.59 ไม่มีโรคประจำตัว และร้อยละ 74.34 ตอบว่าการทำงานไม่ทำให้มีปัญหสุขภาพ ส่วนกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 25.66 ที่มีปัญหาสุขภาพจากการทำงาน พบว่าเกิดความปวดเมื่อยจากการทำงาน

ตารางที่ 14 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบด้านสุขภาพ

รายการ	ร้อยละ
สภาพร่างกาย	
ปกติ	99.13
พิการ ประเภทความพิการ	0.87
การมองเห็น	18.18
การได้ยิน	18.18
การเคลื่อนไหว	50.00
อื่น ๆ	13.64
มีบัตรประจำตัวคนพิการ	36.36
ไม่มีบัตรประจำตัวคนพิการ	63.64

รายการ	ร้อยละ
ท่านมีโรคประจำตัวหรือไม่	
มี	20.41
ไม่มี	79.59
การทำงานของท่านทำให้มีปัญหาสุขภาพหรือไม่	
ไม่มี	74.34
มี อย่างไร	25.66
เครียด	44.69
ปวดเมื่อย	85.28
อื่น ๆ	1.63

4) ด้านความปลอดภัย พบว่า แรงงานนอกระบบที่สำรวจ ส่วนใหญ่ร้อยละ 93.90 ไม่เคยได้รับบาดเจ็บจากการปฏิบัติงาน สำหรับด้านความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน ส่วนใหญ่แล้วไม่เคยประสบเหตุการณ์ มีเพียงร้อยละ 1.49 ที่เคยประสบเหตุการณ์ โดยผู้ที่เคยประสบเหตุการณ์ส่วนใหญ่เป็นเรื่องลักทรัพย์ ร้อยละ 0.64

ตารางที่ 15 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบด้านความปลอดภัย

รายการ	ร้อยละ
ตั้งแต่เริ่มทำงานหลักที่ท่านทำอยู่ในปัจจุบัน ท่านได้รับบาดเจ็บจากการปฏิบัติงานจำนวนกี่ครั้ง	
ไม่เคยได้รับบาดเจ็บจากการปฏิบัติงาน	93.90
เคย แต่ไม่ต้องพักรักษาตัวในโรงพยาบาล	4.31
เคย และต้องพักรักษาตัวในโรงพยาบาล	1.79
ในเวลางาน ท่านเคยประสบเหตุการณ์ไม่ปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินบ้างหรือไม่	
ไม่เคยประสบเหตุการณ์	98.51
เคยประสบเหตุการณ์	1.49
ลักทรัพย์	0.64
จี้/ปล้น	0.34
อื่น ๆ	0.50

5) ด้านสภาพแวดล้อม พบว่า แรงงานนอกระบบที่สำรวจ ส่วนใหญ่ร้อยละ 91.41 มีที่พักห่างจากที่ทำงาน 0 - 10 กิโลเมตร แรงงานนอกระบบมีความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมของพื้นที่ที่อาศัยอยู่ในปัจจุบันในระดับมากที่สุด ดังนี้ บริเวณที่อาศัยมีไฟฟ้าใช้เพียงพอต่อความต้องการใช้ไฟฟ้า ร้อยละ 60.77 บริเวณที่อาศัยมีน้ำประปาที่มีคุณภาพและเพียงพอต่อการอุปโภคและบริโภค ร้อยละ 60.43 มีความสะดวกในการเข้าถึงบริการสาธารณะ เช่น โรงพยาบาล สถานีตำรวจ เป็นต้น ร้อยละ 46.74 มีสภาพของถนนที่ดีหรือมีระบบขนส่งสาธารณะที่สะดวกต่อการเดินทาง ร้อยละ 44.93 และมีการจัดการปัญหาขยะน้ำเสีย และมลพิษทางอากาศอย่างเหมาะสม ร้อยละ 36.86 ตามลำดับ และมีความพึงพอใจในสภาพแวดล้อม

ของพื้นที่อยู่อาศัยในปัจจุบันในระดับมาก ดังนี้ มีความปลอดภัยจากยาเสพติดและอาชญากรรม ร้อยละ 38.95 และมีพื้นที่สันทนาการและสวนสาธารณะเพียงพอต่อทุกคนที่อยู่ภายในพื้นที่ ร้อยละ 37.18 ตามลำดับ

ตารางที่ 16 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบด้านสภาพแวดล้อม

ความพึงพอใจในด้านสภาพแวดล้อมของพื้นที่ที่อาศัยอยู่ ในปัจจุบัน	ระดับความคิดเห็น (ร้อยละ)				
	1	2	3	4	5
บริเวณที่ท่านอยู่อาศัยมีน้ำประปาที่มีคุณภาพและเพียงพอต่อการอุปโภคและบริโภค	0.28	0.62	9.56	29.11	60.43
บริเวณที่ท่านอยู่อาศัยมีไฟฟ้าใช้เพียงพอต่อความต้องการใช้ไฟฟ้า	0.16	0.78	9.60	28.70	60.77
บริเวณที่ท่านอยู่อาศัยมีการจัดการปัญหาขยะ น้ำเสีย และมลพิษทางอากาศ อย่างเหมาะสม	1.77	4.57	22.18	34.62	36.86
บริเวณที่ท่านอยู่อาศัยมีความปลอดภัยจากยาเสพติดและอาชญากรรม	1.55	4.81	22.81	38.95	31.88
บริเวณที่ท่านอยู่อาศัยมีพื้นที่สันทนาการและสวนสาธารณะเพียงพอต่อทุกคนที่อยู่ภายในพื้นที่	2.66	5.94	27.80	37.18	26.41
บริเวณที่ท่านอยู่อาศัยมีสภาพของถนนที่ดีหรือมีระบบขนส่งสาธารณะที่สะดวกต่อการเดินทาง	1.27	2.54	15.20	36.05	44.93
บริเวณที่ท่านอยู่อาศัยมีความสะดวกในการเข้าถึงบริการสาธารณะ เช่น โรงพยาบาล สถานีตำรวจ เป็นต้น	1.23	2.33	13.67	36.03	46.74

โดยที่ 1=น้อยที่สุด, 2=น้อย, 3=ปานกลาง, 4=มาก, 5=มากที่สุด

6) ด้านการทำงาน พบว่า แรงงานนอกระบบที่สำรวจ ส่วนใหญ่ร้อยละ 83.80 ไม่มีปัญหาจากการประกอบอาชีพ มีเพียง ร้อยละ 16.20 ที่มีปัญหา ซึ่งผู้ที่มีปัญหาจากการประกอบอาชีพระบุว่า มีปัญหาในเรื่องการทำงานที่ไม่ได้รับสวัสดิการมากที่สุด ร้อยละ 66.63 รองลงมาได้แก่ ไม่สามารถหยุดงานได้ ร้อยละ 19.26 ชั่วโมงการทำงานมากเกินไป ร้อยละ 16.07 อื่น ๆ ร้อยละ 12.76 ได้รับค่าตอบแทนล่าช้า ร้อยละ 12.52 และไม่ได้รับค่าตอบแทนตามที่ตกลงกันไว้ ร้อยละ 6.87 ตามลำดับ ทั้งนี้ แรงงานนอกระบบมีระยะเวลาทำงาน (รวมทั้งอาชีพหลักและอาชีพเสริมทั้งหมด) โดยเฉลี่ย 8.33 ชั่วโมงต่อวัน

ตารางที่ 17 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบด้านการทำงาน

รายการ	ร้อยละ
ปัญหาจากการประกอบอาชีพหลักของท่านในปัจจุบัน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	
ไม่มีปัญหา	83.80
มีปัญหา	16.20
ไม่ได้รับค่าตอบแทนตามที่ตกลงกันไว้	6.87
ได้รับค่าตอบแทนล่าช้า	12.52
ชั่วโมงการทำงานมากเกินไป	16.07
ไม่สามารถหยุดงานได้	19.26
ไม่ได้รับสวัสดิการ	66.63

รายการ	ร้อยละ
อื่น ๆ	12.76
ระยะเวลาที่ท่านทำงาน (รวมทั้งอาชีพหลักและอาชีพเสริมทั้งหมด)	8.33 ชั่วโมง/วัน

7) ด้านความพร้อมและศักยภาพ

7.1) ข้อมูลเกี่ยวกับความพร้อมและศักยภาพของแรงงานนอกระบบ พบว่า แรงงานนอกระบบที่สำรวจ มีความพร้อมในการใช้ภาษาไทยในการฟัง พูด อ่าน และเขียน ได้ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 40.22 แต่ส่วนใหญ่ไม่สามารถใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อเป็นภาษาที่สองในการฟัง พูด อ่าน และเขียน ร้อยละ 47.40 ไม่สามารถใช้โปรแกรม/แอปพลิเคชันเพื่อเป็นช่องทางในการสร้างรายได้ได้ดี ร้อยละ 46.88 และไม่สามารถใช้อินเทอร์เน็ตในการสืบค้นข้อมูลได้ดี ร้อยละ 32.47 ตามลำดับ ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นต้องมีสำหรับการทำงานในปัจจุบัน

ตารางที่ 18 ข้อมูลเกี่ยวกับความพร้อมและศักยภาพของแรงงานนอกระบบ

ความพร้อมและศักยภาพในการทำงาน	ไม่ สามารถ ทำได้	ระดับความคิดเห็น (ร้อยละ)				
		1	2	3	4	5
ท่านใช้ภาษาไทยในการฟัง พูด อ่าน และเขียน ได้อย่างดี (ภาษาไทย)	0.42	1.33	7.35	22.73	27.94	40.22
ท่านใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อเป็นภาษาที่สองในการฟัง พูด อ่าน และเขียน ได้อย่างดี (ภาษาต่างประเทศ)	47.40	16.97	17.77	11.47	4.97	1.43
ท่านใช้อินเทอร์เน็ตในการสืบค้นข้อมูลได้ดี (เทคโนโลยีสารสนเทศ)	32.47	11.69	14.94	18.52	14.37	8.01
ท่านใช้โปรแกรม/แอปพลิเคชันเพื่อเป็นช่องทางในการสร้างรายได้ ได้ดี (เทคโนโลยีสารสนเทศ)	46.88	11.11	12.34	14.47	9.90	5.31

โดยที่ 1=น้อยที่สุด, 2=น้อย, 3=ปานกลาง, 4=มาก, 5=มากที่สุด

7.2) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพและความพร้อมของแรงงานนอกระบบ และวิเคราะห์ข้อมูลตามกลุ่มอาชีพ

จากการประมวลผลข้อมูลศักยภาพและความพร้อมของแรงงานนอกระบบ พบว่า แรงงานนอกระบบมีความพร้อมและศักยภาพในการทำงานโดยเฉลี่ยในระดับ “ปานกลาง” ที่คะแนนเฉลี่ย 2.13 และมีความพร้อมและศักยภาพเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการใช้ภาษาไทยในระดับ “พร้อมมาก” ที่คะแนนเฉลี่ย 3.97 ความพร้อมและศักยภาพในด้านการใช้อินเทอร์เน็ตในการสืบค้นข้อมูลในระดับ “ปานกลาง” ที่คะแนนเฉลี่ย 1.95 ด้านการใช้โปรแกรม/แอปพลิเคชันเพื่อเป็นช่องทางในการสร้างรายได้ และด้านการใช้ภาษาต่างประเทศ ในระดับ “พร้อมน้อย” ที่คะแนนเฉลี่ย 1.45 และ 1.14 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาข้อมูลศักยภาพและความพร้อมของแรงงานนอกระบบตามกลุ่มอาชีพ พบว่า กลุ่มอาชีพที่มีความพร้อมและศักยภาพมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ กลุ่มอาชีพอื่น ๆ (3.54) รองลงมา คือ กลุ่มอาชีพฟรีแลนซ์/อิสระ/ขายของออนไลน์ (3.01) และกลุ่มอาชีพทำงานในภาคบริการ (2.70) ตามลำดับ สำหรับกลุ่มอาชีพที่มีศักยภาพและความพร้อมโดยเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ กลุ่มอาชีพแรงงานประมงพื้นบ้าน (0.75)

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลในกลุ่มอาชีพ โดยพิจารณาจากจำนวนแรงงานที่มีอยู่ในกลุ่มอาชีพแต่ละกลุ่มอาชีพมากที่สุด คือ พ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย พบว่า มีความพร้อมและศักยภาพในการทำงานโดยเฉลี่ยในระดับ “ปานกลาง” ที่คะแนนเฉลี่ย 1.94 และมีความพร้อมและศักยภาพในด้านการใช้ภาษาไทยในระดับ “พร้อมมาก” ที่คะแนนเฉลี่ย 3.94 มีความพร้อมและศักยภาพในด้านการใช้อินเทอร์เน็ตในการสืบค้นข้อมูลในระดับ “ปานกลาง” ที่คะแนนเฉลี่ย 1.69 และมีความพร้อมและศักยภาพในด้านการใช้โปรแกรม/แอปพลิเคชันเพื่อเป็นช่องทางในการสร้างรายได้ และด้านการใช้ภาษาต่างประเทศในระดับ “พร้อมน้อย” ที่คะแนนเฉลี่ย 1.24 และ 0.89 ตามลำดับ

รองลงมาได้แก่ กลุ่มอาชีพแรงงานรับจ้างทั่วไป พบว่า มีความพร้อมและศักยภาพในการทำงานโดยเฉลี่ยในระดับ “พร้อมปานกลาง” ที่คะแนนเฉลี่ย 1.78 และมีความพร้อมและศักยภาพในด้านการใช้ภาษาไทยในระดับ “พร้อมมาก” ที่คะแนนเฉลี่ย 3.97 แต่มีความพร้อมและศักยภาพในด้านการใช้อินเทอร์เน็ตในการสืบค้นข้อมูล ด้านการใช้โปรแกรม/แอปพลิเคชันเพื่อเป็นช่องทางในการสร้างรายได้ และด้านการใช้ภาษาต่างประเทศ ในระดับ “พร้อมน้อย” ที่คะแนนเฉลี่ย 1.49 , 0.87 และ 0.79 ตามลำดับ

ตารางที่ 19 ผลการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลศักยภาพและความพร้อมของแรงงานนอกระบบ และวิเคราะห์ข้อมูลตามกลุ่มอาชีพ

อาชีพหลัก	ท่านใช้ภาษาไทย ในการฟัง พูด อ่าน และเขียน ได้อย่างดี (ภาษาไทย)	ท่านใช้ ภาษาต่างประเทศ เพื่อเป็นภาษาที่ สองในการฟัง พูด อ่าน และเขียน ได้อย่างดี	ท่านใช้ อินเทอร์เน็ตใน การสืบค้นข้อมูล ได้อย่างดี (เทคโนโลยี สารสนเทศ)	ท่านใช้โปรแกรม/ แอปพลิเคชันเพื่อ เป็นช่องทางใน การสร้างรายได้ ได้อย่างดี	ระดับความ คิดเห็น
รวม	3.97	1.14	1.95	1.45	2.13
ว่างงาน	3.70	0.64	1.02	0.66	1.50
ผู้รับงานไปทำที่บ้าน	4.05	0.92	1.55	0.85	1.84
ลูกจ้างทำงานบ้าน	3.58	0.35	0.88	0.40	1.30
แรงงานรับจ้างทั่วไป	3.97	0.79	1.49	0.87	1.78
แรงงานรับจ้างทำการเกษตรตามฤดูกาล	2.75	0.75	1.00	1.00	1.38
แรงงานประมงพื้นบ้าน	3.00	0.00	0.00	0.00	0.75
เกษตรกร/ประมงน้ำจืด	3.78	1.89	3.00	1.89	2.64
พ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย	3.94	0.89	1.69	1.24	1.94
คนขับรถรับจ้าง	3.73	0.58	1.42	0.93	1.66
เจ้าของกิจการขนาดเล็ก	4.10	1.75	2.71	2.11	2.67
ขายของเก่า	3.15	0.20	0.93	0.90	1.29

อาชีพหลัก	ท่านใช้ภาษาไทย ในการฟัง พูด อ่าน และเขียน ได้ดี (ภาษาไทย)	ท่านใช้ ภาษาต่างประเทศ เพื่อเป็นภาษาที่ สองในการฟัง พูด อ่าน และเขียน ได้ดี	ท่านใช้ อินเทอร์เน็ตใน การสืบค้นข้อมูล ได้ดี (เทคโนโลยี สารสนเทศ)	ท่านใช้โปรแกรม/ แอปพลิเคชันเพื่อ เป็นช่องทางใน การสร้างรายได้ ได้ดี	ระดับความ คิดเห็น
ฟรีแลนซ์/อิสระ/ขายของออนไลน์	4.18	1.96	3.23	2.66	3.01
ทำงานในภาคบริการ	4.43	2.11	2.57	1.68	2.70
กิจการภาคครอบครัว	4.16	1.58	2.66	2.23	2.66
ลูกจ้างทั่วไป	4.11	1.24	2.06	1.69	2.28
อื่น ๆ	4.67	2.33	4.33	2.83	3.54

หมายเหตุ : คะแนนระดับความคิดเห็นเฉลี่ยรวมของกลุ่มตัวอย่างมีค่าอยู่ในช่วงคะแนนระหว่าง 3.34 – 5.00 หมายถึง แรงงานนอกระบบมีความพร้อมมาก ช่วงคะแนนระหว่าง 1.67 – 3.33 หมายถึง แรงงานนอกระบบมีความพร้อมปานกลาง ช่วงคะแนนระหว่าง 0.00 – 1.66 หมายถึง แรงงานนอกระบบมีความพร้อมน้อย

7.3) ด้านทักษะความพร้อมหรือการมีความชำนาญและมีศักยภาพในการทำงาน

ในสาขาอาชีพ พบว่า แรงงานนอกระบบที่สำรวจ มีทักษะในสาขาอาชีพภาคบริการ ร้อยละ 54.43 ส่วนใหญ่มีความชำนาญในงานขาย มีทักษะในสาขาอาชีพเทคโนโลยีสารสนเทศ ร้อยละ 35.49 ส่วนใหญ่มีความชำนาญในการใช้อินเทอร์เน็ตสืบค้นข้อมูล มีทักษะในสาขาอาชีพช่าง ร้อยละ 17.89 ส่วนใหญ่มีความชำนาญในงานซ่อม มีทักษะในสาขาอาชีพศิลปะ ร้อยละ 14.86 ส่วนใหญ่ชำนาญในงานตัดเย็บ มีทักษะในสาขาอาชีพไฟฟ้า ร้อยละ 13.59 ส่วนใหญ่มีความชำนาญในงานไฟฟ้า ตามลำดับ

ตารางที่ 20 ข้อมูลเกี่ยวกับความพร้อมและศักยภาพของแรงงานนอกระบบด้านทักษะความพร้อม

รายการ	ร้อยละ
สาขาอาชีพช่าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	17.89
งานไม้	38.33
งานปูน	32.22
งานอลูมิเนียม	5.56
งานหล่อ/งานแม่พิมพ์	4.44
งานซ่อม	60.33
งานสี	35.00
สาขาอาชีพไฟฟ้า (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	13.59
งานไฟฟ้า	52.05
งานดูแลระบบคอมพิวเตอร์	51.90
งานซ่อมบำรุงอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์	20.03
สาขาอาชีพศิลปะ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	14.86
งานวาดภาพ	21.12
งานปั้น	3.88
งานออกแบบ	11.36

รายการ	ร้อยละ
งานแกะสลัก	3.48
งานตัดเย็บ	58.96
งานเครื่องประดับ	7.35
งานถัก	34.89
สาขาอาชีพภาคบริการ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	54.43
งานวางแผนไทย	3.76
งานแม่บ้าน	39.43
งานประกอบอาหาร	47.94
งานต้อนรับ	11.87
งานขาย	51.92
งานรักษาความปลอดภัย	3.43
งานดูแลผู้สูงอายุและเด็กปฐมวัย	5.18
สาขาอาชีพเทคโนโลยีสารสนเทศ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	35.49
การใช้อินเทอร์เน็ตสืบค้นข้อมูล	98.71
งานเขียนโปรแกรม	1.74
งานตัดต่อวิดีโอ	3.08
กราฟฟิคดีไซน์	4.20

7.4) ประสบการณ์การเข้าร่วมอบรมในโครงการพัฒนาฝีมือแรงงาน พบว่า มีเพียงร้อยละ 4.49 ที่เคยเข้าร่วมการอบรม ซึ่งส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมอบรมในเรื่องงานหัตถกรรม/งานฝีมือ และผู้ที่เคยเข้าร่วมอบรมส่วนใหญ่ ร้อยละ 70.35 ระบุว่าได้นำไปใช้ต่อยอดในงาน ส่วนอีกร้อยละ 95.51 ไม่เคยเข้าร่วมอบรม โดยผู้ที่ไม่เคยเข้าร่วมอบรมระบุเหตุผลที่ไม่เข้าร่วมเพราะไม่สนใจเข้าร่วม

ตารางที่ 21 ข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์การเข้าร่วมอบรม

รายการ	ร้อยละ
ท่านเคยเข้าร่วมการอบรมในโครงการพัฒนาฝีมือแรงงานหรือไม่	
เคยเข้าร่วม	4.49
งานหัตถกรรม/งานฝีมือ	29.20
อาหาร	26.55
บริการ	11.95
งานช่าง	13.72
คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี	11.95
เกษตร	4.42
หลังอบรมท่านนำความรู้ไปต่อยอดหรือใช้ประโยชน์ในงานของท่านหรือไม่	
ได้ใช้	70.35
ไม่ได้ใช้	29.65

รายการ	ร้อยละ
ไม่เคยเข้าร่วม สาเหตุ	95.51
ไม่สนใจเข้าร่วม	43.42
ไม่มีเวลาเข้าร่วม	41.26
ไม่ทราบข่าวสารเกี่ยวกับการจัดงาน	13.38
สถานที่จัดอบรม/โครงการอยู่ห่างไกล	1.89
อื่น ๆ	0.04

8) ด้านอื่น ๆ พบว่า ใน 24 ชั่วโมงหรือ 1 วัน แรงงานนอกระบบที่สำรวจมีเวลางานโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 8.34 ชั่วโมงต่อวัน อีก 7.91 ชั่วโมง เป็นเวลาพักผ่อน/นอน ซึ่งเกือบจะทั้งหมด ร้อยละ 95.07 ของแรงงานนอกระบบที่สำรวจ มีเวลาสำหรับพักผ่อนหรือทำกิจกรรมอื่น ๆ นอกเหนือจากการทำงาน ร้อยละ 94.97 ระบุว่ามีเวลางานกับเวลาส่วนตัวที่เหมาะสมและเพียงพอ ส่วนใหญ่แล้ว ร้อยละ 95.89 ไม่เคยโดนดูถูกหรือไม่ได้รับการยอมรับจากการทำงาน และแรงงานนอกระบบ ร้อยละ 16.69 มองว่าความสำเร็จในชีวิตทำงานในอนาคตคือมีรายได้เพิ่มขึ้น อีกร้อยละ 51.45 ระบุว่าไม่ได้ตั้งเป้าหมายความสำเร็จในชีวิตทำงาน ตารางที่ 22 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบด้านอื่น ๆ

รายการ	ชั่วโมง/ร้อยละ
ใน 24 ชั่วโมงของวันทำงาน ท่านแบ่งสัดส่วนระหว่างเวลางานกับเวลาส่วนตัวและเวลาอื่น ๆ อย่างไร	
เวลางาน	8.34 ชั่วโมง
เวลาพักผ่อน/นอน	7.91 ชั่วโมง
เวลาส่วนตัว	6.36 ชั่วโมง
เวลาอื่น ๆ	1.38 ชั่วโมง
ท่านมีเวลาพักผ่อนหรือทำกิจกรรมอื่น ๆ นอกเหนือจากการทำงาน (ตามที่ท่านแบ่งสัดส่วนไว้แล้ว) หรือไม่	
มี	95.07
ไม่มี	4.93
งานที่ท่านทำ มีเวลาเหมาะสมและเพียงพอระหว่างเวลางานกับเวลาส่วนตัว	
เหมาะสมเพียงพอ	94.97
ไม่เหมาะสมเพียงพอ	5.03
ท่านเคยโดนดูถูก/ไม่ได้รับการยอมรับจากการทำงานหรือไม่	
ไม่เคย	95.89
เคย	4.11
อะไรคือความสำเร็จในชีวิตการทำงานในอนาคตท่าน	
ไม่ได้ตั้งเป้าหมาย	51.45
รายได้เพิ่มขึ้น	16.69
เป็นเจ้าของกิจการ	3.08
ขยายกิจการ	4.51
ได้รับการยอมรับ/ยกย่อง	0.50
มีบ้าน/มีรถ	5.13

รายการ	ชั่วโมง/ร้อยละ
หมดภาระหนี้สิน	11.45
บุตรหลานสำเร็จการศึกษา	7.09
อื่น ๆ	0.10

1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับการได้รับความคุ้มครองและหลักประกันทางสังคมของแรงงานนอกระบบ

พบว่า แรงงานนอกระบบที่สำรวจส่วนใหญ่ได้รับความคุ้มครองและหลักประกันทางสังคมที่ดำเนินการโดยภาครัฐ ร้อยละ 62.30 มีเพียงร้อยละ 37.70 ที่ไม่ได้รับความคุ้มครอง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ประกันตน ม.39 เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และผู้ประกันตน ม.40 ร้อยละ 18.72 , 16.40 และ 12.36 ตามลำดับ แรงงานนอกระบบที่สำรวจส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนที่ดำเนินการโดยภาครัฐ ร้อยละ 97.87 มีเพียงร้อยละ 2.13 ที่เป็นสมาชิก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน แรงงานนอกระบบที่สำรวจส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนที่ดำเนินการโดยภาคเอกชน ร้อยละ 92.85 มีเพียงร้อยละ 7.15 ที่เป็นสมาชิก ซึ่งส่วนใหญ่ระบุว่าทำประกันชีวิต แรงงานนอกระบบที่สำรวจส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ร้อยละ 99.32 มีเพียงร้อยละ 0.68 ที่เป็นสมาชิก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรปลูกพืช

ตารางที่ 23 ข้อมูลเกี่ยวกับการได้รับความคุ้มครองและหลักประกันทางสังคมของแรงงานนอกระบบ

รายการ	ร้อยละ
ความคุ้มครองและหลักประกันทางสังคมที่ดำเนินการโดยภาครัฐ	
ความคุ้มครองและหลักประกันทางสังคมที่ดำเนินการโดยภาครัฐ ที่ท่านได้รับ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	
ไม่ได้รับความคุ้มครอง	37.70
ผู้ประกันตน ม.39	18.72
ผู้ประกันตน ม.40	12.36
เบี้ยความพิการ	0.40
เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ	16.40
เบี้ยสวัสดิการแห่งรัฐ	11.31
กองทุนที่ดำเนินการโดยภาครัฐที่ท่านเป็นสมาชิก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	
ไม่ได้เป็นสมาชิก	97.87
กองทุนหมู่บ้าน	1.69
กองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.)	0.32
กองทุนเพื่อผู้รับงานไปทำที่บ้าน	0.10
ความคุ้มครองและหลักประกันทางสังคมที่ดำเนินการด้วยตนเอง/รวมกลุ่มดำเนินการ	
กองทุนที่ดำเนินการโดยภาคเอกชน ที่ท่านเป็นสมาชิก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	
ไม่ได้เป็นสมาชิก	92.85
การทำประกันชีวิต	6.64
กลุ่มสัจจะออมทรัพย์	0.50

รายการ	ร้อยละ
การเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพต่าง ๆ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	
ไม่ได้เป็นสมาชิก	99.32
หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP)	0.14
วิสาหกิจชุมชน	0.22
กลุ่มเกษตรกรปลูกพืช	0.30
กลุ่มเกษตรกรเลี้ยงสัตว์	0.08
กลุ่มเกษตรกรทำประมงน้ำจืด	0.02
กลุ่มเกษตรกรทำประมงทะเล	0.02
กลุ่มเกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	0.00

1.4 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาด้านแรงงานของแรงงานนอกระบบ พบว่า ร้อยละ 71.48 ของแรงงานนอกระบบที่สำรวจไม่มีปัญหาด้านแรงงาน ส่วนที่ระบุว่ามีปัญหาด้านแรงงาน พบว่า มีปัญหาเรื่องค่าตอบแทนสูงที่สุดร้อยละ 74.36 รองลงมาได้แก่ การไม่มีงานทำอย่างต่อเนื่องร้อยละ 44.32 ไม่รู้สิทธิด้านกฎหมายร้อยละ 10.31 สภาพแวดล้อมในการทำงานร้อยละ 9.83 และขาดทักษะฝีมือทั่วไปร้อยละ 7.39 ตามลำดับ สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นปัญหาแรงงานนอกระบบในปัจจุบัน พบว่า แรงงานนอกระบบมีระดับความคิดเห็นระดับมากที่สุดต่อการไม่ได้รับการคุ้มครองและไม่สามารถเข้าถึงหลักประกันทางสังคมอย่างทัดเทียมกับแรงงานในระบบ ร้อยละ 38.89 และมีความคิดเห็นระดับมากกว่าแรงงานนอกระบบส่วนใหญ่ ยังไม่มีงานทำอย่างต่อเนื่องและไม่มีรายได้ที่มั่นคง ร้อยละ 45.15 และยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิตามกฎหมายแรงงาน ร้อยละ 39.05 ตามลำดับ

ตารางที่ 24 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาด้านแรงงานของแรงงานนอกระบบ

รายการ	ร้อยละ
ปัญหาด้านแรงงานของท่านในปัจจุบัน	
ไม่มีปัญหา	71.48
ไม่มีงานทำอย่างต่อเนื่อง	44.32
ขาดทักษะฝีมือทั่วไป	7.39
ขาดทักษะฝีมือด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม	6.27
ปัญหาด้านการรวมกลุ่มอาชีพ	3.97
ไม่มีความปลอดภัยในการทำงาน	5.44
ไม่รู้สิทธิด้านกฎหมาย	10.31
สภาพแวดล้อมในการทำงาน	9.83
ค่าตอบแทน	74.36

ตารางที่ 25 ข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นปัญหาแรงงานในปัจจุบัน

ประเด็นปัญหาแรงงานในปัจจุบัน	ระดับความคิดเห็น (ร้อยละ)				
	1	2	3	4	5
แรงงานนอกระบบส่วนใหญ่ ยังไม่มีงานทำอย่างต่อเนื่อง และไม่มีรายได้ที่มั่นคง	0.91	3.40	19.20	45.15	31.34
แรงงานนอกระบบส่วนใหญ่ ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิตามกฎหมายของแรงงานนอกระบบ	0.99	3.58	20.27	39.05	36.11
แรงงานนอกระบบส่วนใหญ่ ยังไม่ได้รับการคุ้มครองและไม่สามารถเข้าถึงหลักประกันทางสังคมอย่างทัดเทียมแรงงานในระบบ	1.05	3.44	18.80	37.82	38.89

โดยที่ 1=น้อยที่สุด, 2=น้อย, 3=ปานกลาง, 4=มาก, 5=มากที่สุด

1.5 ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการการช่วยเหลือจากภาครัฐของแรงงานนอกระบบ พบว่า แรงงานนอกระบบที่สำรวจส่วนใหญ่ ร้อยละ 89.86 ไม่เคยใช้บริการหน่วยงานสังกัดกระทรวงแรงงาน ทั้งนี้ผู้ที่เคยใช้บริการส่วนใหญ่เคยใช้บริการสำนักงานประกันสังคม ร้อยละ 82.75 รองลงมาได้แก่ สถาบัน/สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงาน ศูนย์บริการประชาชน กระทรวงแรงงาน สำนักงานจัดหางาน และสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ตามลำดับ

ตารางที่ 26 ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้บริการหน่วยงานสังกัดกระทรวงแรงงาน

รายการ	ร้อยละ
หน่วยงานสังกัดกระทรวงแรงงานที่ท่านเคยใช้บริการ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	
ไม่เคยใช้บริการ	89.86
ศูนย์บริการประชาชน กระทรวงแรงงาน	8.43
สำนักงานจัดหางาน	8.04
สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน/ศูนย์ความปลอดภัยในการทำงาน	6.08
สำนักงานประกันสังคม	82.75
สถาบัน/สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงาน	9.41

ทั้งนี้ แรงงานนอกระบบที่สำรวจมีความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐมากที่สุดในเรื่องทุนในการประกอบอาชีพ ร้อยละ 49.64 รองลงมาคือ เรื่องค่าตอบแทนเพิ่มขึ้น/เป็นธรรม ร้อยละ 47.38 อาชีพเสริม ร้อยละ 45.57 พัฒนาฝีมือทั่วไปและความต่อเนื่องในการทำงาน เท่ากันที่ร้อยละ 42.49 และให้ข้อมูลข่าวสารด้านแรงงาน ร้อยละ 42.41 ตามลำดับ

ตารางที่ 27 ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการการช่วยเหลือจากภาครัฐของแรงงานนอกระบบ

ความช่วยเหลือจากภาครัฐ	ต้องการความช่วยเหลือ	ระดับความต้องการความช่วยเหลือ (ร้อยละ)				
		1	2	3	4	5
หางานทำในประเทศ	41.10	1.19	1.55	6.20	9.76	22.40
หางานทำในต่างประเทศ	23.89	3.84	3.80	4.95	4.97	6.34
อาชีพเสริม	45.57	1.25	1.79	8.09	12.40	22.04
พัฒนาฝีมือทั่วไป	42.49	1.25	2.13	11.11	19.44	8.57
พัฒนาทักษะฝีมือด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม	38.71	1.63	2.88	10.39	17.25	6.56
การรวมกลุ่มอาชีพ	38.47	2.11	3.32	8.31	11.31	13.43
คุ้มครองความปลอดภัยในการทำงาน	40.82	1.21	2.27	8.17	12.62	16.55
ความรู้ด้านกฎหมาย	41.32	1.91	2.94	15.32	14.35	6.80
แก้ไขสภาพแวดล้อมในสถานที่ทำงาน	39.75	1.93	2.36	7.81	17.51	10.14
ค่าตอบแทนเพิ่มขึ้นเป็นธรรม	47.38	0.62	1.21	4.69	10.23	30.62
ให้ข้อมูลข่าวสารด้านแรงงาน	42.41	1.29	2.84	8.60	21.01	8.66
ทุนในการประกอบอาชีพ	49.64	0.83	1.17	4.87	8.59	34.18
ความต่อเนื่องในการทำงาน	42.49	0.97	1.83	6.44	10.35	22.89
สนับสนุนอาชีพเกษตรกรรม	36.57	2.34	2.33	8.41	15.88	7.61

โดยที่ 1=น้อยที่สุด, 2=น้อย, 3=ปานกลาง, 4=มาก, 5=มากที่สุด

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสำรวจข้อมูลแรงงานนอกระบบตามกลุ่มอาชีพ

2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลระหว่างกลุ่มอาชีพกับข้อมูลทั่วไป เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลตามกลุ่มอาชีพที่พบมากที่สุดในการสำรวจ คือ กลุ่มอาชีพพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย 1,026 คน คิดเป็นร้อยละ 20.39 ของกลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มอาชีพแรงงานรับจ้างทั่วไป 729 คน คิดเป็นร้อยละ 14.49 ของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งข้อมูลผลการวิเคราะห์กลุ่มอาชีพกับข้อมูลทั่วไป พบว่า

กลุ่มอาชีพพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 72.51 เพศชาย ร้อยละ 27.49 ส่วนใหญ่ร้อยละ 77.78 มีสถานภาพสมรส มีอายุอยู่ในช่วง 20 - 59 ปี ร้อยละ 82.16 ส่วนใหญ่จบการศึกษาระหว่างประถมศึกษาหรือต่ำกว่าถึงมัธยมปลาย/ปวช.หรือเทียบเท่า ร้อยละ 83.91 โดยกลุ่มอาชีพพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอยส่วนใหญ่ ร้อยละ 53.51 เคยมีประสบการณ์ทำงานมาก่อน มีเพียงร้อยละ 46.49 ที่ไม่เคยทำงานมาก่อน ส่วนใหญ่ร้อยละ 47.72 เคยทำงานเป็นพนักงานบริษัทเอกชน และเหตุผลที่ทำให้เปลี่ยนงานผู้ที่เคยทำงานมาก่อนส่วนมากระบุว่าต้องการอิสระ ร้อยละ 60.29 เมื่อสอบถามถึงความต้องการทำงานในระบบหรืองานองค์กรที่มีระบบสวัสดิการ กลุ่มอาชีพพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย ร้อยละ 87.91 ไม่มีความต้องการและร้อยละ 56.04 ระบุว่าประกอบธุรกิจส่วนตัวโดยไม่มีลูกจ้าง

กลุ่มอาชีพแรงงานรับจ้างทั่วไป ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 50.21 และเพศชาย ร้อยละ 49.79 ส่วนใหญ่ร้อยละ 62.69 มีสถานภาพสมรส มีอายุ 20 - 59 ปี ร้อยละ 83.54 ส่วนใหญ่ จบการศึกษาระหว่างประถมศึกษาหรือต่ำกว่าถึงมัธยมปลาย/ปวช.หรือเทียบเท่า ร้อยละ 83.05 โดยส่วนใหญ่ ร้อยละ 52.81 ไม่เคยมีประสบการณ์ทำงานมาก่อน มีเพียงร้อยละ 47.19 ที่เคยทำงานมาก่อน โดยส่วนใหญ่ เคยทำงานเป็นพนักงานบริษัทเอกชนและพนักงานโรงงาน ร้อยละ 40.99 เท่ากันรวมร้อยละ 81.98 และเหตุผลที่ทำให้เปลี่ยนงานผู้ที่เคยทำงานมาก่อนส่วนมากระบุว่าต้องการอิสระ ร้อยละ 34.01 เมื่อสอบถาม ถึงความต้องการทำงานในระบบหรืองานองค์กรที่มีระบบสวัสดิการ กลุ่มอาชีพแรงงานรับจ้างทั่วไปส่วนใหญ่ ร้อยละ 66.80 ไม่มีความต้องการ และร้อยละ 83.54 ทำงานในฐานะลูกจ้าง

ตารางที่ 28 ข้อมูลทั่วไปของแรงงานนอกระบบ จำแนกตามกลุ่มอาชีพพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย และกลุ่มอาชีพแรงงานรับจ้างทั่วไป

รายการ	ร้อยละ	
	พ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย	แรงงานรับจ้างทั่วไป
เพศ		
เพศหญิง	72.51	50.21
เพศชาย	27.49	49.79
สถานภาพ		
โสด	15.69	30.18
สมรส	77.78	62.69
หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่	6.53	7.13
อายุ		
อายุน้อยกว่า 20 ปี	0.58	1.37
อายุ 20 – 59 ปี	82.16	83.54
อายุ 60 ปี ขึ้นไป	17.25	15.09
วุฒิการศึกษาสูงสุด		
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	26.41	28.53
มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า	31.77	30.18
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.หรือเทียบเท่า	25.73	26.34
อนุปริญญา/ปวส.	8.38	9.05
ปริญญาตรี	7.31	4.66
สูงกว่าปริญญาตรี	0.19	0.27
กำลังศึกษา	0.19	0.96

ตารางที่ 29 ข้อมูลทั่วไปของแรงงานนอกระบบด้านการประกอบอาชีพ จำแนกตามกลุ่มอาชีพพ่อค้าแม่ค้า
หาบเร่/แผงลอย และกลุ่มอาชีพแรงงานรับจ้างทั่วไป

รายการ	ร้อยละ	
	พ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย	แรงงานรับจ้างทั่วไป
ประกอบอาชีพหลักเพียงอาชีพเดียว	99.12	98.35
ประกอบอาชีพรอง	0.88	1.65
ก่อนหน้าที่ท่านทำงานในปัจจุบันท่านเคยทำงาน/ประกอบอาชีพหรือไม่		
ไม่เคยทำงาน	46.49	52.81
เคยทำงาน	53.51	47.19
ข้าราชการ	0.55	1.45
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	0.55	0.29
พนักงานบริษัทเอกชน	47.72	40.99
พนักงานโรงงาน	42.81	40.99
อื่น ๆ	8.38	16.28
เหตุผลที่ทำให้เปลี่ยนงาน (เฉพาะผู้ที่ตอบเคยทำงานมาก่อน)		
เกษียณอายุ/อายุมาก	5.46	11.34
ถูกเลิกจ้าง	6.38	9.59
ต้องการอิสระ	60.29	34.01
สภาพร่างกายไม่เอื้ออำนวย	6.01	8.72
ค่าจ้าง/รายได้ไม่คุ้มค่า	14.75	23.55
มีปัญหาในที่ทำงาน	2.55	8.14
อื่น ๆ	4.55	4.65
ท่านอยากทำงานในระบบหรืองานองค์กรที่มีระบบสวัสดิการหรือไม่		
อยาก	12.09	33.20
ไม่อยาก	87.91	66.80
ท่านทำงานในฐานะอะไร		
นายจ้าง	2.83	1.92
ลูกจ้าง	40.16	83.54
ลูกจ้างทำงานหลายเจ้า	0.68	7.54
การรวมกลุ่ม	0.10	0.14
ประกอบธุรกิจส่วนตัวโดยไม่มีลูกจ้าง	56.04	5.76
ช่วยธุรกิจครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้าง	0.19	0.82
อื่น ๆ	0.00	0.27

2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลระหว่างกลุ่มอาชีพกับข้อมูลคุณภาพชีวิต

1) ด้านเศรษฐกิจ

กลุ่มอาชีพพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย ร้อยละ 52.83 มีรายได้ 9,000 - 15,000 บาท โดยเฉลี่ยมีรายได้รวม 16,811.41 บาทต่อเดือน ส่วนรายได้จากการทำงานเพียงอย่างเดียวอยู่ที่ 15,297.32 บาทต่อเดือน ซึ่งร้อยละ 33.72 มีคนร่วมใช้จ่ายจากเงินที่ได้จำนวน 3 คน ร้อยละ 59.75 ของกลุ่มอาชีพพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอยระบุว่ารายได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย มีภาระหนี้สินร้อยละ 51.07 ซึ่งเป็นภาระหนี้สินจากการกู้ยืมเงินในระบบ ร้อยละ 68.45 โดยร้อยละ 66.37 ของกลุ่มอาชีพพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอยได้รับค่าตอบแทนรายวัน และส่วนใหญ่ระบุว่าค่าตอบแทนที่ได้รับนั้นไม่คุ้มค่ากับงานที่ทำร้อยละ 54.97 เนื่องจากเห็นว่าการไถ่ถอน/รายได้ต่ำ มีเพียงร้อยละ 45.03 ที่ระบุว่าคุ้มค่า ร้อยละ 94.64 ไม่ได้ตั้งเป้าหมายรายวัน มีเพียงร้อยละ 5.36 ที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ ซึ่งร้อยละ 72.73 ของผู้ที่ตั้งเป้าหมายระบุว่าทำได้สำเร็จ

กลุ่มอาชีพแรงงานรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 58.57 มีรายได้ต่ำกว่า 9,000 - 15,000 บาท โดยเฉลี่ยมีรายได้รวม 12,949.80 บาทต่อเดือน ส่วนรายได้จากการทำงานเพียงอย่างเดียวอยู่ที่ 11,962.55 บาทต่อเดือน ซึ่งร้อยละ 34.84 มีคนร่วมใช้จ่ายจากเงินที่ได้จำนวน 2 คน ร้อยละ 61.32 ของกลุ่มอาชีพแรงงานรับจ้างทั่วไประบุว่ารายได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย แต่ส่วนใหญ่ไม่มีภาระหนี้สินร้อยละ 61.73 ซึ่งเป็นภาระหนี้สินจากการกู้ยืมในระบบ 55.56 โดยร้อยละ 48.70 ของอาชีพแรงงานรับจ้างทั่วไปได้รับค่าตอบแทนเป็นรายวัน และส่วนใหญ่ระบุว่าค่าตอบแทนที่ได้รับนั้นมีความคุ้มค่ากับงานที่ทำ ร้อยละ 56.65 อีกร้อยละ 43.35 ที่ระบุว่าไม่คุ้มค่า เนื่องจากเห็นว่าการไถ่ถอน/รายได้ต่ำ ร้อยละ 92.32 ไม่ได้ตั้งเป้าหมายรายวัน มีเพียงร้อยละ 7.68 ที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ ซึ่งร้อยละ 69.64 ของผู้ที่ตั้งเป้าหมายระบุว่าทำได้สำเร็จ

ตารางที่ 30 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบด้านเศรษฐกิจ จำแนกตามกลุ่มอาชีพพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย และกลุ่มอาชีพแรงงานรับจ้างทั่วไป

รายการ	ร้อยละ	
	พ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย	แรงงานรับจ้างทั่วไป
รายได้รวมเฉลี่ย (รวมรายรับทุกช่องทาง)	16,811.41 บาทต่อเดือน	12,949.80 บาทต่อเดือน
ต่ำกว่า 9,000 บาท	10.14	21.81
9,000 - 15,000 บาท	52.83	58.57
มากกว่า 15,000 บาท	37.04	19.62
จำนวนคนที่ร่วมใช้จ่าย		
1 คน	10.82	19.20
2 คน	27.29	34.84
3 คน	33.72	30.45
ตั้งแต่ 4 คนขึ้นไป	28.17	15.50
โดยเฉลี่ยรายได้รวมของท่านเพียงพอกับรายจ่ายในแต่ละเดือนหรือไม่		
เพียงพอ	40.25	38.68
ไม่เพียงพอ	59.75	61.32

รายการ	ร้อยละ	
	พ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย	แรงงานรับจ้างทั่วไป
ท่านมีภาระหนี้สินหรือไม่		
ไม่มี	48.03	61.73
มี	51.07	38.27
มี ในระบบ	68.45	55.56
มี นอกระบบ	24.86	35.48
มี ในระบบและนอกระบบ	6.69	8.96

ตารางที่ 31 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบด้านเศรษฐกิจ (การทำงาน) จำแนกตามกลุ่มอาชีพพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย และกลุ่มอาชีพแรงงานรับจ้างทั่วไป

รายการ	ร้อยละ	
	พ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย	แรงงานรับจ้างทั่วไป
รายได้จากการทำงาน (เพียงอย่างเดียว)	15,297.32 บาทต่อเดือน	11,962.55 บาทต่อเดือน
งานที่ท่านทำอยู่ได้รับค่าตอบแทนในประเภท		
รายชั่วโมง	0.10	1.10
รายวัน	66.37	48.70
รายสัปดาห์	0.10	2.33
รายเดือน	27.49	32.37
รายงวด/รายครึ่ง	5.85	15.50
อื่น ๆ	0.10	0.00
รายได้จากการทำงานที่ท่านได้รับมีความคุ้มค่าต่องานที่ท่านทำหรือไม่		
คุ้มค่า	45.03	56.65
ไม่คุ้มค่า เนื่องจาก	54.97	43.35
ทำงานหนักเกินไป	7.62	31.65
กำไรน้อย/รายได้น้อย	91.31	65.19
รบกวนเวลาส่วนตัวมากเกินไป	1.06	2.53
อื่น ๆ	0.00	0.63
เป้าหมายความสำเร็จในการทำงานในแต่ละวันของท่านคือ		
ไม่ได้ตั้งเป้าหมาย	94.64	92.32
ตั้งเป้าหมาย	5.36	7.68
สำเร็จ	72.73	69.64
ไม่สำเร็จ	27.27	30.36

2) ด้านสังคม

กลุ่มอาชีพพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย ส่วนใหญ่เช่าบ้าน/เช่าที่อยู่อาศัย ร้อยละ 54.97 และเกือบทั้งหมดร้อยละ 98.54 ไม่เคยมีปัญหาทะเลาะหรือขัดแย้งกับใคร

กลุ่มอาชีพแรงงานรับจ้างทั่วไป ส่วนใหญ่เช่าบ้าน/เช่าที่อยู่อาศัย ร้อยละ 57.34 และเกือบทั้งหมดร้อยละ 97.39 ไม่เคยมีปัญหาทะเลาะหรือขัดแย้งกับใคร

ตารางที่ 32 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบด้านสังคม จำแนกตามกลุ่มอาชีพพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย และกลุ่มอาชีพแรงงานรับจ้างทั่วไป

รายการ	ร้อยละ	
	พ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย	แรงงานรับจ้างทั่วไป
สภาพความเป็นอยู่		
มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง ไม่ต้องผ่อนชำระ	18.23	17.70
มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง แต่อยู่ระหว่างผ่อนชำระ	11.21	3.57
อาศัยอยู่กับบิดา มารดา ญาติ พี่น้อง	14.23	17.15
อาศัยอยู่กับผู้อื่น (เช่น เพื่อน คนรู้จัก เป็นต้น)	1.17	2.06
อาศัยในบ้านพักที่หน่วยงานจัดให้	0.10	2.19
เช่าบ้าน/เช่าที่อยู่อาศัย	54.97	57.34
อื่น ๆ	0.10	0.00
งานของท่านมีปัญหา ทะเลาะ ขัดแย้งบ้างหรือไม่		
ไม่มี	98.54	97.39
มี	1.46	2.61
เรื่องงาน	33.33	52.63
เรื่องส่วนตัว	66.67	47.37
อื่น ๆ	0.00	0.00

3) ด้านสุขภาพ

กลุ่มอาชีพพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย ส่วนใหญ่แล้วมีสภาพร่างกายปกติมีเพียงร้อยละ 0.29 ที่มีความพิการ ส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัว และระบุว่าการทำงานไม่ทำให้มีปัญหาสุขภาพ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 28.85 ที่ระบุว่ามีปัญหาสุขภาพจากการทำงาน ส่วนใหญ่ระบุว่ามีอาการปวดเมื่อย

กลุ่มอาชีพแรงงานรับจ้างทั่วไป ส่วนใหญ่แล้วมีสภาพร่างกายปกติ มีเพียงร้อยละ 0.96 ที่มีความพิการ ส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัว และระบุว่าการทำงานไม่ทำให้มีปัญหาสุขภาพ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 25.93 ที่ระบุว่ามีปัญหาสุขภาพจากการทำงาน ส่วนใหญ่ระบุว่ามีอาการปวดเมื่อย

ตารางที่ 33 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบด้านสุขภาพ จำแนกตามกลุ่มอาชีพพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย และกลุ่มอาชีพแรงงานรับจ้างทั่วไป

รายการ	ร้อยละ	
	พ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย	แรงงานรับจ้างทั่วไป
สภาพร่างกาย		
ปกติ	99.71	99.04
พิการ ประเภทความพิการ	0.29	0.96
การมองเห็น	0.00	14.29
การได้ยิน	66.67	14.29
การเคลื่อนไหว	33.33	57.14
อื่น ๆ	0.00	14.29
มีบัตรประจำตัวคนพิการ	33.33	28.57
ไม่มีบัตรประจำตัวคนพิการ	66.67	71.43
ท่านมีโรคประจำตัวหรือไม่		
มี	19.59	12.89
ไม่มี	80.41	87.11
การทำงานของท่านทำให้มีปัญหาสุขภาพหรือไม่		
ไม่มี	71.15	74.07
มี อย่างไร	28.85	25.93
เครียด	48.31	37.57
ปวดเมื่อย	88.18	91.53
อื่น ๆ	1.35	2.12

4) ด้านความปลอดภัย

กลุ่มอาชีพพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย ร้อยละ 94.44 ไม่เคยได้รับบาดเจ็บจากการปฏิบัติงาน และไม่เคยประสบเหตุการณ์ความไม่ปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน ร้อยละ 99.22

กลุ่มอาชีพแรงงานรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 91.91 ไม่เคยได้รับบาดเจ็บจากการปฏิบัติงาน และไม่เคยประสบเหตุการณ์ความไม่ปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน ร้อยละ 99.04

ตารางที่ 34 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบด้านความปลอดภัย จำแนกตามกลุ่มอาชีพพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย และกลุ่มอาชีพแรงงานรับจ้างทั่วไป

รายการ	ร้อยละ	
	พ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย	แรงงานรับจ้างทั่วไป
ตั้งแต่เริ่มทำงานหลักที่ท่านทำอยู่ในปัจจุบัน ท่านได้รับบาดเจ็บจากการปฏิบัติงานจำนวนกี่ครั้ง		
ไม่เคยได้รับบาดเจ็บจากการปฏิบัติงาน	94.44	91.91
เคย แต่ไม่ต้องพักรักษาตัวในโรงพยาบาล	4.48	5.62
เคย และต้องพักรักษาตัวในโรงพยาบาล	1.07	2.47

รายการ	ร้อยละ	
	พ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย	แรงงานรับจ้างทั่วไป
ในเวลางาน ท่านเคยประสบเหตุการณ์ไม่ปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินบ้างหรือไม่		
ไม่เคยประสบเหตุการณ์	99.22	99.04
เคยประสบเหตุการณ์	0.78	0.96
ลักทรัพย์	0.29	0.55
จี้/ปล้น	0.39	0.00
อื่น ๆ	0.10	0.41

5) ด้านสภาพแวดล้อม

กลุ่มอาชีพพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย ส่วนใหญ่ร้อยละ 95.03 มีที่พักห่างจากที่ทำงาน 0 – 10 กิโลเมตร มีความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมของพื้นที่ที่อยู่อาศัยในปัจจุบันในระดับมากที่สุด ดังนี้ บริเวณที่อยู่อาศัยมีน้ำประปาที่มีคุณภาพและเพียงพอต่อการอุปโภคและบริโภค มีไฟฟ้าใช้เพียงพอต่อความต้องการใช้ไฟฟ้า มีความสะดวกในการเข้าถึงบริการสาธารณะ เช่น โรงพยาบาล สถานีตำรวจ เป็นต้น มีสภาพถนนที่ดีหรือมีระบบขนส่งสาธารณะที่สะดวกต่อการเดินทาง และมีการจัดการปัญหาขยะ น้ำเสีย และมลพิษทางอากาศอย่างเหมาะสม ร้อยละ 66.37 , 65.69 , 49.71 , 46.69 และ 39.08 ตามลำดับ นอกจากนี้กลุ่มอาชีพพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย มีความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมของพื้นที่ที่อยู่อาศัยในปัจจุบันในระดับมากที่สุดต่อบริเวณที่อยู่อาศัยที่มีพื้นที่สันทนาการและสวนสาธารณะเพียงพอต่อทุกคนที่อยู่ภายในพื้นที่ และมีความปลอดภัยจากยาเสพติดและอาชญากรรม ร้อยละ 45.13 และร้อยละ 39.28 ตามลำดับ

กลุ่มอาชีพแรงงานรับจ้างทั่วไป ส่วนใหญ่ร้อยละ 92.04 มีที่พักห่างจากที่ทำงาน 0 – 10 กิโลเมตร มีความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมของพื้นที่ที่อยู่อาศัยในปัจจุบันในระดับมากที่สุดต่อบริเวณที่อยู่อาศัยมีน้ำประปาที่มีคุณภาพและเพียงพอต่อการอุปโภคและบริโภค มีไฟฟ้าใช้เพียงพอต่อความต้องการใช้ไฟฟ้า และมีสภาพของถนนที่ดีหรือมีระบบขนส่งสาธารณะที่สะดวกต่อการเดินทาง ร้อยละ 46.91 , 45.68 และ 35.67 ตามลำดับ มีความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมของพื้นที่ที่อยู่อาศัยในปัจจุบันในระดับมากที่สุดต่อบริเวณที่มีการจัดการปัญหาขยะ น้ำเสีย และมลพิษทางอากาศอย่างเหมาะสม และมีความสะดวกในการเข้าถึงบริการสาธารณะ เช่น โรงพยาบาล สถานีตำรวจ เป็นต้น ร้อยละ 38.55 และ 36.21 ตามลำดับ และมีความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมของพื้นที่ที่อยู่อาศัยในปัจจุบันในระดับปานกลางต่อบริเวณที่มีความปลอดภัยจากยาเสพติดและอาชญากรรม และมีพื้นที่สันทนาการและสวนสาธารณะเพียงพอต่อทุกคนที่อยู่ภายในพื้นที่ ร้อยละ 35.67 และ 34.71 ตามลำดับ

ตารางที่ 35 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบด้านสภาพแวดล้อม จำแนกตามกลุ่มอาชีพ พ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย และกลุ่มอาชีพแรงงานรับจ้างทั่วไป

ความพึงพอใจในด้านสภาพแวดล้อมของพื้นที่ที่อาศัย อยู่ในปัจจุบัน	ระดับความคิดเห็น (ร้อยละ)				
	1	2	3	4	5
บริเวณที่ท่านอยู่อาศัยมีน้ำประปาที่มีคุณภาพและเพียงพอต่อการอุปโภคและบริโภค	0.19	0.39	6.92	26.12	66.37
	0.69	1.37	16.46	34.57	46.91
บริเวณที่ท่านอยู่อาศัยมีไฟฟ้าใช้เพียงพอต่อความต้องการการใช้ไฟฟ้า	0.19	0.78	6.04	27.29	65.69
	0.41	1.10	17.97	34.84	45.68
บริเวณที่ท่านอยู่อาศัยมีการจัดการปัญหาขยะ น้ำเสีย และมลพิษทางอากาศ อย่างเหมาะสม	2.05	6.04	20.66	32.16	39.08
	1.37	3.84	32.37	38.55	23.87
บริเวณที่ท่านอยู่อาศัยมีความปลอดภัยจากยาเสพติด และอาชญากรรม	1.46	5.36	22.03	39.28	31.87
	2.61	5.49	35.67	33.61	22.63
บริเวณที่ท่านอยู่อาศัยมีพื้นที่สันทนาการและสวนสาธารณะเพียงพอต่อทุกคนที่อยู่ภายในพื้นที่	0.68	6.04	23.29	45.13	24.85
	3.70	5.90	34.71	32.78	22.91
บริเวณที่ท่านอยู่อาศัยมีสภาพของถนนที่ดีหรือมีระบบขนส่งสาธารณะที่สะดวกต่อการเดินทาง	0.39	2.63	10.33	39.96	46.69
	1.65	3.16	25.93	33.61	35.67
บริเวณที่ท่านอยู่อาศัยมีความสะดวกในการเข้าถึงบริการสาธารณะ เช่น โรงพยาบาล สถานีตำรวจ เป็นต้น	0.58	2.53	10.14	37.04	49.71
	1.78	4.39	22.36	36.21	35.25

** บรรทัดบน คือ กลุ่มอาชีพพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย โดยที่ 1=น้อยที่สุด, 2=น้อย, 3=ปานกลาง, 4=มาก, 5=มากที่สุด

** บรรทัดล่าง คือ กลุ่มอาชีพแรงงานรับจ้างทั่วไป

6) ด้านการทำงาน

กลุ่มอาชีพพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย ร้อยละ 82.55 ไม่มีปัญหาจากการประกอบอาชีพ สำหรับผู้ที่ระบุว่ามีปัญหาจากการประกอบอาชีพส่วนใหญ่ คือ ไม่มีสวัสดิการร้อยละ 60.89 ซึ่งระยะเวลาในการทำงานของกลุ่มอาชีพพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอยโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 8.61 ชั่วโมงต่อวัน

กลุ่มอาชีพแรงงานรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 81.76 ไม่มีปัญหาจากการประกอบอาชีพ สำหรับผู้ที่ระบุว่ามีปัญหาจากการประกอบอาชีพส่วนใหญ่ระบุว่าไม่มีสวัสดิการร้อยละ 79.70 ซึ่งระยะเวลาในการทำงานของกลุ่มอาชีพแรงงานรับจ้างทั่วไปโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 8.31 ชั่วโมงต่อวัน

ตารางที่ 36 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบด้านการทำงาน จำแนกตามกลุ่มอาชีพ พ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย และกลุ่มอาชีพแรงงานรับจ้างทั่วไป

รายการ	ร้อยละ	
	พ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย	แรงงานรับจ้างทั่วไป
ปัญหาจากการประกอบอาชีพหลักของท่านในปัจจุบัน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ไม่มีปัญหา	82.55	81.76
ไม่ได้รับค่าตอบแทนตามที่ตกลงกันไว้	1.12	9.77
ได้รับค่าตอบแทนล่าช้า	2.79	18.05

รายการ	ร้อยละ	
	พ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย	แรงงานรับจ้างทั่วไป
ชั่วโมงการทำงานมากเกินไป	8.94	17.29
ไม่สามารถหยุดงานได้	22.35	12.78
ไม่มีสวัสดิการ	60.89	79.70
อื่น ๆ	26.26	6.77
ระยะเวลาที่ทํานํางาน (รวมทั้งอาชีพหลักและอาชีพเสริมทั้งหมด)	8.61 ชั่วโมง/วัน	8.31 ชั่วโมง/วัน

7) ด้านความพร้อมและศักยภาพ

7.1) การวิเคราะห์ข้อมูลระหว่างกลุ่มอาชีพกับข้อมูลความพร้อมและศักยภาพ

กลุ่มอาชีพพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย ส่วนใหญ่มีทักษะในการใช้ภาษาไทยได้เป็นอย่างดีในระดับมากที่สุด ร้อยละ 38.40 แต่ไม่สามารถใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อเป็นภาษาที่สองในการฟัง พูด อ่าน และเขียนได้อย่างดี ร้อยละ 52.92 ไม่สามารถใช้โปรแกรม/แอปพลิเคชันเพื่อเป็นช่องทางในการสร้างรายได้ได้อย่างดี ร้อยละ 49.71 และไม่สามารถใช้อินเทอร์เน็ตในการสืบค้นข้อมูลได้อย่างดี ร้อยละ 34.21 ตามลำดับ

กลุ่มอาชีพแรงงานรับจ้างทั่วไป ส่วนใหญ่มีทักษะในการใช้ภาษาไทยได้เป็นอย่างดีในระดับมากที่สุด ร้อยละ 40.60 แต่ไม่สามารถใช้โปรแกรม/แอปพลิเคชันเพื่อเป็นช่องทางในการสร้างรายได้ได้อย่างดี ร้อยละ 64.61 ไม่สามารถใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อเป็นภาษาที่สองในการฟัง พูด อ่าน และเขียนได้อย่างดี ร้อยละ 56.93 และไม่สามารถใช้อินเทอร์เน็ตในการสืบค้นข้อมูลได้อย่างดี ร้อยละ 43.07 ตามลำดับ

ตารางที่ 37 ข้อมูลเกี่ยวกับความพร้อมและศักยภาพของแรงงานนอกระบบ จำแนกตามกลุ่มอาชีพพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย และกลุ่มอาชีพแรงงานรับจ้างทั่วไป

ความพร้อมและศักยภาพในการทำงาน	ไม่ สามารถ ทำได้	ระดับความคิดเห็น (ร้อยละ)				
		1	2	3	4	5
ท่านใช้ภาษาไทยในการฟัง พูด อ่าน และเขียน ได้อย่างดี (ภาษาไทย)	0.39	0.58	8.67	23.49	28.46	38.40
	0.69	1.65	7.54	21.12	28.40	40.60
ท่านใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อเป็นภาษาที่สองใน การฟัง พูด อ่าน และเขียน ได้อย่างดี (ภาษาต่างประเทศ)	52.92	19.98	16.28	7.50	2.83	0.49
	56.93	19.62	14.27	7.00	1.51	0.69
ท่านใช้อินเทอร์เน็ตในการสืบค้นข้อมูลได้อย่างดี (เทคโนโลยีสารสนเทศ)	34.21	15.89	17.64	16.47	10.14	5.65
	43.07	13.99	14.40	13.44	9.88	5.21
ท่านใช้โปรแกรม/แอปพลิเคชันเพื่อเป็นช่องทาง ในการสร้างรายได้ ได้อย่างดี (เทคโนโลยีสารสนเทศ)	49.71	13.65	12.77	14.04	6.14	3.70
	64.61	10.56	9.33	6.86	5.62	3.02

** บรรทัดบน คือ กลุ่มอาชีพพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย โดยที่ 1=น้อยที่สุด, 2=น้อย, 3=ปานกลาง, 4=มาก, 5=มากที่สุด

** บรรทัดล่าง คือ กลุ่มอาชีพแรงงานรับจ้างทั่วไป

7.2) ด้านทักษะความพร้อมหรือการมีความชำนาญและมีศักยภาพในการทำงานในสาขาอาชีพ

กลุ่มอาชีพพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย มีทักษะในสาขาอาชีพภาคบริการ ร้อยละ 74.95 ส่วนใหญ่มีความชำนาญในงานขาย มีทักษะในสาขาอาชีพเทคโนโลยีสารสนเทศ ร้อยละ 32.07 ส่วนใหญ่มีความชำนาญในการใช้อินเทอร์เน็ตสืบค้นข้อมูล มีทักษะในสาขาอาชีพศิลปะ ร้อยละ 15.01 ส่วนใหญ่มีความชำนาญในงานตัดเย็บ มีทักษะในสาขาอาชีพช่าง ร้อยละ 9.55 ส่วนใหญ่มีความชำนาญในงานซ่อม มีทักษะในสาขาอาชีพไฟฟ้า ร้อยละ 8.28 ส่วนใหญ่มีความชำนาญในงานไฟฟ้า

กลุ่มอาชีพแรงงานรับจ้างทั่วไป มีทักษะในสาขาอาชีพภาคบริการ ร้อยละ 39.51 ส่วนใหญ่มีความชำนาญในงานขาย มีทักษะในสาขาอาชีพช่าง ร้อยละ 31.00 ส่วนใหญ่มีความชำนาญในงานซ่อม มีทักษะในสาขาอาชีพเทคโนโลยีสารสนเทศ ร้อยละ 27.71 ส่วนใหญ่มีความชำนาญในการใช้อินเทอร์เน็ตสืบค้นข้อมูล มีทักษะในสาขาอาชีพศิลปะ ร้อยละ 12.89 ส่วนใหญ่ชำนาญในงานวาดภาพ มีทักษะในสาขาอาชีพไฟฟ้า ร้อยละ 8.64 ส่วนใหญ่มีความชำนาญในงานไฟฟ้า

ตารางที่ 38 ข้อมูลเกี่ยวกับความพร้อมและศักยภาพของแรงงานนอกระบบด้านทักษะความพร้อม จำแนกตามกลุ่มอาชีพพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย และกลุ่มอาชีพแรงงานรับจ้างทั่วไป

รายการ	ร้อยละ	
	พ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย	แรงงานรับจ้างทั่วไป
สาขาอาชีพช่าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	9.55	31.00
งานไม้	45.92	38.05
งานปูน	21.43	42.92
งานอลูมิเนียม	3.06	7.08
งานหล่อ/งานแม่พิมพ์	7.14	5.31
งานซ่อม	66.33	54.42
งานสี	30.61	36.28
สาขาอาชีพไฟฟ้า (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	8.28	8.64
งานไฟฟ้า	51.76	88.89
งานดูแลระบบคอมพิวเตอร์	50.59	6.35
งานซ่อมบำรุงอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์	18.82	14.29
สาขาอาชีพศิลปะ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	15.01	12.89
งานวาดภาพ	12.34	40.43
งานปั้น	3.90	6.38
งานออกแบบ	6.49	15.96
งานแกะสลัก	3.25	4.26
งานตัดเย็บ	73.38	39.36
งานเครื่องประดับ	4.55	3.19
งานถัก	42.21	15.96

รายการ	ร้อยละ	
	พ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย	แรงงานรับจ้างทั่วไป
สาขาอาชีพภาคบริการ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	74.95	39.51
งานנדแผนไทย	3.64	7.99
งานแม่บ้าน	35.11	43.40
งานประกอบอาหาร	52.02	43.75
งานต้อนรับ	5.98	15.28
งานขาย	64.50	48.96
งานรักษาความปลอดภัย	0.91	11.11
งานดูแลผู้สูงอายุและเด็กปฐมวัย	2.73	7.29
สาขาอาชีพเทคโนโลยีสารสนเทศ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	32.07	27.71
การใช้อินเทอร์เน็ตสืบค้นข้อมูล	98.48	98.51
งานเขียนโปรแกรม	0.91	1.98
งานตัดต่อวิดีโอ	1.52	0.99
กราฟฟิคดีไซน์	2.43	1.49

8) ด้านอื่น ๆ

กลุ่มอาชีพพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย ใน 1 วัน มีเวลางานโดยเฉลี่ย 8.61 ชั่วโมง อีก 7.81 ชั่วโมง เป็นเวลาพักผ่อน/นอน ซึ่งเกือบจะทั้งหมด ร้อยละ 95.22 มีเวลาสำหรับพักผ่อนหรือทำกิจกรรมอื่น ๆ นอกเหนือจากการทำงาน ร้อยละ 95.13 ระบุว่ามีเวลางานกับเวลาส่วนตัวที่เหมาะสมและเพียงพอ ร้อยละ 97.08 ไม่เคยโดนดูถูกหรือไม่ได้รับการยอมรับจากการทำงาน ร้อยละ 17.25 มองว่าความสำเร็จในชีวิตทำงานในอนาคตคือมีรายได้เพิ่มขึ้น และร้อยละ 49.51 ระบุว่าไม่ได้ตั้งเป้าหมายความสำเร็จในชีวิตการทำงาน

กลุ่มอาชีพแรงงานรับจ้างทั่วไป ใน 1 วัน มีเวลางานโดยเฉลี่ย 8.28 ชั่วโมง อีก 7.97 ชั่วโมง เป็นเวลาพักผ่อน/นอน ซึ่งเกือบจะทั้งหมด ร้อยละ 93.55 มีเวลาสำหรับพักผ่อนหรือทำกิจกรรมอื่น ๆ ร้อยละ 92.87 ระบุว่ามีเวลางานกับเวลาส่วนตัวที่เหมาะสมและเพียงพอ ร้อยละ 93.42 ไม่เคยโดนดูถูกหรือไม่ได้รับการยอมรับจากการทำงาน และร้อยละ 14.95 มองว่าความสำเร็จในชีวิตทำงานในอนาคตคือมีรายได้เพิ่มขึ้น และร้อยละ 62.41 ระบุว่าไม่ได้ตั้งเป้าหมายความสำเร็จในชีวิตการทำงาน

ตารางที่ 39 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบด้านอื่น ๆ จำแนกตามกลุ่มอาชีพพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย และกลุ่มอาชีพแรงงานรับจ้างทั่วไป

รายการ	ร้อยละ	
	พ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย	แรงงานรับจ้างทั่วไป
ใน 24 ชั่วโมงของวันทำงาน ทานแบ่งสัดส่วนระหว่างเวลางานกับเวลาส่วนตัวและเวลาอื่น ๆ อย่างไร		
เวลางาน	8.61	8.28
เวลาพักผ่อน/นอน	7.81	7.97
เวลาส่วนตัว	6.22	6.32
เวลาอื่น ๆ	1.36	1.42

รายการ	ร้อยละ	
	พ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย	แรงงานรับจ้างทั่วไป
ท่านมีเวลาพักผ่อนหรือทำกิจกรรมอื่น ๆ นอกเหนือจากการทำงาน (ตามที่ท่านแบ่งสัดส่วนไว้แล้ว) หรือไม่		
มี	95.22	93.55
ไม่มี	4.78	6.45
งานที่ท่านทำ มีเวลาเหมาะสมและเพียงพอระหว่างเวลางานกับเวลาส่วนตัว		
เหมาะสมเพียงพอ	95.13	92.87
ไม่เหมาะสมเพียงพอ	4.87	7.13
ท่านเคยโดยถูก/ไม่ได้รับการยอมรับจากการทำงานหรือไม่		
ไม่เคย	97.08	93.42
เคย	2.92	6.58
อะไรคือความสำเร็จในชีวิตการทำงานในอนาคตท่าน		
ไม่ได้ตั้งเป้าหมาย	49.51	62.41
รายได้เพิ่มขึ้น	17.25	14.95
เป็นเจ้าของกิจการ	2.14	1.37
ขยายกิจการ	3.70	0.27
ได้รับการยอมรับ/ยกย่อง	0.19	0.41
มีบ้าน/มีรถ	4.39	4.80
หมดภาระหนี้สิน	15.01	11.52
บุตรหลานสำเร็จการศึกษา	7.70	4.12
อื่น ๆ	0.10	0.14

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูลระหว่างกลุ่มอาชีพกับข้อมูลการได้รับการคุ้มครองและหลักประกันทางสังคม

กลุ่มอาชีพพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย มากกว่าร้อยละ 50 ได้รับความคุ้มครองและหลักประกันทางสังคมที่ดำเนินการโดยภาครัฐ ส่วนใหญ่เป็นผู้ประกันตน ม.39 เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เป็นผู้ประกันตน ม.40 เบี้ยสวัสดิการแห่งรัฐ ร้อยละ 19.98 , 13.65 , 12.87 และ 10.33 ตามลำดับ ร้อยละ 98.44 ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนที่ดำเนินการโดยภาครัฐ สำหรับความคุ้มครองจากกองทุนที่ดำเนินการโดยภาคเอกชนนั้น ส่วนใหญ่ตอบว่าไม่ได้เป็นสมาชิก ร้อยละ 95.03 และร้อยละ 99.42 ตอบว่าไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพต่าง ๆ กลุ่มใดเลย

กลุ่มอาชีพแรงงานรับจ้างทั่วไป มากกว่าร้อยละ 50 ได้รับความคุ้มครองและหลักประกันทางสังคมที่ดำเนินการโดยภาครัฐ ส่วนใหญ่ได้รับเบี้ยสวัสดิการแห่งรัฐ เป็นผู้ประกันตน ม.39 เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และผู้ประกันตน ม.40 ร้อยละ 15.09 , 10.70 , 10.15 และ 10.01 ตามลำดับ ร้อยละ 97.81 ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนที่ดำเนินการโดยภาครัฐ สำหรับความคุ้มครองจากกองทุนที่ดำเนินการโดยภาคเอกชนนั้น ส่วนใหญ่ตอบว่าไม่ได้เป็นสมาชิก ร้อยละ 95.47 และร้อยละ 99.86 ตอบว่าไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพต่าง ๆ กลุ่มใดเลย

ตารางที่ 40 ข้อมูลเกี่ยวกับการได้รับความคุ้มครองและหลักประกันทางสังคมของแรงงานนอกระบบ
จำแนกตามกลุ่มอาชีพพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย และกลุ่มอาชีพแรงงานรับจ้างทั่วไป

รายการ	ร้อยละ	
	พ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย	แรงงานรับจ้างทั่วไป
ความคุ้มครองและหลักประกันทางสังคมที่ดำเนินการโดยภาครัฐ		
ความคุ้มครองและหลักประกันทางสังคมที่ดำเนินการโดยภาครัฐ ที่ท่านได้รับ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ไม่ได้รับความคุ้มครอง	37.23	44.03
ผู้ประกันตน ม.39	19.98	10.70
ผู้ประกันตน ม.40	12.87	10.01
เบี้ยความพิการ	0.10	0.41
เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ	13.65	10.15
เบี้ยสวัสดิการแห่งรัฐ	10.33	15.09
กองทุนที่ดำเนินการโดยภาครัฐที่ท่านเป็นสมาชิก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ไม่ได้เป็นสมาชิก	98.44	97.81
กองทุนหมู่บ้าน	1.27	1.92
การทุนการออมแห่งชาติ (กอช.)	0.39	0.14
กองทุนเพื่อผู้รับงานไปทำที่บ้าน	0.10	0.14
ความคุ้มครองและหลักประกันทางสังคมที่ดำเนินการด้วยตนเอง/รวมกลุ่มดำเนินการ		
กองทุนที่ดำเนินการโดยภาคเอกชน ที่ท่านเป็นสมาชิก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ไม่ได้เป็นสมาชิก	95.03	95.47
การทำประกันชีวิต	4.39	4.39
กลุ่มสัจจะออมทรัพย์	0.68	0.27
การเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพต่าง ๆ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ไม่ได้เป็นสมาชิก	99.42	99.86
OTOP	0.00	0.00
วิสาหกิจชุมชน	0.29	0.00
กลุ่มเกษตรกรปลูกพืช	0.29	0.00
กลุ่มเกษตรกรเลี้ยงสัตว์	0.29	0.00
กลุ่มเกษตรกรทำประมงน้ำจืด	0.00	0.00
กลุ่มเกษตรกรทำประมงทะเล	0.00	0.00
กลุ่มเกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	0.00	0.00

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูลระหว่างกลุ่มอาชีพกับข้อมูลปัญหาด้านแรงงาน

กลุ่มอาชีพพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย ร้อยละ 68.91 ของแรงงานนอกระบบที่สำรวจ
ไม่มีปัญหาด้านแรงงาน สำหรับคนที่ตอบว่ามีปัญหาด้านแรงงาน 3 ลำดับแรก พบว่า ส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่อง
ค่าตอบแทน ไม่มีงานทำอย่างต่อเนื่อง และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ตามลำดับ สำหรับความคิดเห็นของ
แรงงานนอกระบบที่สำรวจมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุดว่าแรงงานนอกระบบส่วนใหญ่ ยังไม่ได้รับความ

คุ้มครองและไม่สามารถเข้าถึงหลักประกันทางสังคมอย่างทัดเทียมกับแรงงานในระบบ และไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิทธิตามกฎหมายแรงงาน ตามลำดับ และมีความคิดเห็นในระดับมากกว่าแรงงานนอกระบบส่วนใหญ่ไม่มีงานทำอย่างต่อเนื่อง และไม่มีรายได้ที่มั่นคง

กลุ่มอาชีพแรงงานรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 73.11 ของแรงงานนอกระบบที่สำรวจไม่มีปัญหาด้านแรงงาน สำหรับคนที่ตอบว่ามีปัญหาด้านแรงงาน 3 ลำดับแรก พบว่า ส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องค่าตอบแทนไม่มีงานทำอย่างต่อเนื่อง และขาดทักษะฝีมือทั่วไป ตามลำดับ สำหรับความคิดเห็นของแรงงานนอกระบบที่สำรวจมีความคิดเห็นในระดับมากกว่าแรงงานนอกระบบส่วนใหญ่ ยังไม่มีงานทำอย่างต่อเนื่องและไม่มีรายได้ที่มั่นคงไม่สามารถเข้าถึงหลักประกันทางสังคมอย่างทัดเทียมกับแรงงานในระบบ และแรงงานนอกระบบส่วนใหญ่ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิตามกฎหมายของแรงงานนอกระบบ ตามลำดับ

ตารางที่ 41 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาด้านแรงงานของแรงงานนอกระบบ จำแนกตามกลุ่มอาชีพพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย และกลุ่มอาชีพแรงงานรับจ้างทั่วไป

รายการ	ร้อยละ	
	พ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย	แรงงานรับจ้างทั่วไป
ปัญหาด้านแรงงานของท่านในปัจจุบัน		
ไม่มีปัญหา	68.91	73.11
ไม่มีงานทำอย่างต่อเนื่อง	21.32	52.55
ขาดทักษะฝีมือทั่วไป	5.02	10.20
ขาดทักษะฝีมือด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม	3.76	9.18
ปัญหาด้านการรวมกลุ่มอาชีพ	2.82	5.10
ไม่มีความปลอดภัยในการทำงาน	3.13	7.65
ไม่รู้สิทธิตามกฎหมาย	7.21	9.69
สภาพแวดล้อมในการทำงาน	13.79	9.69
ค่าตอบแทน	80.88	61.22

ตารางที่ 42 ข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นปัญหาแรงงานในปัจจุบัน จำแนกตามกลุ่มอาชีพพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย และกลุ่มอาชีพแรงงานรับจ้างทั่วไป

ประเด็นปัญหาแรงงานในปัจจุบัน	ระดับความคิดเห็น (ร้อยละ)				
	1	2	3	4	5
แรงงานนอกระบบส่วนใหญ่ ยังไม่มีงานทำอย่างต่อเนื่อง และไม่มีรายได้ที่มั่นคง	0.29	3.12	15.01	46.88	34.70
	2.33	5.49	25.93	40.60	25.65
แรงงานนอกระบบส่วนใหญ่ ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิตามกฎหมายของแรงงานนอกระบบ	0.19	3.90	16.47	39.28	40.16
	1.37	6.31	26.75	36.63	28.94
แรงงานนอกระบบส่วนใหญ่ ยังไม่ได้รับการคุ้มครองและไม่สามารถเข้าถึงหลักประกันทางสังคมอย่างทัดเทียมแรงงานในระบบ	0.58	2.63	16.28	35.48	45.03
	1.92	7.13	24.28	39.92	26.75

** บรรทัดบน คือ กลุ่มอาชีพพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย โดยที่ 1=น้อยที่สุด, 2=น้อย, 3=ปานกลาง, 4=มาก, 5=มากที่สุด

** บรรทัดล่าง คือ กลุ่มอาชีพแรงงานรับจ้างทั่วไป

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูลระหว่างกลุ่มอาชีพกับข้อมูลความต้องการการช่วยเหลือจากภาครัฐ

กลุ่มอาชีพพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย ส่วนใหญ่ร้อยละ 94.05 ไม่เคยใช้บริการหน่วยงานสังกัดกระทรวงแรงงาน เมื่อถามถึงความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐสูงสุด 3 ลำดับแรก พบว่า กลุ่มอาชีพพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอยต้องการความช่วยเหลือด้านทุนในการประกอบอาชีพมากที่สุด ร้อยละ 46.78 รองลงมาได้แก่ ค่าตอบแทนเพิ่มขึ้น/เป็นธรรม ร้อยละ 42.69 และต้องการอาชีพเสริม ร้อยละ 39.38 ตามลำดับ

กลุ่มอาชีพแรงงานรับจ้างทั่วไป ส่วนใหญ่ร้อยละ 92.18 ไม่เคยใช้บริการหน่วยงานสังกัดกระทรวงแรงงาน เมื่อถามถึงความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐสูงสุด 3 ลำดับแรก พบว่า กลุ่มอาชีพแรงงานรับจ้างทั่วไปต้องการความช่วยเหลือด้านทุนในการประกอบอาชีพมากที่สุด ร้อยละ 40.74 รองลงมาได้แก่ ค่าตอบแทนเพิ่มขึ้น/เป็นธรรม ร้อยละ 38.82 และต้องการอาชีพเสริม ร้อยละ 38.68 ตามลำดับ

ตารางที่ 43 ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้บริการหน่วยงานสังกัดกระทรวงแรงงาน จำแนกตามกลุ่มอาชีพพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย และกลุ่มอาชีพแรงงานรับจ้างทั่วไป

รายการ	ร้อยละ	
	พ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย	แรงงานรับจ้างทั่วไป
หน่วยงานสังกัดกระทรวงแรงงานที่ท่านเคยใช้บริการ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ไม่เคยใช้บริการ	94.05	92.18
สำนักงานแรงงานจังหวัด/ศูนย์บริการร่วมกระทรวงแรงงาน	4.92	14.04
สำนักงานจัดหางานจังหวัด/ศูนย์ข่าว	3.28	12.28
สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด/ศูนย์ความปลอดภัยในการทำงาน	6.56	12.28
สำนักงานประกันสังคมจังหวัด/ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนงาน	93.44	61.40
สถาบัน/สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด	1.64	14.04

ตารางที่ 44 ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการการช่วยเหลือจากภาครัฐของแรงงานนอกระบบ จำแนกตามกลุ่มอาชีพพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย และกลุ่มอาชีพแรงงานรับจ้างทั่วไป

ความช่วยเหลือจากภาครัฐ	ต้องการความช่วยเหลือ	ระดับความต้องการความช่วยเหลือ (ร้อยละ)				
		1	2	3	4	5
หางานทำในประเทศ	34.50	1.36	1.46	4.48	7.02	20.18
	34.84	1.78	1.65	6.58	8.64	16.19
หางานทำในต่างประเทศ	16.96	2.34	3.90	3.02	2.83	4.87
	20.58	3.57	2.61	6.31	3.16	4.94
อาชีพเสริม	39.38	1.36	1.27	5.36	9.84	21.54
	38.68	0.96	2.19	8.23	12.21	15.09
พัฒนาฝีมือทั่วไป	36.16	1.56	2.34	8.48	18.62	5.17
	33.74	1.51	1.92	10.43	13.99	5.90
พัฒนาทักษะฝีมือด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม	33.33	1.36	2.83	8.09	16.76	4.29
	31.41	1.78	2.88	9.88	12.35	4.53
การรวมกลุ่มอาชีพ	33.14	1.56	2.92	5.07	8.19	15.40
	31.28	3.02	2.47	8.92	10.56	6.31
ความคุ้มครองความปลอดภัยในการทำงาน	35.77	1.07	2.14	5.46	11.01	16.08
	34.02	0.55	2.61	10.01	12.21	8.64
ความรู้ด้านกฎหมาย	35.96	1.66	3.22	15.01	12.38	3.70
	33.47	2.47	2.88	11.66	10.84	5.62
แก้ไขสภาพแวดล้อมในสถานที่ทำงาน	35.58	1.66	1.95	6.34	16.47	9.16
	31.96	2.33	2.47	8.09	12.07	7.00
ค่าตอบแทนเพิ่มขึ้น/เป็นธรรม	42.69	0.39	1.07	2.53	7.99	30.70
	38.82	0.96	0.96	5.35	10.15	21.40
ให้ข้อมูลข่าวสารด้านแรงงาน	37.72	0.58	2.83	7.50	21.35	5.46
	33.88	1.65	3.84	8.64	12.48	7.72
ทุนในการประกอบอาชีพ	46.78	0.29	1.07	1.95	5.07	38.40
	40.74	1.23	1.65	7.13	7.96	22.77
ความต่อเนื่องในการทำงาน	37.13	0.88	1.95	4.87	7.89	21.54
	34.29	1.37	2.61	6.31	11.80	12.21
สนับสนุนอาชีพเกษตรกร	31.87	1.56	2.14	6.24	15.69	6.24
	29.08	2.19	3.02	8.78	10.29	4.80

** บรรทัดบน คือ กลุ่มอาชีพพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย โดยที่ 1=น้อยที่สุด, 2=น้อย, 3=ปานกลาง, 4=มาก, 5=มากที่สุด

** บรรทัดล่าง คือ กลุ่มอาชีพแรงงานรับจ้างทั่วไป

3. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านการมีสวัสดิการและปัจจัยด้านรายได้ที่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย

ภาพรวม แรงงานนอกระบบที่สำรวจ ทั้งที่ได้รับสวัสดิการและไม่ได้รับสวัสดิการล้วนมีรายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย ดังตารางที่ 45 พบว่า แรงงานนอกระบบที่ได้รับสวัสดิการมีสัดส่วนของแรงงานที่มีรายได้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายน้อยกว่าแรงงานที่มีรายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย (ร้อยละ 43.89 และร้อยละ 56.11 ตามลำดับ) และในกลุ่มแรงงานที่ไม่ได้รับสวัสดิการมีสัดส่วนของแรงงานที่มีรายได้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายน้อยกว่าแรงงานที่มีรายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายเช่นเดียวกัน (ร้อยละ 30.20 และ 69.80 ตามลำดับ)

กลุ่มอาชีพพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย พบว่า กลุ่มแรงงานที่ได้รับสวัสดิการมีจำนวนแรงงานที่มีรายได้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายน้อยกว่ากลุ่มแรงงานที่มีรายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในสัดส่วนที่แตกต่างกันไม่มาก (ร้อยละ 41.66 และร้อยละ 58.34) และเมื่อพิจารณากลุ่มแรงงานที่ไม่ได้รับสวัสดิการพบว่า มีจำนวนแรงงานที่มีรายได้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายน้อยกว่ากลุ่มแรงงานที่มีรายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในสัดส่วนที่แตกต่างมาก (ร้อยละ 28.44 และร้อยละ 71.56)

กลุ่มอาชีพแรงงานรับจ้างทั่วไป พบว่า กลุ่มแรงงานที่ได้รับสวัสดิการมีสัดส่วนจำนวนแรงงานที่มีรายได้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายน้อยกว่ากลุ่มแรงงานที่มีรายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย (ร้อยละ 42.05 และร้อยละ 57.95 ตามลำดับ) และกลุ่มแรงงานที่ไม่ได้รับสวัสดิการมีจำนวนแรงงานที่มีรายได้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายน้อยกว่ากลุ่มแรงงานที่มีรายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย (ร้อยละ 18.87 และร้อยละ 81.13 ตามลำดับ)

ในทางกลับกัน พบว่า กลุ่มอาชีพที่ได้รับสวัสดิการและมีรายได้เพียงพอ ได้แก่ เจ้าของกิจการขนาดเล็ก ทำงานในภาคบริการ และอื่น ๆ ตามลำดับ

ตารางที่ 45 การวิเคราะห์กลุ่มอาชีพด้วยปัจจัยด้านการมีสวัสดิการและปัจจัยด้านรายได้ที่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย

กลุ่มอาชีพ	ได้รับสวัสดิการ			ไม่ได้รับสวัสดิการ		
	รายได้เพียงพอ (1)	รายได้ไม่เพียงพอ (2)	ผลต่าง (1)-(2)	รายได้เพียงพอ (1)	รายได้ไม่เพียงพอ (2)	ผลต่าง (1)-(2)
รวม	43.89	56.11	-12.22	30.20	69.80	-39.60
ว่างงาน	36.98	63.02	-26.04	4.88	95.12	-90.27
ผู้รับงานไปทำที่บ้าน	39.66	60.34	-20.68	28.57	71.43	-42.86
ลูกจ้างทำงานบ้าน	37.10	62.90	-25.80	50.00	50.00	0.00
แรงงานรับจ้างทั่วไป	42.05	57.95	-15.90	18.87	81.13	-62.26
แรงงานรับจ้างทำการเกษตรตามฤดูกาล	0.00	100.00	-100.00	0.00	0.00	0.00
แรงงานประมงพื้นบ้าน	0.00	100.00	-100.00	0.00	0.00	0.00
เกษตรกร/ประมงน้ำจืด	37.50	62.50	-25.00	0.00	100.00	100.00
พ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย	41.66	58.34	-16.68	28.44	71.56	-43.12
คนขับรถรับจ้าง	39.38	60.63	-21.25	42.50	57.50	-15.00
เจ้าของกิจการขนาดเล็ก/กิจการของครอบครัว	54.13	45.87	8.26	36.36	63.64	-27.28
ขายของเก่า	26.32	73.68	-47.36	0.00	100.00	-100.00
ฟรีแลนซ์/อิสระ	44.73	55.27	-10.54	46.30	53.70	-7.40

กลุ่มอาชีพ	ได้รับสวัสดิการ			ไม่ได้รับสวัสดิการ		
	รายได้ เพียงพอ (1)	รายได้ไม่ เพียงพอ (2)	ผลต่าง (1)-(2)	รายได้ เพียงพอ (1)	รายได้ไม่ เพียงพอ (2)	ผลต่าง (1)-(2)
ทำงานในภาคบริการ	53.85	46.15	7.70	37.50	62.50	-25.00
กิจการภาคครอบครัว	47.37	52.63	-5.26	66.67	33.33	33.34
ลูกจ้างทั่วไป	49.83	51.07	-1.24	25.35	74.65	-49.30
อื่น ๆ	60.00	40.00	20.00	0.00	100.00	-100.00

4. ผลการจัดทำดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ

ดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบโดยรวมของทั้ง 8 ด้านเท่ากับ 49.36 โดยแรงงานนอกระบบให้คะแนนกับคุณภาพชีวิตด้านสภาพแวดล้อมมากที่สุด 55.05 คะแนน รองลงมาคือ ด้านความพร้อมและศักยภาพ 52.99 คะแนน ด้านอื่น ๆ 47.84 คะแนน ด้านสังคม 44.23 คะแนน ด้านเศรษฐกิจ 43.89 คะแนน ด้านความปลอดภัย 42.87 คะแนน ด้านสุขภาพ 42.17 คะแนน และให้น้ำหนักด้านการทำนายน้อยที่สุด 41.47 คะแนน ตามลำดับ ทั้งนี้ แรงงานนอกระบบให้น้ำหนักกับคุณภาพชีวิตด้านสภาพแวดล้อมมากที่สุด ร้อยละ 24.65 รองลงมาได้แก่ ด้านความพร้อมและศักยภาพ ร้อยละ 20.56 ด้านอื่น ๆ ร้อยละ 12.69 ด้านสังคม ร้อยละ 10.71 ด้านเศรษฐกิจ ร้อยละ 8.99 ด้านความปลอดภัย ร้อยละ 8.18 ด้านสุขภาพ ร้อยละ 7.37 และให้น้ำหนักด้านการทำนายน้อยที่สุด ร้อยละ 6.86 ตามลำดับ

ตารางที่ 46 ดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ ปี 2566

มิติ	คะแนน	น้ำหนัก
รวม	49.36	100.00
ด้านเศรษฐกิจ	43.89	8.99
ด้านสังคม	44.23	10.71
ด้านสุขภาพ	42.17	7.37
ด้านความปลอดภัย	42.87	8.18
ด้านสภาพแวดล้อม	55.05	24.65
ด้านการทำนายน	41.47	6.86
ด้านความพร้อมและศักยภาพ	52.99	20.56
ด้านอื่น ๆ	47.84	12.69

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. บทสรุป

รายงานผลการจัดทำดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2566 เป็นการสำรวจและจัดเก็บข้อมูลรายละเอียดของแรงงานนอกระบบในพื้นที่กรุงเทพมหานคร เพื่อจัดทำดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบสำหรับวัดการดำรงชีวิตที่เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจ สังคม และเป็นข้อมูลประกอบการกำหนดแนวทางการพัฒนา มาตรการ แผน และนโยบาย เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

1.1 ข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไปของแรงงานนอกระบบในพื้นที่กรุงเทพมหานครที่สำรวจ จำนวน 5,032 คน พบว่าแรงงานนอกระบบส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีสถานภาพสมรส มีอายุอยู่ในช่วงวัยแรงงานระหว่าง 20 - 59 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า และมีมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.หรือเทียบเท่า ตามลำดับ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย รองลงมา คือ กลุ่มอาชีพแรงงานรับจ้างทั่วไป มากกว่าร้อยละ 90 มีอาชีพหลักเพียงอาชีพเดียว และส่วนใหญ่เคยทำงานหรือประกอบอาชีพอื่นมาก่อน สำหรับแรงงานนอกระบบที่เคยทำงานในระบบมาก่อนส่วนใหญ่เคยเป็นพนักงานบริษัทเอกชน โดยให้เหตุผลของการเปลี่ยนงานมาเป็นแรงงานนอกระบบ คือ ต้องการอิสระ ซึ่งมากกว่าครึ่งหนึ่งไม่ต้องการทำงานในระบบหรือองค์กรที่มีสวัสดิการ

1.2 คุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบ

ด้านเศรษฐกิจ พบว่าแรงงานนอกระบบที่ตอบแบบสอบถามโดยครบถ้วนสมบูรณ์ โดยเฉลี่ยมีรายได้รวมทุกช่องทาง 17,408.69 บาทต่อเดือน ส่วนใหญ่ร้อยละ 49.07 มีรายได้ 9,000 – 15,000 บาทต่อเดือน มีคนที่ร่วมใช้จ่าย จำนวน 2 คน ร้อยละ 57.59 มีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย นอกจากนี้ ร้อยละ 44.06 มีภาระหนี้สิน ซึ่งส่วนใหญ่มาจากการกู้ยืมเงินในระบบ จากการสำรวจพบว่ารายได้จากการทำงาน (เพียงอย่างเดียว) ของแรงงานนอกระบบโดยเฉลี่ยแล้ว อยู่ที่ 16,145.82 บาทต่อเดือน ร้อยละ 42.67 ได้รับรายได้เป็นรายวัน โดยร้อยละ 55.33 ระบุว่ารายได้จากการทำงานที่ได้รับมีความคุ้มค่า สำหรับผู้ที่ระบุว่าไม่คุ้มค่าเนื่องจากเห็นว่ากำไรน้อย/รายได้น้อย ร้อยละ 91.20 ระบุว่าไม่ได้ตั้งเป้าหมายรายวัน มีเพียงร้อยละ 8.80 ที่ตั้งเป้าหมาย และส่วนใหญ่ของผู้ที่ตั้งเป้าหมายระบุว่าทำงานได้สำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้

ด้านสังคม พบว่าแรงงานนอกระบบที่ตอบแบบสอบถามโดยครบถ้วนสมบูรณ์ ส่วนใหญ่ร้อยละ 44.30 เช้าบ้าน/เช่าที่อยู่อาศัย รองลงมาคือมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองไม่ต้องผ่อนชำระ ร้อยละ 23.93 ซึ่งส่วนใหญ่ ร้อยละ 97.58 ไม่มีปัญหา ทะเลาะ และขัดแย้ง มีเพียงร้อยละ 2.42 ที่มีปัญหา ทะเลาะ และขัดแย้ง ส่วนใหญ่เป็นเรื่องงาน

ด้านสุขภาพ พบว่าแรงงานนอกระบบที่ตอบแบบสอบถามโดยครบถ้วนสมบูรณ์ ส่วนใหญ่ ร้อยละ 99.13 มีสภาพร่างกายปกติ มีเพียงร้อยละ 0.87 ที่มีความพิการ ซึ่งร้อยละ 50.00 ของผู้พิการเป็นผู้พิการทางการเคลื่อนไหว โดยส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัว และร้อยละ 74.34 ตอบว่าการทำงานไม่ทำให้มีปัญหาสุขภาพ ส่วนกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 25.66 ที่มีปัญหาสุขภาพจากการทำงาน พบว่ามีความปวดเมื่อยจากการทำงาน

ด้านความปลอดภัย พบว่าแรงงานนอกระบบที่ตอบแบบสอบถามโดยครบถ้วนสมบูรณ์ ส่วนใหญ่ ร้อยละ 93.90 ไม่เคยได้รับบาดเจ็บจากการปฏิบัติงาน ในด้านความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน ส่วนใหญ่แล้วไม่เคยประสบเหตุการณ์ไม่ปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน มีเพียงร้อยละ 1.49 ที่เคยประสบเหตุการณ์ โดยผู้ที่เคยประสบเหตุการณ์ส่วนใหญ่ ระบุว่าเคยประสบเหตุเรื่องลักทรัพย์

ด้านสภาพแวดล้อม พบว่าแรงงานนอกระบบที่ตอบแบบสอบถามโดยครบถ้วนสมบูรณ์ ส่วนใหญ่ร้อยละ 91.41 มีที่พักห่างจากที่ทำงาน 0 - 10 กิโลเมตร แรงงานนอกระบบมีความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมของพื้นที่ที่อาศัยอยู่ในปัจจุบันในระดับมากที่สุด ดังนี้ บริเวณที่อาศัยมีไฟฟ้าใช้เพียงพอต่อความต้องการใช้ไฟฟ้า บริเวณที่อาศัยมีน้ำประปาที่มีคุณภาพและเพียงพอต่อการอุปโภคและบริโภค มีความสะดวกในการเข้าถึงบริการสาธารณะ เช่น โรงพยาบาล สถานีตำรวจ เป็นต้น มีสภาพของถนนที่ดีหรือมีระบบขนส่งสาธารณะที่สะดวกต่อการเดินทาง และมีการจัดการปัญหาขยะ น้ำเสีย และมลพิษทางอากาศอย่างเหมาะสม ตามลำดับ และมีความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมของพื้นที่อยู่อาศัยในปัจจุบันในระดับมาก ดังนี้ มีความปลอดภัยจากยาเสพติดและอาชญากรรม และมีพื้นที่สันทนาการและสวนสาธารณะเพียงพอต่อทุกคนที่อยู่ภายในพื้นที่ ตามลำดับ

ด้านการทำงาน พบว่าแรงงานนอกระบบที่ตอบแบบสอบถามโดยครบถ้วนสมบูรณ์ ส่วนใหญ่ ร้อยละ 83.80 ไม่มีปัญหาจากการประกอบอาชีพ สำหรับผู้ที่มีปัญหาร้อยละ 16.20 พบว่ามีปัญหาในเรื่องการไม่มีสวัสดิการมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ไม่สามารถหยุดงานได้ และชั่วโมงการทำงานมากเกินไป ตามลำดับ

ด้านความพร้อมและศักยภาพ พบว่าแรงงานนอกระบบที่ตอบแบบสอบถามโดยครบถ้วนสมบูรณ์ มีความพร้อมในการใช้ภาษาไทยในการฟัง พูด อ่าน และเขียน ได้ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 40.22 แต่ส่วนใหญ่ไม่สามารถใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อเป็นภาษาที่สองในการฟัง พูด อ่าน และเขียน ร้อยละ 47.40 ไม่สามารถใช้โปรแกรม/แอปพลิเคชันเพื่อเป็นช่องทางในการสร้างรายได้ได้ดี ร้อยละ 46.88 และไม่สามารถใช้อินเทอร์เน็ตในการสืบค้นข้อมูลได้ดี ร้อยละ 32.47 ตามลำดับ ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นต้องมีสำหรับการทำงานในปัจจุบัน

สำหรับด้านทักษะความพร้อมหรือการมีความชำนาญและมีศักยภาพในการทำงานในสาขาอาชีพนั้น พบว่าแรงงานนอกระบบที่ตอบแบบสอบถาม มีทักษะในสาขาอาชีพภาคบริการ ร้อยละ 54.43 ส่วนใหญ่มีความชำนาญในงานขาย มีทักษะในสาขาอาชีพเทคโนโลยีสารสนเทศ ร้อยละ 35.49 ส่วนใหญ่มีความชำนาญในการใช้อินเทอร์เน็ตสืบค้นข้อมูล มีทักษะในสาขาอาชีพช่าง ร้อยละ 17.89 ส่วนใหญ่มีความชำนาญในงานซ่อม มีทักษะในสาขาอาชีพศิลปะ ร้อยละ 14.86 ส่วนใหญ่ชำนาญในงานตัดเย็บ มีทักษะในสาขาอาชีพไฟฟ้า ร้อยละ 13.59 ส่วนใหญ่มีความชำนาญในงานไฟฟ้า ตามลำดับ

จากการประมวลผลข้อมูลศักยภาพและความพร้อมของแรงงานนอกระบบ พบว่ามีความพร้อมและศักยภาพในการทำงานโดยเฉลี่ยในระดับ “ปานกลาง” ที่คะแนนเฉลี่ย 2.13 และมีความพร้อมและศักยภาพเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการใช้ภาษาไทยในระดับ “พร้อมมาก” ที่คะแนนเฉลี่ย 3.97 ความพร้อมและศักยภาพในด้านการใช้อินเทอร์เน็ตในการสืบค้นข้อมูล ในระดับ “ปานกลาง” ที่คะแนนเฉลี่ย 1.95 ด้านการใช้โปรแกรม/แอปพลิเคชันเพื่อเป็นช่องทางในการสร้างรายได้ และด้านการใช้ภาษาต่างประเทศในระดับ “พร้อมน้อย” ที่คะแนนเฉลี่ย 1.45 และ 1.14 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาข้อมูลศักยภาพและความพร้อมของแรงงานนอกระบบตามกลุ่มอาชีพ พบว่ากลุ่มอาชีพที่มีความพร้อมและศักยภาพมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ กลุ่มอาชีพอื่น ๆ (3.54) รองลงมา คือ กลุ่มอาชีพฟรีแลนซ์/อิสระ/ขายของออนไลน์ (3.01) และกลุ่มอาชีพทำงานในภาคบริการ (2.70) ตามลำดับ สำหรับกลุ่มอาชีพที่มีศักยภาพและความพร้อมโดยเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ กลุ่มอาชีพแรงงานประมงพื้นบ้าน (0.75)

ด้านอื่น ๆ พบว่าใน 24 ชั่วโมงหรือ 1 วัน แรงงานนอกระบบที่ตอบแบบสอบถามโดยครบถ้วนสมบูรณ์ มีเวลางานโดยเฉลี่ย 8.34 ชั่วโมงต่อวัน อีก 7.91 ชั่วโมง เป็นเวลาพักผ่อน/นอน ซึ่งเกือบจะทั้งหมดร้อยละ 95.07 มีเวลาสำหรับพักผ่อนหรือทำกิจกรรมอื่น ๆ นอกเหนือจากการทำงาน ร้อยละ 94.97 ระบุว่า มีเวลางานกับเวลาส่วนตัวที่เหมาะสมและเพียงพอ ร้อยละ 95.89 ไม่เคยโดนคุกหรือไม่ได้รับการยอมรับจากการทำงาน และแรงงานนอกระบบร้อยละ 16.69 มองว่าความสำเร็จในชีวิตทำงานในอนาคตคือมีรายได้เพิ่มขึ้น อีกร้อยละ 51.45 ระบุว่าไม่ได้ตั้งเป้าหมายความสำเร็จในชีวิตการทำงาน

1.3 ปัญหาด้านแรงงาน

ปัญหาด้านแรงงานของแรงงานนอกระบบที่ตอบแบบสอบถามโดยครบถ้วนสมบูรณ์ พบว่าร้อยละ 71.48 ของแรงงานนอกระบบที่ตอบแบบสอบถามไม่มีปัญหาด้านแรงงาน ส่วนที่ระบุว่ามีปัญหา ด้านแรงงานพบว่า มีปัญหาเรื่องค่าตอบแทนสูงที่สุด รองลงมาได้แก่ การไม่มีงานทำอย่างต่อเนื่อง ไม่รู้สิทธิตามกฎหมาย สภาพแวดล้อมในการทำงาน และขาดทักษะฝีมือทั่วไป ตามลำดับ สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นปัญหาแรงงานนอกระบบในปัจจุบัน พบว่า แรงงานนอกระบบมีระดับความคิดเห็นระดับมากที่สุดต่อการไม่ได้รับการคุ้มครองและไม่สามารถเข้าถึงหลักประกันทางสังคมอย่างทัดเทียมกับแรงงานในระบบ และมีความคิดเห็นระดับมากกว่าแรงงานนอกระบบส่วนใหญ่ ยังไม่มีงานทำอย่างต่อเนื่องและไม่มีรายได้ที่มั่นคง และยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิตามกฎหมายแรงงาน ตามลำดับ

1.4 ความต้องการการช่วยเหลือจากภาครัฐ

แรงงานนอกระบบที่ตอบแบบสอบถามโดยครบถ้วนสมบูรณ์ ส่วนใหญ่ร้อยละ 89.86 ไม่เคยใช้บริการหน่วยงานสังกัดกระทรวงแรงงาน ทั้งนี้ ผู้ที่เคยใช้บริการส่วนใหญ่เคยใช้บริการสำนักงานประกันสังคม รองลงมาได้แก่ สถาบัน/สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงาน ศูนย์บริการประชาชน กระทรวงแรงงาน สำนักงานจัดหางาน และสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ตามลำดับ นอกจากนี้ แรงงานนอกระบบส่วนใหญ่มีความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐมากที่สุดในเรื่องทุนในการประกอบอาชีพ รองลงมาคือ เรื่องค่าตอบแทนเพิ่มขึ้น/เป็นธรรม อาชีพเสริมพัฒนาฝีมือทั่วไป ความต่อเนื่องในการทำงาน และความรู้ด้านกฎหมาย ตามลำดับ

1.5 ผลการวิเคราะห์ด้านสวัสดิการและการมีรายได้ที่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย

ประเด็นสำคัญด้านแรงงานของแรงงานนอกระบบคือรายได้และสวัสดิการ พบว่า แรงงานนอกระบบที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย ร้อยละ 57.59 เมื่อพิจารณาร่วมกับปัจจัยการมีสวัสดิการด้านแรงงานของแรงงานนอกระบบพบว่า แรงงานนอกระบบที่ตอบแบบสอบถามได้รับความคุ้มครองและหลักประกันทางสังคมที่ดำเนินการโดยภาครัฐ ร้อยละ 62.30 แบ่งเป็นผู้ประกันตน ม.39 ร้อยละ 18.72 เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ร้อยละ 16.40 ผู้ประกันตน ม.40 ร้อยละ 12.36 เบี้ยสวัสดิการแห่งรัฐ ร้อยละ 11.31 และเบี้ยความพิการ ร้อยละ 0.40 ตามลำดับ และมีแรงงานนอกระบบไม่ได้รับความคุ้มครองและหลักประกันทางสังคมที่ดำเนินการโดยภาครัฐ ร้อยละ 37.70

แรงงานนอกระบบที่ตอบแบบสอบถามโดยครบถ้วนสมบูรณ์ ทั้งที่ได้รับสวัสดิการและไม่ได้รับสวัสดิการล้วนมีรายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย พบว่า แรงงานนอกระบบที่ได้รับสวัสดิการมีสัดส่วนของแรงงานที่มีรายได้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายน้อยกว่าแรงงานที่มีรายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย (ร้อยละ 43.89 และร้อยละ 56.11 ตามลำดับ) และในกลุ่มแรงงานที่ไม่ได้รับสวัสดิการมีสัดส่วนของแรงงานที่มีรายได้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายน้อยกว่าแรงงานที่มีรายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายเช่นเดียวกัน (ร้อยละ 30.20 และ 69.80 ตามลำดับ) นอกจากนี้พบว่ายังมีกลุ่มที่ได้รับสวัสดิการและมีรายได้เพียงพอ ได้แก่ กลุ่มอาชีพเจ้าของกิจการขนาดเล็กทำงานในภาคบริการ และอื่น ๆ ตามลำดับ

1.6 ดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ

ดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบโดยรวมของทั้ง 8 ด้านเท่ากับ 49.36 โดยแรงงานนอกระบบให้คะแนนกับคุณภาพชีวิตด้านสภาพแวดล้อมมากที่สุด 55.05 คะแนน รองลงมาคือ ด้านความพร้อมและศักยภาพ 52.99 คะแนน ด้านอื่น ๆ 47.84 คะแนน ด้านสังคม 44.23 คะแนน ด้านเศรษฐกิจ 43.89 คะแนน ด้านความปลอดภัย 42.87 คะแนน ด้านสุขภาพ 42.17 คะแนน และให้น้ำหนักด้านการทำนายน้อยที่สุด 41.47 คะแนน ตามลำดับ ทั้งนี้ แรงงานนอกระบบให้น้ำหนักกับคุณภาพชีวิตด้านสภาพแวดล้อมมากที่สุด ร้อยละ 24.65 รองลงมาได้แก่ ด้านความพร้อมและศักยภาพ ร้อยละ 20.56 ด้านอื่น ๆ ร้อยละ 12.69 ด้านสังคม ร้อยละ 10.71 ด้านเศรษฐกิจ ร้อยละ 8.99 ด้านความปลอดภัย ร้อยละ 8.18 ด้านสุขภาพ ร้อยละ 7.37 และให้น้ำหนักด้านการทำนายน้อยที่สุด ร้อยละ 6.86 ตามลำดับ

2. ปัญหาที่พบในการดำเนินโครงการ

2.1 ปัญหาจากการประสานงานกับหน่วยงานในพื้นที่ เพื่ออำนวยความสะดวกในการลงพื้นที่สำรวจ ทำให้แรงงานนอกระบบไม่ไว้วางใจในการให้ข้อมูลที่เป็นจริง ส่งผลต่อการคำนวณหาคำน่าหนักและดัชนี

2.2 กลุ่มเป้าหมาย คือ แรงงานนอกระบบส่วนใหญ่แล้วไม่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลส่วนตัวให้ข้อมูลไม่ครบถ้วน อีกทั้งกลุ่มเป้าหมายไม่อยู่บ้าน เนื่องจากออกไปทำงานนอกบ้านหรือต่างพื้นที่ และมีการเคยถูกสำรวจแรงงานนอกระบบไปแล้วจึงทำให้มีการเก็บข้อมูลให้เป็นไปตามเป้าหมายได้ยาก รวมไปถึงกลุ่มเป้าหมายไม่เห็นถึงความสำคัญหรือประโยชน์ที่ได้รับจากการสำรวจแรงงานนอกระบบ

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ควรมีการพัฒนาเกี่ยวกับหลักสูตรที่จัดอบรมเพื่อให้มีความน่าสนใจ สามารถนำไปต่อยอดในการประกอบอาชีพของแรงงานนอกระบบได้จริง และควรรณรงค์ส่งเสริม ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับประโยชน์ที่จะได้รับหลังจากเข้ารับการอบรมในโครงการพัฒนาฝีมือแรงงานให้แรงงานนอกระบบทราบ เนื่องจากแรงงานนอกระบบที่สำรวจเคยเข้าร่วมการอบรมเพียงร้อยละ 4.49 โดยให้เหตุผลที่ไม่เข้าร่วมการอบรมเพราะไม่สนใจเข้าร่วมการอบรม

3.2 ภาครัฐควรจัดทำมาตรการลดค่าครองชีพ อาทิ ควบคุมราคาสินค้าที่จำเป็นในการใช้อุปโภคและบริโภค ลดค่าสาธารณูปโภค ให้เงินทุนในการประกอบอาชีพกับแรงงานนอกระบบ เป็นต้น และควรหามาตรการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำให้เหมาะสมกับเศรษฐกิจในปัจจุบัน เนื่องจากแรงงานนอกระบบที่สำรวจส่วนใหญ่ต้องการทุนในการประกอบอาชีพ ค่าตอบแทนเพิ่มขึ้น/เป็นธรรม ต้องการอาชีพเสริม และมีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย

3.3 จากการสำรวจในพื้นที่กรุงเทพมหานครพบว่าแรงงานนอกระบบส่วนใหญ่เช่าบ้านเช่าที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็นต้นทุนค่าครองชีพที่สูง อีกทั้งที่อยู่อาศัยเป็นปัจจัยสำคัญกับคุณภาพชีวิต ภาครัฐควรส่งเสริมให้แรงงานนอกระบบเข้าถึงที่อยู่อาศัยในราคาที่เหมาะสม

3.4 กระทรวงการคลังควรพิจารณาให้สิทธิสวัสดิการแห่งรัฐแก่แรงงานนอกระบบให้ทั่วถึง เนื่องจากส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ย 9,000 – 15,000 บาทต่อเดือน และมีปัญหารายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย

3.5 กระทรวงแรงงานอยู่ระหว่างพัฒนาฐานข้อมูลแรงงานนอกระบบให้เป็นปัจจุบัน และวางแผนการขึ้นทะเบียนแรงงานนอกระบบเพื่อรองรับการปฏิบัติให้เป็นไปตาม (ร่าง) พระราชบัญญัติส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระ พ.ศ. ซึ่งแรงงานนอกระบบส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับความคุ้มครอง และการส่งเสริมจากภาครัฐ สำนักงานนโยบายแรงงานนอกระบบควรเร่งผลักดันให้แรงงานนอกระบบมาขึ้นทะเบียนแรงงานนอกระบบเมื่อพระราชบัญญัติมีผลบังคับใช้แรงงานนอกระบบจะได้รับความคุ้มครองและส่งเสริมจากภาครัฐโดยเร็ว

3.6 กระทรวงแรงงานอยู่ระหว่างยก (ร่าง) พระราชบัญญัติส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระ พ.ศ. ซึ่งหากมีผลบังคับใช้จะส่งผลให้สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบตามพระราชบัญญัตินี้ กล่าว กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร และกองบริหารทรัพยากรบุคคลควรติดตามความคืบหน้าและปรับโครงสร้างหน่วยงานและบุคลากรเพื่อให้รองรับการปฏิบัติงานแรงงานนอกระบบได้อย่างทั่วถึงรองรับการบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยควรให้ความสำคัญในพื้นที่กรุงเทพมหานครซึ่งยังขาดหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรง

3.7 ควรมีการส่งเสริมให้แรงงานนอกระบบเห็นความสำคัญในการพัฒนาทักษะอาชีพทั้งในด้านการใช้ภาษาต่างประเทศเป็นภาษาที่สองในการสื่อสาร และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับการทำงานในปัจจุบัน เนื่องจาก แรงงานนอกระบบที่สำรวจ ส่วนใหญ่ไม่สามารถใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อเป็นภาษาที่สองในการฟัง พูด อ่านและเขียน ไม่สามารถใช้โปรแกรม/แอปพลิเคชันเพื่อเป็นช่องทางสร้างรายได้ และใช้อินเทอร์เน็ตสืบค้นข้อมูลได้ดี และมีการศึกษาระหว่างประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาเป็นส่วนใหญ่

3.8 ควรส่งเสริมแรงงานนอกระบบที่มีทักษะอาชีพและศักยภาพการทำงานในสาขาต่าง ๆ เช่น สาขาอาชีพภาคบริการ สาขาอาชีพเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น ให้เข้าไปสู่การจ้างงานกับสถานประกอบการที่มีความต้องการแรงงาน ภายหลังการระบาดของโรคโควิด-19 เศรษฐกิจฟื้นตัว เพื่อให้แรงงานนอกระบบมีงานทำอย่างต่อเนื่อง และมีรายได้ที่มั่นคง

3.9 กระทรวงแรงงานควรเร่งผลักดัน (ร่าง) พระราชบัญญัติส่งเสริมและคุ้มครองแรงงานอิสระ พ.ศ. เพื่อให้แรงงานนอกระบบสามารถรวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มอาชีพ จัดตั้งองค์กรแรงงานนอกระบบ เพื่อสร้างอำนาจต่อรองให้เกิดความเป็นธรรมในการทำงาน และได้รับโอกาสในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และคุ้มครองแรงงานนอกระบบ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการประกอบอาชีพ อันจะทำให้แรงงานนอกระบบมีหลักประกันทางสังคม มีความปลอดภัย อาชีวนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

บรรณานุกรม

ศูนย์สารสนเทศกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ ปัจจุบัน. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://apps.bangkok.go.th/info/m.info/nowbma/>. สืบค้นเมื่อ 14 สิงหาคม 2565

สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน และสำนักงานศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2562). รายงานฉบับสมบูรณ์ (FINAL REPORT) โครงการจัดทำดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบและสำรวจข้อมูลแรงงานนอกระบบ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562.

สำนักงานนโยบายแรงงานนอกระบบ สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน. แผนปฏิบัติการด้านการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ (พ.ศ. 2566 – 2570). เข้าถึงได้จาก : <https://www.mol.go.th/wp-content/uploads/sites/2/2023/06แผนปฏิบัติการด้านการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ/.pdf>. สืบค้นเมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2566

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. การสำรวจแรงงานนอกระบบ พ.ศ. 2565. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://www.nso.go.th/sites/2014/DocLib13/ด้านสังคม/สาขาแรงงาน/Informal_work_force/2565/summary_65.pdf. สืบค้นเมื่อ 7 กุมภาพันธ์ 2566.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. สัมภาษณ์การทำงานของประชากรกรุงเทพมหานคร ไตรมาสที่ 1 : มกราคม – มีนาคม พ.ศ. 2566.(ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://www.nso.go.th/sites/2014/DocLib13/ด้านสังคม/สาขาแรงงาน/ภาวะการทำงานของประชากร/2566/Bangkok_q1.pdf. สืบค้นเมื่อ 4 กันยายน 2565.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ผลิตภัณฑ์ภาคและจังหวัด แบบปริมาณลูกโซ่ ฉบับ พ.ศ. 2564 (Gross Regional and Provincial Product Chain Volume Measures 2021 Edition). (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=13913&filename=gross_regional. สืบค้นเมื่อ 21 เมษายน 2566.

สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง.ระบบสถิติทางการทะเบียน. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statyear/#/>. สืบค้นเมื่อ 14 สิงหาคม 2565.

สำนักยุทธศาสตร์และการประเมิน. แผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ฉบับปรับปรุง. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : https://webportal.bangkok.go.th/public/user_files_editor/130/BMA-developmentplan/P20ys_rivise.pdf. สืบค้นเมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2566

ภาคผนวก

แบบสอบถาม

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อคำถามที่ ๑.๑ - ๑.๑๐ เป็นข้อคำถามที่ถามเพื่อทราบเกี่ยวกับข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อคำถามที่ ๑.๔ ภูมิภาค หมายถึง จังหวัดที่เกิดของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อคำถามที่ ๑.๑๐.๑ อาชีพหลัก หมายถึง อาชีพที่มีรายได้มากที่สุด โดยที่อาชีพแต่ละอาชีพมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- **ว่างงาน** หมายถึง บุคคลซึ่งมีความพร้อม มีความสามารถ และมีความเต็มใจที่จะทำงาน แต่ในช่วงเวลาที่ทำการศึกษาไม่มีงานทำ

- **ผู้รับงานไปทำที่บ้าน** หมายถึง บุคคลซึ่งรับงานจากเจ้าของงานหรือผู้ซึ่งรับมอบงานจากเจ้าของงานไปผลิต ประกอบ บรรจุ ซ่อม หรือแปรรูปสิ่งของตามที่ได้ตกลงในบ้านของตนเอง หรือสถานที่ ที่ไม่ใช่สถานประกอบการของเจ้าของงานหรือผู้ซึ่งรับมอบงานจากเจ้าของเพื่อรับค่าจ้าง

- **ลูกจ้างทำงานบ้าน** หมายถึง บุคคลที่ทำงานงานที่บ้าน เช่น ทำความสะอาดบ้าน ล้างจาน ซักผ้า เป็นต้น ทั้งนี้ หากบุคคลดังกล่าวนอกจากทำงานที่บ้านและทำงานให้นายจ้างในสถานที่อื่นด้วย เช่น ร้านอาหาร ร้านขายก๋วยเตี๋ยว หรือร้านขายของชำ ไม่ถือว่าบุคคลดังกล่าวประกอบอาชีพเป็นคนที่รับใช้ในบ้าน

- **แรงงานรับจ้างทั่วไป** หมายถึง บุคคลซึ่งรับงานจากเจ้าของงานหรือนายจ้างโดยออกแรงเพื่อให้ได้มาซึ่งค่าตอบแทนและรายได้

- **แรงงานรับจ้างทำการเกษตรตามฤดูกาล** หมายถึง บุคคลซึ่งถูกจ้างให้ทำงานในภาคการเกษตร เช่น การเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ การป่าไม้ ภายในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ๆ

- **แรงงานประมงพื้นบ้าน** หมายถึง บุคคลซึ่งถูกจ้างให้ทำงานที่เกี่ยวข้องกับกิจการประมง เช่น การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ประมงน้ำจืด เป็นต้น ทั้งนี้ แรงงานประมงพื้นบ้านจะไม่รวมถึงแรงงานประมงชายฝั่งทะเลและแรงงานประมงทะเลน้ำลึก

- **เกษตรกร/ประมงน้ำจืด** หมายถึง บุคคลผู้เป็นเจ้าของกิจการในภาคการเกษตร เช่น การเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ การป่าไม้ รวมถึงบุคคลผู้เป็นเจ้าของกิจการในภาคการประมง เช่น การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และประมงน้ำจืด เป็นต้น

- **พ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย** หมายถึง บุคคลซึ่งประกอบกิจกรรมทางธุรกิจและการค้าสินค้าหรือบริการประเภทใดก็ตามซึ่งใช้ถนนสาธารณะหรือที่สาธารณะ โดยเฉพาะผู้ประกอบอาชีพขายสินค้าหรือบริการทางเท้า หรือเร่ขายตามถนนสาธารณะ

- **คนขับรถรับจ้าง** หมายถึง บุคคลซึ่งมีอาชีพบังคับควบคุมยานพาหนะให้เคลื่อนที่ไป

- **เจ้าของกิจการขนาดเล็ก** หมายถึง บุคคลที่ประกอบกิจการและทำทุกอย่างด้วยตนเอง โดยอาจมีลูกจ้างหรือคนในครอบครัวมาช่วยเหลือบ้างเป็นคราว ๆ ไป

- **ขายของเก่า** หมายถึง บุคคลที่เสนอขาย แลกเปลี่ยน หรือจำหน่าย ทรัพย์สินที่ใช้แล้ว เช่น เพชร พลอย รถยนต์ รถจักรยานยนต์ ขวด เศษเหล็ก กระดาษ และรวมถึงของโบราณด้วย

- **ฟรีแลนซ์/อิสระ/ขายของออนไลน์** หมายถึง บุคคลที่ประกอบกิจการหรือธุรกิจส่วนตัว โดยเจ้าของกิจการจะเป็นผู้ประกอบการเองทั้งหมดหรือบางส่วนก็ได้ โดยได้รับค่าตอบแทนเป็นรูปแบบของกำไรจากลูกค้า ไม่ใช่เงินเดือน

- **ทำงานในภาคบริการ** หมายถึง บุคคลที่ประกอบอาชีพการให้บริการในธุรกิจต่าง ๆ เช่น บริการขนส่ง บริการทางการเงิน เป็นต้น

- **ลูกจ้างทั่วไป** หมายถึง บุคคลซึ่งรับงานจากเจ้าของงานหรือนายจ้างเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับภาคการเกษตรและประมง โดยรับค่าตอบแทนแบบรายชั่วโมง รายวัน รายสัปดาห์ และรายเดือน หรือทำงานภายในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ๆ

ข้อคำถามที่ ๑.๑๐.๒ **อาชีพรอง** หมายถึง อาชีพที่มีรายได้รองลงมาเป็นอันดับที่ ๒ สำหรับผู้ที่ทำงานมากกว่า ๑ อาชีพ

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบ

ข้อคำถามที่ ๒.๑-๒.๒๗ เป็นข้อคำถามที่ถามเพื่อให้ทราบเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบ โดยแบ่งออกเป็น ๗ ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ ๑ ด้านเศรษฐกิจ (ข้อคำถามที่ ๒.๑-๒.๙)

ส่วนที่ ๒ ด้านสังคม (ข้อคำถามที่ ๒.๑๐-๒.๑๑)

ส่วนที่ ๓ ด้านสุขภาพ (ข้อคำถามที่ ๒.๑๒-๒.๑๔)

ส่วนที่ ๔ ด้านความปลอดภัย (ข้อคำถามที่ ๒.๑๕-๒.๑๖)

ส่วนที่ ๕ ด้านสภาพแวดล้อม (ข้อคำถามที่ ๒.๑๗-๒.๑๘)

ส่วนที่ ๖ การทำงาน (ข้อคำถามที่ ๒.๑๙-๒.๒๐)

ส่วนที่ ๗ อื่น ๆ (ข้อคำถามที่ ๒.๒๑-๒.๒๗)

ข้อคำถามที่ ๒.๑

- **รายได้รวมโดยเฉลี่ย** หมายถึง รายได้ทุกประเภทที่ได้รับในปัจจุบัน ทั้งค่าจ้างประจำและอื่น ๆ คำนวณเฉลี่ยเป็นบาทต่อเดือน

ข้อคำถามที่ ๒.๒

- **จำนวนคนที่ร่วมใช้จ่ายจากรายได้ของท่าน** หมายถึง จำนวนผู้ที่ร่วมใช้จ่ายร่วมกับผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น ค่าเช่าบ้าน ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าอาหาร ค่าน้ำมัน เป็นต้น

ข้อคำถามที่ ๒.๔

- **ภาระหนี้สิน** หมายถึง จำนวนเงินที่ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นหนี้บุคคลภายนอกหรือสถาบันการเงิน โดยมีการผูกพันซึ่งจะต้องชำระในวันข้างหน้า

ข้อคำถามที่ ๒.๕

- **หนี้ในระบบ** หมายถึง หนี้ที่เกิดจากการปล่อยสินเชื่อจากสถาบันการเงิน เช่น ธนาคาร หรือสินเชื่อส่วนบุคคล เช่น อีออน อีซีบาย เป็นต้น

- **หนี้ในระบบ** หมายถึง การกู้หนี้ยืมสินที่อยู่นอกระบบของสถาบันการเงิน ไม่ได้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทยและกระทรวงการคลัง เช่น การปล่อยเงินกู้ตามตลาดนัด โรงงาน สำนักงาน และรัฐวิสาหกิจทั่วไป เป็นต้น

ข้อคำถามที่ ๒.๙

- **เป้าหมายความสำเร็จในการทำงานในแต่ละวัน** หมายถึง การกำหนดเป้าหมายที่ต้องการทำให้สำเร็จในแต่ละวัน

ข้อคำถามที่ ๒.๑๒

- **พิการ** หมายถึง บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการมีส่วนร่วมในสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นที่มีความจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือเป็นพิเศษ

ส่วนที่ ๓ การได้รับความคุ้มครองและหลักประกันทางสังคม

ข้อคำถามที่ ๓.๑-๓.๔ เป็นข้อคำถามที่ถามเพื่อให้ทราบเกี่ยวกับการได้รับการคุ้มครองและหลักประกันทางสังคมของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ ๑ ความคุ้มครองและหลักประกันทางสังคมที่ดำเนินการโดยภาครัฐ (ข้อคำถามที่ ๓.๑-๓.๒)

ส่วนที่ ๒ ความคุ้มครองและหลักประกันทางสังคมที่ดำเนินการด้วยตนเอง/รวมกลุ่มดำเนินการ (ข้อคำถามที่ ๓.๓-๓.๔)

ข้อคำถามที่ ๓.๑ **ความคุ้มครองและหลักประกันทางสังคมที่ดำเนินการโดยภาครัฐ**

- **ไม่ได้รับความคุ้มครอง** หมายถึง ผู้ที่ไม่ได้รับความคุ้มครองและหลักประกันทางสังคมที่จัดทำโดยภาครัฐ

- **ผู้ประกันตน ม.๓๙** หมายถึง ผู้ที่เคยเป็นผู้ประกันตนมาตรา ๓๓ มาก่อน โดยที่ออกจากงานไม่เกิน ๖ เดือน และส่งเงินสมทบแล้วไม่น้อยกว่า ๑๒ เดือน

- **ผู้ประกันตน ม.๔๐** หมายถึง ผู้ประกันตนอิสระ ซึ่งไม่เป็นผู้ประกันตนมาตรา ๓๓ และ มาตรา ๓๙

- **เบี้ยความพิการ** หมายถึง สวัสดิการสำหรับคนพิการทุกคนที่มีสมุด/บัตรประจำตัวคนพิการ คนละ ๕๐๐ บาท/เดือนได้

- **เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ** หมายถึง สวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุรูปแบบหนึ่งที่รัฐบาลจัดสรรให้ผู้สูงอายุเพื่อสนับสนุนเป็นค่าใช้จ่ายให้กับผู้สูงอายุที่อยู่ในชุมชนหรือหมู่บ้านต่าง ๆ ทั่วประเทศให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในครอบครัวและชุมชนได้ตามปกติอันควรแก่สภาพ

- **เบี้ยสวัสดิการแห่งรัฐ** หมายถึง สวัสดิการสำหรับกลุ่มคนยากจนที่รัฐบาลจัดสรรเพื่อแก้ปัญหาความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงบริการภาครัฐ

ข้อคำถามที่ ๓.๒ **กองทุนที่ดำเนินการโดยภาครัฐ**

- **กองทุนหมู่บ้าน** หมายถึง กองทุนที่เกิดขึ้นตามนโยบายของรัฐบาล โดยรัฐจัดสรรเงินลงไปหมู่บ้านละ ๑ ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียน การลงทุนสร้างงานสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน

- **กองทุนการออมแห่งชาติ** หมายถึง กองทุนบำนาญสำหรับทุกคนที่มีอาชีพอิสระ เพื่อให้ได้มีหลักประกันความมั่นคงให้ชีวิตยามเกษียณของตนเอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนมีการออมเงิน

- **กองทุนเพื่อผู้รับงานไปทำที่บ้าน** หมายถึง กองทุนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้รับงานไปทำที่บ้านมีการกู้เงินเพื่อซื้อวัตถุดิบและอุปกรณ์ในการผลิตหรือขยายการผลิตเพื่อสร้างอาชีพและสร้างรายได้ให้กับผู้รับงานไปทำที่บ้าน

ข้อคำถามที่ ๓.๓ **กองทุนที่ดำเนินการโดยภาคเอกชน**

- **การทำประกันชีวิต** หมายถึง วิธีการที่บุคคลกลุ่มหนึ่งร่วมกันเฉลี่ยภัยอันเนื่องจากการตาย การสูญเสียอวัยวะ ทพพลภาพ และการสูญเสียรายได้ในยามชรา โดยที่เมื่อบุคคลใดต้องประสบภัยเหล่านั้นก็ได้รับเงินเฉลี่ยช่วยเหลือเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนแก่ตนเองและครอบครัว โดยบริษัทประกันชีวิตจะทำหน้าที่เป็นแกนกลางในการนำเงินก้อนดังกล่าวไปจ่ายให้แก่ผู้ได้รับภัย

- **กลุ่มสัจจะออมทรัพย์** หมายถึง กลุ่มที่สมาชิกในชุมชนร่วมกันออมเงิน โดยมีการให้สัจจะกับตนเองในเรื่องการออม และต้องปฏิบัติให้ได้ตามสัจจะวาจาที่กล่าวไว้

ส่วนที่ ๔ ข้อมูลเกี่ยวกับความพร้อมและศักยภาพของแรงงานนอกระบบ

ข้อคำถามที่ ๔.๑-๔.๔ (ในตาราง) เป็นข้อคำถามที่ถามเพื่อให้ทราบเกี่ยวกับความพร้อมและศักยภาพของแรงงานนอกระบบในการทำงาน โดยการสอบถามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ใน ๒ ด้าน คือ ด้านการใช้ภาษา และด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้สัมภาษณ์จะถามคำถามทีละข้อ ยกตัวอย่าง ศักยภาพและความพร้อมในแต่ละด้านเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามเข้าใจคำถามมากยิ่งขึ้น และกรอกข้อมูลตามคำตอบของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยสอบถามตามความเป็นจริง

ส่วนที่ ๕ ปัญหาด้านแรงงาน

ข้อคำถามที่ ๕.๑-๕.๒ เป็นข้อคำถามที่ถามเพื่อให้ทราบเกี่ยวกับปัญหาด้านแรงงาน แบ่งเป็น ๒ ด้าน คือ ปัญหาด้านแรงงานที่ผู้ตอบแบบสอบถามประสบ ณ ปัจจุบัน โดยผู้ตอบแบบสอบถามสามารถตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ ทั้งนี้ ปัญหาด้านแรงงานในประเด็นต่าง ๆ มีความหมายดังนี้

- **ไม่มีงานทำอย่างต่อเนื่อง** หมายถึง บุคคลซึ่งมีความพร้อม มีความสามารถและมีความเต็มใจที่จะทำงานแต่ไม่สามารถที่จะหางานทำได้อย่างต่อเนื่องเช่น บางครั้งมีงานมาก บางครั้งมีงานน้อย และบางช่วงเวลาไม่มีงาน เป็นต้น

- **ขาดทักษะฝีมือทั่วไป** หมายถึง บุคคลที่ขาดทักษะฝีมือเพื่อใช้ในการทำงานในด้านทั่วไป ซึ่งไม่เกี่ยวกับด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม เช่น ทักษะการเย็บผ้า การขับรถ การซ่อม เป็นต้น

- **ขาดทักษะฝีมือด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม** หมายถึง บุคคลที่ขาดทักษะฝีมือเพื่อใช้ในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม เช่น การใช้งานคอมพิวเตอร์ การใช้งานโทรศัพท์มือถือ เป็นต้น

- **ปัญหาด้านการรวมกลุ่มอาชีพ** หมายถึง บุคคลซึ่งขาดความพร้อมในการรวมกลุ่มอาชีพ เช่น ผู้จะเข้าร่วมกลุ่มขาดคุณสมบัติ อุปสรรคในการเดินทาง การติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกในกลุ่ม เป็นต้น

- **ไม่มีความปลอดภัยในการทำงาน** หมายถึง บุคคลที่ทำงานในสถานที่ที่มีความเสี่ยงสูงที่จะเกิดอุบัติเหตุในขณะที่ทำงานได้

- **ไม่รู้สิทธิด้านกฎหมาย** หมายถึง บุคคลซึ่งขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องประโยชน์ที่กฎหมายรับรองหรือคุ้มครอง เช่น สิทธิของแรงงานในงานประมงทะเล เป็นต้น

ข้อคำถามที่ ๕.๒ เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นด้านปัญหาแรงงานนอกระบบของประเทศไทยที่ผู้ตอบแบบสอบถามรับรู้

ส่วนที่ ๖ ความต้องการการช่วยเหลือจากภาครัฐ

ข้อคำถามที่ ๖.๑-๖.๒ เป็นข้อคำถามที่ถามเพื่อให้ทราบเกี่ยวกับความต้องการการช่วยเหลือจากภาครัฐ

ข้อคำถามที่ ๖.๑ เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับหน่วยงานสังกัดกระทรวงแรงงานที่ผู้ตอบแบบสอบถามเคยใช้บริการ โดยผู้ตอบแบบสอบถามสามารถตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ

ข้อคำถามที่ ๖.๒ เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความต้องการการช่วยเหลือของผู้ตอบแบบสอบถามจากภาครัฐในอนาคตในแต่ละประเด็น พร้อมรายละเอียดที่ผู้ตอบแบบสอบถามต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐในแต่ละประเด็น

คำชี้แจง คณะผู้สำรวจขอความกรุณาให้ท่านตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง เพื่อ
ผลประโยชน์ในการจัดทำการศึกษาครั้งนี้ ข้อมูลที่ได้รับจากการตอบแบบสอบถาม **ถือว่าเป็น**
ความลับทางราชการ ไม่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ในทางธุรกิจ ไม่ว่ากรณีใด ๆ ทั้งสิ้น

รหัสชุดข้อมูล --
จังหวัด เขต เลขที่แบบสอบถาม

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเติมข้อความในช่องว่างและทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

๑.๑ ชื่อ-นามสกุล

๑.๒ เลขประจำตัวประชาชน ----
(ใช้เพื่อยืนยันตัวตนกับกรมการปกครองถือว่าเป็นความลับทางราชการ ไม่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ในทางธุรกิจ ไม่ว่ากรณีใด ๆ ทั้งสิ้น)

๑.๓ เบอร์โทรศัพท์

๑.๔ ภูมิลำเนา (โปรดระบุจังหวัด)

๑.๕ ที่อยู่ปัจจุบัน/ที่ติดต่อได้ บ้านเลขที่..... หมู่ที่/หมู่บ้าน..... ซอย..... ถนน.....
ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์.....

๑.๖ เพศ ☐ ๑) ชาย ☐ ๒) หญิง

๑.๗ สถานภาพ ☐ ๑) โสด ☐ ๒) สมรส ☐ ๓) หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่

๑.๘ สถานะด้านอายุและวันเดือนปีเกิด

๑.๘.๑ อายุ.....ปี ๑.๘.๒ วันเดือนปีเกิด (วัน/เดือน/ปีพ.ศ.)

๑.๙ วุฒิมัธยมศึกษาสูงสุด (ที่สำเร็จการศึกษา)

☐ ๑) ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	☐ ๒) มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า
☐ ๓) มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.หรือเทียบเท่า	☐ ๔) อนุปริญญา/ปวส.
☐ ๕)ปริญญาตรี	☐ ๖) สูงกว่าปริญญาตรี
☐ ๗) กำลังศึกษา ระดับ/ชั้นปี.....โรงเรียน/สถาบัน/มหาวิทยาลัย.....	

๑.๑๐ การประกอบอาชีพ

๑.๑๐.๑ อาชีพหลัก (อาชีพที่มีรายได้สูงสุด)

☐ ๑) ว่างงาน	☐ ๒) ผู้รับงานไปทำที่บ้าน	☐ ๓) ลูกจ้างทำงานบ้าน
☐ ๔) แรงงานรับจ้างทั่วไป	☐ ๕) แรงงานรับจ้างทำการเกษตรตามฤดูกาล	☐ ๖) แรงงานประมงพื้นบ้าน
☐ ๗) เกษตรกร/ประมงน้ำจืด	☐ ๘) พ่อค้าแม่ค้าหาบเร่/แผงลอย	☐ ๙) คนขับรถรับจ้าง
☐ ๑๐) เจ้าของกิจการขนาดเล็ก	☐ ๑๑) ขายของเก่า	☐ ๑๒) ฟรีแลนซ์/อิสระ
☐ ๑๓) ทำงานในภาคบริการ	☐ ๑๔) กิจการภาคครอบครัว	☐ ๑๕) ลูกจ้างทั่วไป
☐ ๑๖) อื่น ๆ โปรดระบุ		

๑.๑๐.๒ ท่านมีอาชีพรองหรือไม่ (อาชีพที่มีรายได้อันดับที่ ๒)

☐ ๑) มี โปรดระบุ..... ☐ ๒) ไม่มี

๑.๑๐.๓ อาชีพในปัจจุบันท่านทำมานานเท่าใด.....(ปี/เดือน)

๑.๑๐.๔ ก่อนหน้าที่ท่านทำงานในปัจจุบันท่านเคยทำงาน/ประกอบอาชีพหรือไม่

☐ ๑) ไม่เคยทำงาน/ประกอบอาชีพมาก่อน (ข้ามไปข้อ ๑.๑๐.๖)

☐ ๒) เคย โปรดระบุอาชีพ

☐ ๒.๑) ข้าราชการ

☐ ๒.๒) พนักงานรัฐวิสาหกิจ

☐ ๒.๓) พนักงานบริษัทเอกชน

☐ ๒.๔) พนักงานโรงงาน

☐ ๒.๕) อื่น ๆ โปรดระบุ

๑.๑๐.๕ เหตุผลที่ทำให้ท่านเปลี่ยนงาน

☐ ๑) เกษียณอายุ/อายุมาก

☐ ๒) ถูกเลิกจ้าง

☐ ๓) ต้องการอิสระ

☐ ๔) สภาพร่างกายไม่เอื้ออำนวย

☐ ๕) ค่าจ้าง/รายได้ไม่คุ้มค่า

☐ ๖) มีปัญหาในที่ทำงาน

☐ ๗) อื่น ๆ โปรดระบุ

๑.๑๐.๖ ท่านอยากทำงานในระบบหรืองานองค์กรที่มีระบบสวัสดิการหรือไม่

☐ ๑) อยาก เนื่องจาก

☐ ๑.๑) ต้องการสวัสดิการ

☐ ๑.๒) รายได้มั่นคง

☐ ๑.๓) อื่น ๆ โปรดระบุ

☐ ๒) ไม่อยาก เนื่องจาก

☐ ๒.๑) ต้องการอิสระ

☐ ๒.๒) ไม่ต้องการจ่ายประกันสังคม

☐ ๒.๓) อื่น ๆ โปรดระบุ

๑.๑๐.๗ ท่านทำงานในฐานะอะไร

☐ ๑) นายจ้าง

☐ ๒) ลูกจ้าง

☐ ๓) ลูกจ้างทำงานหลายเจ้า

☐ ๔) การรวมกลุ่ม

☐ ๕) ประกอบธุรกิจส่วนตัวโดยไม่มีลูกจ้าง

☐ ๖) ช่วยธุรกิจครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้าง ☐ ๗) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบ

ด้านเศรษฐกิจ

๒.๑ รายได้รวมโดยเฉลี่ยของท่านในปัจจุบัน (รวมรายรับทุกช่องทาง).....บาท/เดือน

๒.๒ จำนวนคนที่ร่วมใช้จ่ายจากรายได้ของท่าน (รวมผู้ตอบแบบสอบถาม) คน

๒.๓ โดยเฉลี่ยรายได้รวมของท่านเพียงพอกับรายจ่ายในแต่ละเดือนหรือไม่ ☐ ๑) เพียงพอ ☐ ๒) ไม่เพียงพอ

๒.๔ ท่านมีการะหนี้สินหรือไม่ ☐ ๑) มี ☐ ๒) ไม่มี (ข้ามไปข้อ ๒.๖)

๒.๕ ภาระหนี้สินส่วนใหญ่ของท่านมาจาก ☐ ๑) ในระบบ ☐ ๒) นอกระบบ

๒.๖ รายได้จากการทำงาน (เพียงอย่างเดียว) ที่ได้รับประมาณ.....บาท/เดือน

๒.๗ งานที่ท่านทำอยู่ได้รับค่าตอบแทนในประเภท

☐ ๑) รายชั่วโมง

☐ ๒) รายวัน

☐ ๓) รายสัปดาห์

☐ ๔) รายเดือน

☐ ๕) รายงวด/รายครั้ง

☐ ๖) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

๒.๘ รายได้จากการทำงานที่ท่านได้รับมีความคุ้มค่าต่องานที่ท่านทำหรือไม่

- ☐ ๑) คุ้มค่า
- ☐ ๒) ไม่คุ้มค่า เนื่องจาก ☐ ๒.๑) ทำงานหนักเกินไป ☐ ๒.๒) กำไรน้อย/รายได้น้อย
- ☐ ๒.๓) ครอบคลุมเวลาส่วนตัวมากเกินไป ☐ ๒.๔) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

๒.๙ เป้าหมายความสำเร็จในการทำงานในแต่ละวันของท่านคือ

- ☐ ๑) ไม่ได้ตั้งเป้าหมาย
- ☐ ๒) ตั้งเป้าหมาย สำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายหรือไม่ ☐ ๒.๑) สำเร็จ ☐ ๒.๒) ไม่สำเร็จ เนื่องจาก.....

ด้านสังคม

๒.๑๐ สภาพความเป็นอยู่

- ☐ ๑) มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง ไม่ต้องผ่อนชำระ ☐ ๒) มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง แต่อยู่ระหว่างผ่อนชำระ
- ☐ ๓) อาศัยอยู่กับบิดา มารดา ญาติ พี่น้อง ☐ ๔) อาศัยอยู่กับผู้อื่น (เช่น เพื่อน คนรู้จัก เป็นต้น)
- ☐ ๕) อาศัยในบ้านพักที่หน่วยงานจัดให้ ☐ ๖) เช่าบ้าน/เช่าที่อยู่อาศัย
- ☐ ๗) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

๒.๑๑ งานของท่านมีปัญหา ทะเลาะ ชัดแย้งบ้างหรือไม่

- ☐ ๑) ไม่มี ☐ ๒) มี.....ครั้ง / เรื่องอะไร
- ☐ ๒.๑) เรื่องงาน ☐ ๒.๒) เรื่องส่วนตัว ☐ ๒.๓) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

ด้านสุขภาพ

๒.๑๒ สภาพร่างกาย

- ☐ ๑) ปกติ (ข้ามไปข้อ ๒.๑๓)
- ☐ ๒) พิจารณา
- ๒.๑) ประเภทความพิการ ☐ ๑) การมองเห็น ☐ ๒) การได้ยิน
- ☐ ๓) การเคลื่อนไหว ☐ ๔) อื่น ๆ โปรดระบุ
- ๒.๒) มีบัตรประจำตัวคนพิการหรือไม่ ☐ ๑) มี เลขประจำตัวคนพิการ ☐ ๒) ไม่มี

๒.๑๓ ท่านมีโรคประจำตัวหรือไม่

- ☐ ๑) มี โปรดระบุ ☐ ๒) ไม่มี

๒.๑๔ การทำงานของท่านทำให้มีปัญหาสุขภาพหรือไม่

- ☐ ๑) ไม่มี ☐ ๒) มี อย่างไร (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)
- ☐ ๒.๑) เครียด ☐ ๒.๒) ปวดเมื่อย ☐ ๒.๓) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

ด้านความปลอดภัย

๒.๑๕ ตั้งแต่เริ่มทำงานหลักที่ท่านทำอยู่ในปัจจุบัน ท่านได้รับบาดเจ็บจากการปฏิบัติงานจำนวนกี่ครั้ง

- ☐ ๑) ไม่เคยได้รับบาดเจ็บจากการปฏิบัติงาน
- ☐ ๒) เคย แต่ไม่ต้องพักรักษาตัวในโรงพยาบาลครั้ง
- ☐ ๓) เคย และต้องพักรักษาตัวในโรงพยาบาลครั้ง

๒.๑๖ ในเวลางาน ท่านเคยประสบเหตุการณ์ไม่ปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินบ้างหรือไม่

- ☐ ๑) ไม่เคยประสบเหตุการณ์ ☐ ๒) เคย.....ครั้ง เรื่องอะไร
- ☐ ๒.๑) ลักทรัพย์ ☐ ๒.๒) จี้/ปล้น ☐ ๒.๓) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

ด้านสภาพแวดล้อม

๒.๑๗ ระยะทางจากที่พักไปยังที่ทำงานหลักของท่านประมาณ กม.

๒.๑๘ ความพึงพอใจในด้านสภาพแวดล้อม โดยที่ ๑=น้อยที่สุด, ๒=น้อย, ๓=ปานกลาง, ๔=มาก, ๕=มากที่สุด

ความพึงพอใจในด้านสภาพแวดล้อมของพื้นที่ที่อาศัยอยู่ในปัจจุบัน	ระดับความคิดเห็น				
	๑	๒	๓	๔	๕
๑) บริเวณที่ท่านอยู่อาศัยมีน้ำประปาที่มีคุณภาพและเพียงพอต่อการอุปโภคและบริโภค					
๒) บริเวณที่ท่านอยู่อาศัยมีไฟฟ้าใช้เพียงพอต่อความต้องการการใช้ไฟฟ้า					
๓) บริเวณที่ท่านอยู่อาศัยมีการจัดการปัญหาขยะ น้ำเสีย และมลพิษทางอากาศ อย่างเหมาะสม					
๔) บริเวณที่ท่านอยู่อาศัยมีความปลอดภัยจากยาเสพติดและอาชญากรรม					
๕) บริเวณที่ท่านอยู่อาศัยมีพื้นที่สันทนาการและสวนสาธารณะเพียงพอต่อทุกคนที่อยู่ภายในพื้นที่					
๖) บริเวณที่ท่านอยู่อาศัยมีสภาพของถนนที่ดีหรือมีระบบขนส่งสาธารณะที่สะดวกต่อการเดินทาง					
๗) บริเวณที่ท่านอยู่อาศัยมีความสะดวกในการเข้าถึงบริการสาธารณะ เช่น โรงพยาบาล สถานีตำรวจ เป็นต้น					

ด้านการทำงาน

๒.๑๙ ปัญหาจากการประกอบอาชีพหลักของท่านในปัจจุบัน (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

- ☐ ๑) ไม่มีปัญหา (ข้ามไปข้อ ๒.๒๐) ☐ ๒) ไม่ได้รับค่าตอบแทนตามที่ตกลงไว้ ☐ ๓) ได้รับค่าตอบแทนล่าช้า
- ☐ ๔) ชั่วโมงการทำงานมากเกินไป ☐ ๕) ไม่สามารถหยุดงานได้ ☐ ๖) ไม่มีสวัสดิการ
- ☐ ๗) อื่น ๆ โปรดระบุ

๒.๒๐ ระยะเวลาที่ท่านทำงาน (รวมทั้งอาชีพหลักและอาชีพเสริมทั้งหมด) โดยเฉลี่ย..... ชั่วโมง/วัน

ด้านอื่น ๆ

๒.๒๑ ใน ๒๔ ชั่วโมงของวันทำงาน ท่านแบ่งสัดส่วนระหว่างเวลาว่างกับเวลาส่วนตัวและเวลาอื่น ๆ อย่างไร

- ☐ ๑) เวลาว่าง.....ชั่วโมง ☐ ๒) เวลาพักผ่อน/นอน.....ชั่วโมง
- ☐ ๓) เวลาส่วนตัว.....ชั่วโมง ☐ ๔) เวลาอื่น ๆชั่วโมง

๒.๒๒ ท่านมีเวลาพักผ่อนหรือทำกิจกรรมอื่น ๆ นอกเหนือจากการทำงาน (ตามที่ท่านแบ่งสัดส่วนไว้แล้ว)หรือไม่

☐ ๑) มี

☐ ๒) ไม่มี

๒.๒๓ งานที่ท่านทำ มีเวลาที่เหมาะสมและเพียงพอระหว่างเวลางานกับเวลาส่วนตัว

☐ ๑) เหมาะสมเพียงพอ

☐ ๒) ไม่เหมาะสมไม่เพียงพอ

๒.๒๔ ท่านเคยโดนตักเตือน/ไม่ได้รับการยอมรับจากการทำงานหรือไม่

☐ ๑) ไม่เคย

☐ ๒) เคย.....ครั้ง จากใคร

☐ ๒.๑) หัวหน้า/นายจ้าง

☐ ๒.๒) ครอบครัว

☐ ๒.๓) เพื่อน

☐ ๒.๔) เพื่อนร่วมงาน

☐ ๒.๕) บุคคลทั่วไป

☐ ๒.๖) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

๒.๒๕ อะไรคือความสำเร็จในชีวิตทำงานในอนาคตของท่าน

☐ ๑) ไม่ได้ตั้งเป้าหมาย (ข้ามไปข้อ ๒.๒๗)

☐ ๒) รายได้เพิ่มขึ้น

☐ ๓) เป็นเจ้าของกิจการ

☐ ๔) ขยายกิจการ

☐ ๕) ได้รับการยอมรับ/ยกย่อง

☐ ๖) มีบ้าน/มีรถ

☐ ๗) หมดภาระหนี้สิน

☐ ๘) บุตรหลานสำเร็จการศึกษา

☐ ๙) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

๒.๒๖ ท่านดำเนินการตามแผนที่วางไว้ได้แล้ว..... เปอร์เซ็น (%)

๒.๒๗ อะไรที่จะสะท้อนให้คุณภาพชีวิตในด้านแรงงานของท่านให้ดีขึ้นได้

☐ ๑) การมีสวัสดิการ

☐ ๒) รายได้มั่นคง

☐ ๓) เวลางานสอดคล้องกับเวลาพักผ่อน

☐ ๔) รายได้เพียงพอกับรายจ่าย

☐ ๕) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

ส่วนที่ ๓ การได้รับความคุ้มครองและหลักประกันทางสังคม

ความคุ้มครองและหลักประกันทางสังคมที่ดำเนินการโดยภาครัฐ

๓.๑ ความคุ้มครองและหลักประกันทางสังคมที่ดำเนินการโดยภาครัฐ ที่ท่านได้รับ (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

☐ ๑) ไม่ได้รับความคุ้มครอง

☐ ๒) ผู้ประกันตน ม.๓๙

☐ ๓) ผู้ประกันตน ม.๔๐

☐ ๔) เบี้ยความพิการ

☐ ๕) เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

☐ ๖) อื่น ๆ โปรดระบุ

☐ ๗) เบี้ยสวัสดิการแห่งรัฐ

๓.๒ กองทุนที่ดำเนินการโดยภาครัฐที่ท่านเป็นสมาชิก (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

☐ ๑) ไม่ได้เป็นสมาชิก

☐ ๒) กองทุนหมู่บ้าน

☐ ๓) กองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.)

☐ ๔) กองทุนเพื่อผู้รับงานไปทำที่บ้าน

☐ ๕) อื่น ๆ โปรดระบุ

ความคุ้มครองและหลักประกันทางสังคมที่ดำเนินการด้วยตนเอง/รวมกลุ่มดำเนินการ

๓.๓ กองทุนที่ดำเนินการโดยภาคเอกชน ที่ท่านเป็นสมาชิก (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

☐ ๑) ไม่ได้เป็นสมาชิก

☐ ๒) การทำประกันชีวิต

☐ ๓) กลุ่มสัจจะออมทรัพย์

☐ ๔) อื่น ๆ โปรดระบุ

๓.๔ การเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพต่าง ๆ (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

- ☐ ๑) ไม่ได้เป็นสมาชิก ☐ ๒) OTOP ☐ ๓) วิสาหกิจชุมชน
☐ ๔) กลุ่มเกษตรกรปลูกพืช ☐ ๕) กลุ่มเกษตรกรเลี้ยงสัตว์ ☐ ๖) กลุ่มเกษตรกรทำประมงน้ำจืด
☐ ๗) กลุ่มเกษตรกรทำประมงทะเล ☐ ๘) กลุ่มเกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ☐ ๙) อื่น ๆ โปรดระบุ

ส่วนที่ ๔ ข้อมูลเกี่ยวกับความพร้อมและศักยภาพของแรงงานนอกระบบ

โดยที่ ๑=น้อยที่สุด, ๒=น้อย, ๓=ปานกลาง, ๔=มาก, ๕=มากที่สุด

ความพร้อมและศักยภาพในการทำงาน	ไม่ สามารถ ทำได้	ระดับความคิดเห็น				
		๑	๒	๓	๔	๕
๔.๑ ท่านใช้ภาษาไทยในการฟัง พูด อ่าน และเขียน ได้อย่างดี (ภาษาไทย)						
๔.๒ ท่านใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อเป็นภาษาที่สองในการฟัง พูด อ่าน และเขียน ได้อย่างดี (ภาษาต่างประเทศ)						
ในกรณีที่ท่านสามารถใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อเป็นภาษาที่สองได้ ภาษาดังกล่าวคือ.....						
๔.๓ ท่านใช้อินเทอร์เน็ตในการสืบค้นข้อมูลได้อย่างดี (เทคโนโลยีสารสนเทศ)						
๔.๔ ท่านใช้โปรแกรม/แอปพลิเคชันเพื่อเป็นช่องทางในการสร้างรายได้ ได้อย่างดี (เทคโนโลยีสารสนเทศ)						

๔.๑ ท่านมีทักษะความพร้อม/ความชำนาญและศักยภาพในการทำงาน ในสาขาอาชีพใดบ้าง

☐ ๑) สาขาอาชีพช่าง (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

- ☐ ๑) งานไม้ ☐ ๒) งานปูน ☐ ๓) งานอะลูมิเนียม ☐ ๔) งานหล่อ/งานแม่พิมพ์
☐ ๕) งานซ่อม ☐ ๖) งานสี ☐ ๗) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

☐ ๒) สาขาอาชีพไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์ (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

- ☐ ๑) งานไฟฟ้า ☐ ๒) งานดูแลระบบคอมพิวเตอร์
☐ ๓) งานซ่อมบำรุงอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ☐ ๔) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

☐ ๓) สาขาอาชีพศิลปะ (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

- ☐ ๑) งานวาดภาพ ☐ ๒) งานปั้น ☐ ๓) งานออกแบบ ☐ ๔) งานแกะสลัก
☐ ๕) งานตัดเย็บ ☐ ๖) งานเครื่องประดับ ☐ ๗) งานถัก ☐ ๘) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

☐ ๔) สาขาอาชีพภาคบริการ (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

- ☐ ๑) งานนัดแนะไทย ☐ ๒) งานแม่บ้าน ☐ ๓) งานประกอบอาหาร
☐ ๔) งานต้อนรับ ☐ ๕) งานขาย ☐ ๖) งานรักษาความปลอดภัย
☐ ๗) งานดูแลผู้สูงอายุและเด็กปฐมวัย ☐ ๘) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

☐ ๕) สาขาอาชีพเทคโนโลยีสารสนเทศ (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

- ☐ ๑) การใช้อินเทอร์เน็ตการสืบค้นข้อมูล ☐ ๒) งานเขียนโปรแกรม ☐ ๓) งานตัดต่อวิดีโอ
☐ ๔) กราฟฟิกส์ดีไซน์ ☐ ๕) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

๔.๒ ท่านเคยเข้าร่วมการอบรมในโครงการพัฒนาฝีมือแรงงานหรือไม่

☐ ๑) เคยเข้าร่วม

เกี่ยวกับเรื่องอะไร

- ☐ ๑) งานหัตถกรรม/งานฝีมือ ☐ ๒) อาหาร ☐ ๓) บริการ ☐ ๔) งานช่าง
☐ ๕) คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี ☐ ๖) เกษตร ☐ ๗) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

หลังอบรมท่านนำความรู้ไปต่อยอดหรือใช้ประโยชน์ในงานของท่านหรือไม่

- ☐ ๑) ได้ใช้ ☐ ๒) ไม่ได้ใช้

☐ ๒) ไม่เคยเข้าร่วม กรุณาระบุสาเหตุ

- ☐ ๒.๑) ไม่สนใจเข้าร่วม ☐ ๒.๒) ไม่มีเวลาเข้าร่วม ☐ ๒.๓) ไม่ทราบข่าวสารเกี่ยวกับการจัดงาน
☐ ๒.๔) สถานที่จัดอบรม/โครงการอยู่ห่างไกล ☐ ๒.๕) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

ส่วนที่ ๕ ปัญหาด้านแรงงาน

๕.๑ ปัญหาด้านแรงงานของท่านในปัจจุบัน (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

- ☐ ๑) ไม่มีปัญหา (ข้ามไปข้อ ๕.๒) ☐ ๒) ไม่มีงานทำอย่างต่อเนื่อง ☐ ๓) ขาดทักษะฝีมือทั่วไป
☐ ๔) ขาดทักษะฝีมือด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม ☐ ๕) ปัญหาด้านการรวมกลุ่มอาชีพ
☐ ๖) ไม่มีความปลอดภัยในการทำงาน ☐ ๗) ไม่รู้สิทธิตามกฎหมาย ☐ ๘) สภาพแวดล้อมในการทำงาน
☐ ๙) ค่าตอบแทน ☐ ๑๐) อื่น ๆ โปรดระบุ

๕.๒ ความคิดเห็นด้านปัญหาแรงงาน

โดยที่ ๑=น้อยที่สุด, ๒=น้อย, ๓=ปานกลาง, ๔=มาก, ๕=มากที่สุด

ประเด็นปัญหาแรงงานในปัจจุบัน	ระดับความคิดเห็น				
	๑	๒	๓	๔	๕
๑) แรงงานนอกระบบส่วนใหญ่ ยังไม่มีงานทำอย่างต่อเนื่อง และไม่มีรายได้ที่มั่นคง					
๒) แรงงานนอกระบบส่วนใหญ่ ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิตามกฎหมายของแรงงานนอกระบบ					
๓) แรงงานนอกระบบส่วนใหญ่ ยังไม่ได้รับการคุ้มครอง และไม่สามารถเข้าถึงหลักประกันทางสังคมอย่าง ทัดเทียมแรงงานในระบบ					

ส่วนที่ ๒ ความต้องการการช่วยเหลือจากภาครัฐ

๖.๑ หน่วยงานสังกัดกระทรวงแรงงานที่ท่านเคยใช้บริการ (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

- ☐ ๑) ไม่เคยใช้บริการ (ข้ามไปข้อ ๖.๒) ☐ ๒) สำนักงานแรงงานจังหวัด/ศูนย์บริการร่วมกระทรวงแรงงาน
- ☐ ๓) สำนักงานจัดหางานจังหวัด/ศูนย์ข่าว
- ☐ ๔) สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด/ ศูนย์ความปลอดภัยในการทำงาน
- ☐ ๕) สำนักงานประกันสังคมจังหวัด/ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนงาน
- ☐ ๖) สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด
- ☐ ๗) อื่น ๆ โปรดระบุ

๖.๒ ความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐ โดยที่ ๑=น้อยที่สุด, ๒=น้อย, ๓=ปานกลาง, ๔=มาก, ๕=มากที่สุด

ความช่วยเหลือจากภาครัฐ	ไม่ ต้องการ ความ ช่วยเหลือ	ระดับความ ต้องการ ความช่วยเหลือ					การระบุ รายละเอียดที่ท่าน ต้องการความ ช่วยเหลือจาก ภาครัฐ (ถ้ามี)
		๑	๒	๓	๔	๕	
๖.๒.๑ ต้องการหางานทำในประเทศ							
๖.๒.๒ ต้องการหางานทำต่างประเทศ							
๖.๒.๓ ต้องการอาชีพเสริม							
๖.๒.๔ ต้องการพัฒนาฝีมือทั่วไป							
๖.๒.๕ ต้องการพัฒนากะหิระฝีมือด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม							
๖.๒.๖ ต้องการการรวมกลุ่มอาชีพ							
๖.๒.๗ ต้องการคุ้มครองความปลอดภัยในการทำงาน							
๖.๒.๘ ต้องการความรู้ด้านกฎหมาย							
๖.๒.๙ แก้ไขสภาพแวดล้อมในสถานที่ทำงาน							
๖.๒.๑๐ ค่าตอบแทนเพิ่มขึ้น/เป็นธรรม							
๖.๒.๑๑ ให้ข้อมูลข่าวสารด้านแรงงาน							
๖.๒.๑๒ ทุนในการประกอบอาชีพ							
๖.๒.๑๓ ความต่อเนื่องในการทำงาน							
๖.๒.๑๔ สนับสนุนอาชีพเกษตรกรรม							
๖.๒.๑๕ อื่น ๆ โปรดระบุ.....							

ขอขอบพระคุณที่กรุณาสละเวลาตอบแบบสอบถามทั้งหมดนี้

